



РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ
НА ОБЛАСТ СОФИЯ

Областно планиране на социалните услуги

**Анализ на ситуацията и оценка на
потребностите от социални услуги в
Столична община и Област София**

Доклад

Април 2016

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София



Легенда

Административни райони	<ul style="list-style-type: none"> КРАСНО СЕЛО КРЕМИКОВЦИ ЛОЗЕНЕЦ ЛЮЛИН МЛАДОСТ НАДЕЖДА НОВИ ИСКЪР ОБОРИЩЕ ОВЧА КУПЕЛ 	<ul style="list-style-type: none"> ПАНЧАРЕВО ПОДУЕНЕ СЕРДИКА СЛАТИНА СРЕДЕЦ СТУДЕНТСКА ТРИАДИЦА
<ul style="list-style-type: none"> БАНКЯ ВИТОША ВРЪБНИЦА ВЪЗРАЖДАНЕ ИЗГРЕВ ИЛИНДЕН ИСКЪР КРАСНА ПОЛЯНА 		

Национален център за териториално развитие, 2013 г.

Настоящият доклад е изготвен от:

Г-жа Живка Такева – Първанова – заместник-областен управител на област София - град

Инж. Д-р Станислава Кирилова – началник отдел „Регионално развитие и проектно обезпечение” в Област София - град

Г-жа Лилия Колева – главен експерт , човешки ресурси в Област София - град

Г-н Иво Йордакиев - старши експерт в отдел „Регионално развитие и проектно обезпечение” в Област София -град

Г-жа Цветелина Василева – директор на Регионална дирекция за социално подпомагане – София-град

Г-жа Веромира Биджева – главен експерт в Регионална дирекция за социално подпомагане – София - град

Г-жа Минка Йовчева – директор на дирекция „Социални дейности” при Столична община

Г-жа Драгослава Лунджова – главен експерт в дирекция „Социални дейности” при Столична община

Г-жа Ралица Сечкова - УНИЦЕФ България

Г-н Пламен Тодоров - Български център за нестопанско право

СЪДЪРЖАНИЕ

1	Въведение.....	6
2	Методология	7
2.1	Цели и обхват на анализа на ситуацията.....	7
2.2	Методи за проучване и анализ на ситуацията	8
3	Описание на ситуацията в област София.....	10
3.1	Обща характеристика на областта	10
3.1.1	Географско положение и територия	10
3.1.2	Урбанизация и селищна мрежа	13
3.2	Население – демографска характеристика.....	15
3.2.1	Обща характеристика.....	15
3.2.2	Възrastова структура на населението	19
3.2.3	Етнически състав на населението	21
3.2.4	Образователна структура на населението	21
3.2.5	Семейна и домакинска структура на населението	22
3.3	Икономическо развитие на област София.....	23
3.3.1	Обща характеристика на икономическото развитие на областта	23
3.3.2	Състояние на инфраструктурата, транспортни връзки.....	23
3.3.3	Доходи, заетост и безработица.....	24
3.3.3.1	Характеристика и динамика на заетостта в област София-град	24
3.3.3.2	Търсене и предлагане на работна сила	25
3.3.3.3	Реализация на програми за субсидирана заетост	26
3.3.3.4	Регистрирана безработица - тенденции и динамика	28
3.3.3.5	Профил на безработните. Рискови групи безработни.....	30
3.3.3.6	Основни резултати и изводи	33
3.4	Здравеопазване.....	34
3.4.1	Здравен статус на населението. Ниво на раждаемост и смъртност	34
3.4.2	Състояние на системата за медицинска помощ. Основни изводи	38
3.5	Образование	40
3.5.1	Състояние на образователната мрежа в областта.....	40
3.5.2	Основни проблеми в сферата на образованието в област София-град.....	45
3.5.3	Превенция на отпадането от училище.....	46
3.5.4	Превенция на обучителните трудности и сегрегацията.....	47
3.5.5	Достъп до образование на деца от уязвими групи	47
3.5.6	Изводи и препоръки	49
3.6	Жилищна среда и инфраструктура	50
4	Анализ на групите в риск в област София.....	55
4.1	Фактори, които пораждат риск за различни групи.....	55
4.1.1	Обща информация за идентифицираните рискови групи в София	56

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

4.1.2	Тенденции и фактори	57
4.2	Характеристика на рисковите групи в област София	61
4.2.1	Деца и младежи.....	61
4.2.1.1	Деца, отделени от родните семейства	61
4.2.1.2	Деца с увреждания.....	65
4.2.1.3	Деца в риск.....	66
4.2.2	Възрастни (пълнолетни лица) и стари хора	72
4.2.2.1	Рискови групи сред старите хора (над пенсионна възраст)	72
4.2.2.2	Хора с увреждания	77
4.2.2.3	Безработни лица.....	80
4.2.2.4	Етнически общности в неравностойно положение	80
4.2.2.5	Лица със зависимости	83
4.2.2.6	Жертви на насилие и трафик	84
4.2.2.7	Други уязвими групи.....	86
5	Оценка на социалните услуги в област София	92
5.1	Състояние на мрежата от социални и интегрирани услуги в областта.....	92
5.1.1	Социални услуги за деца - делегирани от държавата дейности.....	92
5.1.1.1	Специализирани институции за деца и младежи	92
5.1.1.2	Социални услуги в общността за деца	94
5.1.1.3	Резидентни услуги в общността за деца и младежи.....	96
5.1.2	Социални услуги за пълнолетни лица в Област София	101
5.1.2.1	Специализирани институции за възрастни/пълнолетни лица.....	101
5.1.2.2	Социални услуги в общността за пълнолетни и стари хора.....	102
5.1.2.3	Резидентни услуги в общността за лица и стари хора	104
5.1.3	Услуги и програми за подкрепа на общности и групи в риск.....	113
5.1.3.1	Програми за лица със зависимости.....	113
5.1.3.2	Подкрепа за уязвими ромски общности и семейства с деца в риск	115
5.1.3.3	Услуги за бездомни хора	116
5.1.3.4	Проект «Социална работа с деца на улицата – работа на терен»	116
5.1.3.5	Проекти, услуги и програми, предоставящи асистентска грижа и друг вид подкрепа за хора с увреждания.....	117
5.2	Обобщена оценка на изпълнението на областната стратегия (2011-2015) ..	120
5.2.1	Мониторинг и оценка на изпълнението на Областната стратегия	120
5.2.2	Заключения от мониторинга и оценката	122
6	Заключения и препоръки	123
6.1	Общи изводи за изпълнението на Областната стратегия	123
6.2	Основни изводи от ситуационния анализ и оценката на потребностите	126
6.2.1	Общи изводи	126
6.2.2	Общи изводи за услугите за деца.....	126
6.2.3	Изводи за социалните услуги за лица с увреждания и за стари хора	127
6.2.4	Обобщение на останалите рискови групи.....	128
6.3	Препоръки	129

1 Въведение

Ситуационният анализ и оценката на потребностите на рисковите групи в Област София е първия етап от процеса на стратегическо планиране на социалните услуги на областно ниво, проведен от Областния оперативен екип при област с административен център град София, назначен със Заповед № РД-15-137/28.07.2015 г. със съдействието на експерти от УНИЦЕФ България и с подкрепата на Агенцията за социално подпомагане (АСП) и регламентиран в Закона за социално подпомагане и в Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане.

В рамките на този процес се цели да се постигне цялостен модел на планиране, развиване и предоставяне на социални услуги на областно ниво, насочен към подобряване на достъпа до качествени социални услуги, както и повишаване на ефективността и ефикасността на системата за социални услуги на територията на Столичния град. Социалната стратегия на 21 век налага необходимост от създаване на децентрализация на услугите, обвързана с качествени и навременни публично частни партньорства.

Областното планиране на социалните услуги се осъществява с прякото участие на всички заинтересовани страни – областна администрация, Столична община, двадесет и четирите районни администрации на територията на столицата, регионалната дирекция за социално подпомагане – София-град и деветте дирекции „Социално подпомагане” на територията на град София, доставчици на услуги, държавни институции, представители на целевите общности и рисковите групи, множество неправителствени организации.

В процеса на областно планиране екипът за разработване на анализ и на областна стратегия залага от една страна на връзката между националните приоритети в сферата на социалните услуги и местните нужди и от друга страна – на обединението между местните инициативи и всички заинтересовани страни на областно ниво.

Аналитичният доклад е продукт на съвместните усилия на членовете на областния оперативен екип и обобщава резултатите от проучването и оценката на потребностите от социални услуги в Област София, проведено през 2015 г. с активното участие и приноса на представители на всички заинтересовани страни в областта. Представеният доклад е изготвен на база на проучване и на задълбочен анализ на социално-икономическия контекст, параметрите на ситуацията, в която живеят рисковите групи и уязвими общности, оценка на потребностите и възможности за развитие на територията на област София.

2 Методология

2.1 Цели и обхват на анализа на ситуацията

Проучването на ситуацията в Област София е фокусирано върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социо-икономическите проблеми, политики и мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в столицата, както и основния стремеж към деинституционализация на услугите.

Проучването има за цел да допринесе за осигуряването на прозрачност и целенасоченост при осъществяването на социалната стратегия на територията на областта. Темите на проучването имат насочеността да дадат ясна картина към реално случващите се социални дейности и оценяване на моментното състояние на средата и даване на стратегическия план за периода 2016 – 2020 г.

Оценката на потребностите е основа за планирането – тя е необходима, за да може планирането да отговори на реалните нужди от социални услуги за рисковите групи, да съответства на реалните възможности и капацитет на местните партньори за осигуряване на необходимите услуги и в по-широк план – да съответства на дългосрочните тенденции в развитието на Област София - град.

В анализа се прави сравнение между тенденциите, които се наблюдават през 2015 г., с тенденциите в доклада от 2010 г. Този анализ на ситуацията надгражда анализа на ситуацията от 2010 г. На всички нива се сравняват данните, тенденциите и процесите, наблюдавани през 2010 г., с тези през 2015 г.

Целите на анализа са:

- Да се очертае общата социална, демографска и икономическа картина на населението в Област София – проблематика, настояща ситуация и тенденции в развитието;
- Да се определи кои са индивидите и групите в риск – какви са техните характеристики, брой и териториално разположение; какво е отражението на рисковите фактори върху тях;
- Да се анализират факторите, които създават рискове пред общностните групи по отношение на тяхната социална интеграция и социалната кохезия;
- Да се оценят възможностите на наличните ресурси, както за подкрепа на идентифицираните групи в риск чрез развитие на социалните услуги и мерки за преодоляване на създадените проблеми, така и за превенция на рисковете.

Обхватът на темите на проучването включва широк кръг социално-икономически проблеми, демографски тенденции, общо състояние на сектора социални услуги в Област София като осигурени човешки ресурси, достъп, капацитет и качество на наличните услуги. Потърсена е обратна връзка за нагласите и очакванията на заинтересованите страни към областното планиране – Столична община, 24-те районни администрации, Регионалната дирекция за социално подпомагане – София-град, както и деветте столични дирекция „Социално подпомагане“, граждански и неправителствени организации, доставчици и потребители на социални услуги. В географско отношение обхватът на проучването покрива територията на Област София - град, която съвпада с тази на Столичната община. Селищната мрежа е формирана от 38 населени места, от които четири града – София, Банкя, Нови Искър и Бухово. Обърнато е специално внимание на районите, в които живеят по-малобройни рискови

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

групи, както и на районите с голяма концентрация на население и групи в риск, но в които липсват изцяло или има твърде малко разкрити социални услуги.

В контекста на стратегическото планиране на социалните услуги се очертават и практическите ползи от ситуационния анализ.

Обобщените резултати от проучването и заключенията в аналитичния доклад осигуряват:

- Обосновка за избора на приоритети и стратегически направления в Областната стратегия и план за развитие на социалните услуги;
- Профил и характеристика на отделните рискови групи и подгрупи, необходими за дизайн на услугите и мерките, включени в областната стратегия, които да съответстват на специфичните потребности на всяка група;
- Детайлна информация за броя на индивидите и групите в риск, които да бъдат обхванати от социални услуги и/или от съпътстващи мерки за социално включване, както и разположението им на територията на областта.

Обобщените изводи от анализа на ситуацията и събраните конкретни данни са важни за адекватното планиране на капацитета на предвижданите социални услуги и за избора на тяхната форма – начин на осигуряване на достъп на услугите и достигане до клиентите, обслужващи едно или повече населени места.

2.2 Методи за проучване и анализ на ситуацията

В процеса на събиране на информация се включиха представители на всички заинтересовани страни от областта, обединени в работни групи на териториален принцип по райони, и координирани от областния екип. Териториалните работни групи работиха на доброволен принцип, мотивирани от убеждението за необходимостта от адекватна работеща областна стратегия и план за развитие на социалните услуги, която да допринесе за решаване на актуалните социални проблеми сред населението в Област София - град.

Същевременно, този подход спомогна за осигуряване на достъп до почти всички налични източници на информация в областта, като:

- Анализи, доклади, стратегически документи на национално, областно и местно ниво;
- Статистически бази-данни, редовно събирани и актуализирани от:
 - Институциите на областно ниво - като РДСП, РИО на МОН, СРЗИ, ДРСЗ;
 - Районните администрации – службите ГРАО и отделите, отговорни за социални, образователни и хуманитарни дейности и др.,
 - Деветте дирекции „Социално подпомагане” в град София;
 - Национален статистически институт.
- Местни комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, РПУ, Детска педагогическа стая, които текущо документират своя опит и практика и разполагат със статистика за специфични групи на деца в риск;
- Данни и документация неправителствени организации,
- Доставчици на услуги;
- Граждански организации и др.

Представеният предварителен аналитичен доклад е изготвен на основата на данни за броя и състоянието на рисковите групи, събрани от териториалните работни групи.

Използваните методи за събиране на информация включват:

- Документално проучване на съществуващи анализи, доклади, стратегически документи на областната и районните администрации (като стратегии, дългосрочни програми и планове за развитие);
- Систематизиране и обобщаване на статистически данни, регулярно събирани от районните администрации и държавните институции;
- Събиране на допълнителна статистическа информация за разпределението на ключови рискови групи по райони със съдействието на дирекциите „Социално подпомагане” по места.

При обработването на данните и анализа на ситуацията се прилагат количествени и качествени методи, сравнителен анализ на състоянието и тенденциите в свързаните сектори.

Принципи при изготвяне на анализа на ситуацията в област София

Съблюдаваните принципи в процеса на стратегическо планиране на областното развитие на социалните услуги в рамките на новия програмен период са:

- Структурираност - анализът е съвкупност на смислово, функционално и хронологично свързани елементи. Използван е утвърдения метод за последователно надграждане на първоначален анализ, синтезирани оценки, обоснована стратегия и оперативни инструменти за реализация.
- Комплексност - изследванията и изводите на Областния анализ касаят разнообразните социални, икономически, екологични, културни и управленски проявления на местното развитие.

Точност - приложените анализи са основават преобладаващо на официална статистическа информация. Използвани са данните от Националното преброяване на населението през 2011 г., както и текущата статистика на НСИ. Същият принцип е използван и при дефинирането на системата от индикатори, с оглед на нейната реална приложимост и резултатност.

- Публичност - активният контакт и обмен на идеи със заинтересованите страни е ръководен принцип във всички дейности от обхвата на Областния анализ. Съвместно са проследени характеристиките на областта, идентифицирани са проблемите и потенциалите възможности за разрешаването им и са положени основите за споделено реализиране на Областната стратегия за развитие на социалните услуги.
- Балансираност - планиране на инициативи, които в своята съвкупност не само имат синергетичен ефект, но и които самостоятелно задоволяват остри социално-икономически и обществени потребности.

3 Описание на ситуацията в област София

3.1 Обща характеристика на областта

3.1.1 Географско положение и територия

Област София-град е разположена в Югозападна България и граничи с област Софийска и област Перник. Област София-град е най-малка по територия и най-голяма по население сред всички други области. Територията ѝ е 1 348,9 km², която представлява само 1,2% от територията на страната. София е най-големият град на територията на България и има доминираща роля сред разположените 952 населени места, от които 48 градски цетрове.

Област София-град е разположена в Софийската котловина и е заобиколена от планините Витоша, Люлин, Лозен, Средна гора и Стара планина. Макар и с ограничена територия, област София-град разполага с разнообразни и много качествени природни ресурси, които способстват за цялостното ѝ социално-икономическо развитие. Природните дадености в областта са с високи естетически и климатични качества - оградните планините на Софийското поле Витоша, Люлин, Плана, Лозенска и Стара планина, водните ресурси - река Искър, яз. „Искър”, Панчаревското езеро и др.

Важното геостратегическо местоположение на област София-град я превръща в естествен кръстопът. През територията на областта е най-прекият път от Западна Европа към Близкия и Средния Изток. На територията на областта се пресичат три от трансевропейските транспортни коридори: - коридор № 4 – Будапеща – Видин – София - Солун (Истанбул); коридор № 8 – Дуръс – Скопие – София – Бургас - Варна; коридор № 10 – Белград – София – Пловдив - Истанбул. В областта е и естественият кръстопът на главните транспортно-комуникационни трасета, чрез които се осъществява връзката на областта с останалите части на страната.

В София се пресичат две основни оси на урбанизационно развитие и две второстепенни. Основните оси на развитие извяват транспортните направления Драгоман - София - Пловдив и София - Благоевград - Кулата, а второстепенните са по направленията Перник - Кюстендил и Симитли - Разлог - Гоце Делчев - Илинден. Съгласно НСРР 2012-2022 г. и съвместния документ за пространствено развитие на държавите от Вишеградската четворка, България и Румъния, основните полюси за развитие в йерархичната система от градове-центрове за страната ни се формират от: метрополната зона на област София - столица - единствената от категория (0) и 9 основни полюса на развитие с транснационално значение от категория (1): Пловдив, Бургас, Варна, Стара Загора, Русе, Плевен, Видин, Благоевград, Велико Търново. В същия документ се акцентира върху необходимостта от подкрепа за развитието на европейските функции на София като урбанистично ядро с общоевропейско значение MEGA1 с оглед преминаването му в по-висока от сегашната 4-та категория, както и върху прецизния избор на градски райони за концентриране на социално-икономически активности в съответствие с обективно определени механизми за опериране на пазарната икономика.

¹ Град София е класифициран като град с агломерационно ядро на растеж от общоевропейско значение MEGA (Metropolitan Growth Area) от най-ниската четвърта категория, Оперативна програма „Европейска мрежа за наблюдение на териториалното развитие" (ESPON), www.espon.eu

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и
Област София

В пространствената структура на София се отличават няколко концентрични зони, в зависимост от историческия етап на развитие на територията, характера на застрояването и природо-географските условия: централна градска част, вътрешен град, периферен град, околорадски район.

Силно урбанизираните територии са доминирани от крупен градски и икономически център - Софийска агломерация, а близостта до столицата влияе благоприятно на икономическото развитие на общините Божурище, Своге, Ихтиман, Елин Пелин и Костинброд. В границите на област София е формирала зона на активно влияние, в която влизат осем общини, тясно свързани икономически и пространствено с област София. Допълнително са включени и общините Перник, Самоков и Ихтиман.

Активните междуселищни връзки оказват влияние върху пространственото развитие на града, като най-голямо въздействие оказват ежедневните трудови миграции (ЕТМ). Според национално проучване, изготвено с финансовата помощ на Европейския социален фонд и КНСБ, област София (след Пловдив) е една от областите с най-голям брой относителен дял на трудовите мигранти - 36 000 (9%), (Пловдив - 47 000 или 12%). С развития си производствен и обслужващ потенциал София привлича и дава заетост и на трудоспособните лица и от други области. Ежедневно на територията на област София пристигат близо 43 хил. икономически активни лица от други области, или към 1000 икономически активни лица от гр. София всеки ден се добавят още 63 души, предимно от съседните на нея области. В същото време областта е с най-ниско участие в ежедневните трудови пътувания (с интензитет на участие 22%).

За областите, граничещи със София град, интензитетът на ЕТМ сред икономически активните лица е два пъти по-висок от средното равнище за страната (120%): 274% за област Перник и 327% за област София. В област Перник почти всеки четвърти, а в област София всеки трети е ежедневен трудов мигрант. Град София и крайградските и зони привличат ежедневно работещи от съседните области - Софийска и област Перник, като за Софийска област ежедневно в резултат от нея броят на икономически активните лица намалява с над 15 хил. души (най-голямо отрицателно салдо в резултат на ЕТМ за страната), а за област Перник - с 11 хил. души. Ежедневно за всеки 1000 активни лица (178,5%) от област Перник, трудовият потенциал на областта намалява с близо 179 души, които тя „предоставя“ на други области и предимно на София-град. Това равнище е високо и за Софийска област - 137%. С най-високите стойности измежду 12-те общини с много високи стойности на ЕТМ са Своге (506%) и Горна Малина - 524%.

Границите на агломерационния ареал, както и интензивността на въздействие значително са се променили за последните 7 години: връзките на София със Самоков и Ботевград са отслабени, тези със Своге и Ихтиман са станали по-интензивни, Перник и агломерационните ареали на Перник и София се сливат. Подценяването на реалните стойности на ЕТМ досега оказва отрицателно въздействие не само върху трудовия пазар, но и върху капацитета на инфраструктурата и пространственото изграждане на натоварените контактни зони, входно-изходни булеварди и прилежащите им пространства в компактният град.

Изграждането на автомагистрала Струма, връзката през Кюстендил към РМакедония, отсечката София - Калотина, както и отделни участъци от републиканската пътна мрежа (РПМ) до 2020 г. ще изиграят важна роля за повишаване на свързаността и икономическото значение на района и в частност - зоната на влияние на гр. София. Реализацията на проектите, залегнали като основни приоритети за изграждане на пътната инфраструктура на Република България до 2020 г. ще допринесе за кохезията на района и качеството на живот в него, като осигури намаляване на времето за пътуване до областен град. Ще настъпят значителни промени и на локално (общинско)

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и
Област София

равнище по отношение на достъпа до областен център, вследствие реализацията на приоритетните проекти за пътна инфраструктура до 2020 г. в Югозападния район, и в частност, зоната на влияние. Много вероятно е, с развитието на инфраструктурата тя да продължи периодично да се разширява.

Околоградският район, в който са разположени трите града (Банкя, Нови Искър и Бухово) и 34-те села е ценен териториален ресурс за бъдещото развитие на областта. Плановите документи, свързани с пространственото развитие на София, предвиждат развитието на нова по характер пространствена система за обслужване, елементите (ядра, центрове и др.), на която се разполагат в контактната зона на гр. София с околоградския район, пространствата по протежение на главните транспортно-комуникационни оси или там където се пресичат с външния транспортен ринг.

Общият устройствен плап (ОУП) на град София и Столична община предлага пространствено реструктуриране посредством изграждане на йерархична система от макроструктурни единици, които имат за цел да осигурят оптимални условия за осъществяване на стратегическите цели на града. Проблемните зони са оценени по следните критерии: неефективно използване на поземления ресурс, незадоволително качество на градския дизайн, слабо изразена обвързаност с градската структура, безопасност за обитателите и гостите на града, влошена екологична обстановка.

По отношение на *публичните пространства*, в незадоволитно състояние са отделни зони около входно-изходните магистрали, транспортно-комуникационните възли от общоградско значение и подходите към тях, жп арелите и гарите, пространствата около НДК, паметниците „Левски“, „Руски“, „Братската могила“, подходите към ПП „Витоша“, районните центрове на почти всички жилищни комплекси и центрoвете на населените места в Столична община извън София и др. Същевременно с това, тези публични пространства имат и огромен неизползван потенциал.

Аналогично е положението с *транспортната инфраструктура*. В незадоволително положение са подземните пространства, слабо обслужените зони с масов обществен градски транспорт (МОГТ) в периферията, населени с ромско население, но същевременно в повечето случаи тези проблемни зони имат потенциал да се превърнат в модерни „споделени“ пространства. Все още, дори в центъра на София, автомобилите изместват пешеходците от улиците и тротоарите, отчасти поради недостатъчно ефективната система за паркиране и гариране.

В пространствен аспект *зелената система* на област София надхвърля механичния сбор от площите на озеленените пространства, като освен рекреационни, тя изпълнява важни екологични, свързващи и интегриращи функции. Налице са несъответствия по отношение на техните граници, поради реституиране на части от големите градски паркове, не е поддържана добре средата, съоръженията и обзавеждането в парковете, в периферните райони присъствието на паркови пространства е ограничено. Близостта на планините, запазените биокоридори около реките и предвидените за изграждане паркове имат потенциал да се превърнат в привлекателни съвременни места за отдих, спорт, култура и детска игра.

Предвидената с ОУП и неговото изменение система от комплексни градски центрове на различни нива и реализациите през последните 10 години показват големи несъответствия, поради което с Областния план за развитие (ОПР) се търсят мерките и проектите, които да допринесат за развитие в планираната с ОУП посока.

Въз основа на обобщените резултати от проведения проблемен и целеви анализ са направени изводи за стимулиращите и ограничаващите пространствените и функционалните връзки фактори. В първата група са природните фактори, изградената инфраструктура, концентрацията на функции. Във втората група основна причина са

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

наличието на доминиращо ядро на агломерацията при слаби уравновесяващи центрове и липсата на ясна политика за деконцентрация и междуобщинско сътрудничество. Зоните с потенциална потребност от обновяване по макро-пространствени зони са северозападната част на градското ядро, терените около метростанциите, женският пазар с прилежащите квартали, промишлените зони и индустриалното наследство, северната и североизточните жилищни зони на града, „Факултета“, промишлените зони „Орион“, „Искър“, „Северен“, парк „Въртопо“, части от кварталите „Горна баня“, „Красно село“, „Княжево“ и др. Там се открива натрупване на социални, порстранствени, функционални и екологични проблеми, които могат да бъдат решени пълноценно само на базата на интегрирания подход.

3.1.2 Урбанизация и селищна мрежа

За разлика от всички други области, област София се състои само от една община – Столичната. Това я прави различна и специфична. Област София-град покрива същата територия като Столична община. В нея се намира град София, който заема около 15% от територията на областта.

Областта е подразделена на 24 района. 16 от тях са съставени само от части на София, 5 включват части от София, както и от други населени места в областта, и 3 включват единствено градове и села извън град София. В област София има общо 38 населени места Те са: градове – София, Банкя, Нови Искър, Бухово и села – Балша, Бистрица, Бусманци, Владая, Войнеговци, Волюяк, Герман, Горни Богров, Доброславци, Долни Богров, Долни Пасарел, Железница, Желява, Житен, Иваняне, Казичене, Клисурса, Кокаляне, Кривина, Кубратово, Кътина, Лозен, Локорско, Мало Бучино, Мирояне, Мрамор, Мърчаево, Негован, Панчарево, Плана, Подгумер, Световрачене, Чепинци, Яна. Освен тези град София съдържа няколко квартала, които са физически разделени от застроената част на столицата: Требич, Челопечене, Ботунец, Кремиковци, Сеславци.

Следните квартали пък се намират в застроената част на София, но са далеч от основната заселена част на града, като са разделени от нея от индустриални зони: Илиянци, Орландовци, Малашевци, Бенковски, Абдовица, Димитър Миленков. Град Нови Искър е формиран от 4 квартала (Курило, Кумарица, Славовци и Гниляне). Град Банкя също включва 4 квартала (Вердикал, Градоман, Михайлово и Бели бряг).

Нивото на урбанизация на територията на Област София е твърде високо, което се дължи основно на столичния град:

Област София	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2014	1316557	629455	687102	1256667	599748	656919	59890	29707	30183
2013	1309634	625702	683932	1249665	595991	653674	59969	29711	30258
2012	1302316	621526	680790	1242012	591675	650337	60304	29851	30453
2011	1296615	618277	678338	1236606	588557	648049	60009	29720	30289
2010	1259446	598935	660511	1201448	570293	631155	57998	28642	29356

По данни на служба ГРАО към 15.01.2016 г. населението на Област София е както следва:

- по постоянен адрес – 1440245 души
- по настоящ адрес – 1430754 души

Структура на населените места: На територията на Област София доминират средните и малки населени места:

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- до 200 обитатели - 2 бр. - 5,3 %
- 200 - 1 000 обитатели - 11 бр.- 29,0 %
- 1 000 – 2 000 обитатели - 12 бр.- 31,6 %
- 2 000 – 5 000 обитатели - 8 бр.- 1,0 %
- над 5 000 обитатели - 1 бр. - 2,6 %
- много малки градове – до 10 000 обитатели - 2 бр. - 5,3 %
- малки градове – 10 000 – 30 000 обитатели - 1 бр. - 2,6 %
- много големи градове – над 400 000 обитатели -1 бр.- 2,6 %

Очертава се образуването на два последователни пояса с висока гъстота на обитаване на 1 км² около землището на гр.София. Населените места – Световрачене (479 об/км²), Казичене (313 об/км²), гр. Банкя (292 об/км²), гр. Нови Искър (282 об/км²), Бусманци (233 об/км²), Панчарево (210 об/км²) са с висока гъстота на обитаване, характерна за градските землища в РБългария и показва, че протичат активни урбанизационни процеси.

С относително висока гъстота на обитаване са и землищата на Владая (165 об/км²), Негован (162 об/км²), Кривина (140 об/км²), Чепинци (133 об/км²), Мрамор (131 об/км²), Мърчаево (116 об/км²) Кокаляне (110 об/км²), и Житен (106 об/км²). Тези селища образуват втория, сравнително активен, урбанизационен пръстен. С най-ниска гъстота на обитаване са селата Клисурса (5 об/км²) и Плана (7 об/км²).

Тенденции на по-активно демографско и териториално развитие показват следните населените места и зоните около тях:

- Панчарево – Кокаляне
- Герман – Лозен
- Иваняне – Банкя
- Мирвяне – Мрамор – Житен
- Владая – в.з. Люлин – Приплат
- Войнеговци – Подгумер
- Негован – Чепинци
- Казичене – Кривина
- Враждебна – Долни Богоров

Почти всички населени места от околградския район на гр. София имат висок интензитет на системни връзки в обмена на трудови и културно-битови пътувания, но все пак се очертават няколко групи:

- част от селата, които се намират в непосредствена близост с гр. София, се отличават с много тясна обвързаност - Кубратово, Негован, Чепинци, Челопечене, Бусманци, Горни Богров, Долни Богров, Герман, Лозен, Мирвяне, Мрамор, Житен;
- относително самостоятелно се развиват благодарение на собствената икономическа база, следните населени места: Нови Искър, Казичене, Световрачене, Волюяк, Владая, както и района на Кремиковци (Кремиковци, Сеславци, Ботунец, Бухово и Яна);
- подчертан курортен характер имат селата Бистрица, Железница, Панчарево, Кокаляне, Владая, Мърчаево, Мало Бучино, Клисурса, Долни Пасарел, Плана;
- гр. Банкя с кварталите се развива като балнеолечебен курорт с национално значение и курортно-туристически център;
- населените места, разположени в планинските подножия, имат условия за вилен отдиш и развитие на земеделие и животновъдство.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и
Област София

Независимо от обективните проблеми, свързани с негативния естествен прираст на населението, процесът на урбанизация продължава. По механичен прираст се увеличава или задържа в същия абсолютен брой население на селата Бусманци, Казичене, Герман, Лозен, Панчарево, Бистрица, Владая, Мало Бучино, Иваняне, Волюяк, Мрамор, Мирояне, Доброславци, Световрачене, Кубратово, Негован, Чепинци, Челопечене и др.

По-съществен е обаче процесът на физическото урбанизиране на пространството и то основно по транспортните направления София-Калотина, в землището на Волюяк, Толева махала и кв. Република, София-Варна, в землищата на с. Горни и Долни Богров, София-Пловдив, в землищата на Казичене и Лозен.

Перспективите за развитието на селищната мрежа и урбанизационните процеси се базират на очакваното влияние на външните фактори и отчитане на геополитическите условия и развиващите се връзки на България с Балканите, Европа и света.

3.2 Население – демографска характеристика

3.2.1 Обща характеристика

Анализът на демографското развитие на Столична община във всички негови аспекти е важен фактор за оценка на количествените параметри и на качествената характеристика на населението, които под влияние на естествените и социално-икономическите процеси се променят непрекъснато. От друга страна, оценката на демографския ресурс е фактор за развитие на икономиката и за планиране на социалната инфраструктура, необходима за обслужване на населението.

Във връзка с проведеното преброяване на населението през февруари 2011 г. в таблицата са представени данни за броя на населението от преброяванията проведени в периода от 1946 до 2011 г.

Година	Постоянно население			Структура в %		
	Общо	мъже	жени	мъже	жени	Жени /1000 мъже
1946	530 168	272 607	257 561	51.4	48.6	945
1956	725 838	360 232	365 606	49.6	50.4	1 015
1965	894 604	447 439	447 165	50.0	50.0	999
1975	1 066 299	523 585	542 714	49.1	50.9	1 037
1985	1 201 719	583 255	618 464	48.5	51.5	1 060
1992	1 190 126	572 771	617 355	48.1	51.9	1 078
2001	1 170 842	555 057	615 785	47.4	52.6	1 109
2011	1 291 591	615 493	676 098	47,6	52,4	1 099

Данните показват, че в периода 1946-1985 г. се запазва тенденцията за постоянно нарастване на населението на общината, което достига 1201719 чов. (1985 г.). В следващия период 1985 - 2001 г. броят на населението постепенно намалява и достига 1170842 човека. В следващия период (2001- 2011 г.) населението нараства постепенно и достига и надвишава данните от 1985 г. Причините за този процес са предимно икономически.

По данни на Националния статистически институт (НСИ) към 01.02.2011г. населението на Столична община е 1 291 591 човека, което представлява 17,5% от населението на

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

страната. През 2001 г. този дял е 14,8%. В този период населението на гр. София нараства от 1 091 772 на 1 202 761 души. Нарастването е равно на 110 989 д. Делът на населението на гр.София от общото население на страната през 2001 г. е 13,8%, а през 2011 г. той достига 16,3%.

Във връзка с трайната тенденция за намаляване на общото население на страната, тази висока концентрация на население в област София, респективно в Столична община е неблагоприятен фактор в регионалното развитие на Югозападния район. Град София се намира в прагово състояние, свързано с развитието на инженерно-техническата и социалната инфраструктура.

На таблицата по-долу е показан броят на населението по населени места в Столична община по данни от преброяванията на населението към 01.03.2001 г. и 01.02.2011 г. Данните показват, че за посочения период населението на Столична община е нараснало с 120 749 д. или средногодишно с 12 075 души.

В селищната мрежа на общината се разположени 38 населени места, от които и 4 града (гр.София, гр. Нови Искър, гр.Банкя и гр.Бухово) и 34 села. Градското население на общината през 2001г. е 1 116 493 д. или 95,4% от общото население. През 2011г. то нараства общо на 1 231 348д. (95,3%). Населението на гр. Бухово намалява с 184 д. Абсолютното сумарно нарастване между двете преброявания е с 114 855д. (10,3%).

В този период гр.София нараства с 110 989 д. или 96,6% от общия ръст на градското население. Населението в селата през 2001 г. е 54 349 д. (4,6%), а през 2011 г. е 60 243 д. (4,6%). Абсолютният ръст през периода е 5 894 д. С най-високо абсолютно нарастване през периода е с.Бистрица (1 220д.), с.Панчарево (732д.), с.Лозен (561д.) и с.Кокаляне (385 д.). Съотношението градско - селско население се запазва между двете преброявания (2001-2011 г.).

Тези данни показват, че териториалният потенциал на селата, а така също и на другите три града в общината, не е използван ефективно за ограничаване на демографското нарастване на гр.София. Основната причина е липсата на добре изградена мрежа на инженерно-техническата инфраструктура и развитие на нови зони за труд в околградския район на столицата.

**Население по населени места в София (столица)
към 01.03.2001г. и към 01.02.2011г.**

Населени места	Население към		Прираст	
	01.03.2001г.	01.02.2011г.	Абсолютен брой	Относителен дял (%) за насел. място
с.Балша	683	726	43	6,3
гр.Банкя	8 458	11 089	2 631	31,1
с.Бистрица	3 729	4 949	1 220	32,7
с.Бусманци	1 706	1 715	9	0,5
гр.Бухово	2 928	2 744	-184	-6,3
с.Владая	3 595	3 581	-14	-0,4
с.Войнеговци	508	612	104	20,6
с.Волюяк	2 689	3 043	357	13,2
с.Герман	2 307	2 564	257	11,1
с.Горни Богров	1 290	1 194	-94	-7,4
с.Доброславци	1 034	1 285	251	24,3
с.Долни Богров	1 349	1 281	-68	-5,0

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Населени места	Население към		Прираст	
	01.03.2001г.	01.02.2011г.	Абсолютен брой	Относителен дял (%) за насел. място
с.Долни Пасарел	1 327	1 272	-55	-4,1
с.Железница	1 751	1 783	42	1,8
с.Желява	534	508	-26	-4,9
с.Житен	532	643	111	20,9
с.Иваняне	779	929	150	19,3
с.Казичене	4 487	4 829	342	7,6
с.Клисура	60	118	58	96,6
с.Кокаляне	1 556	1 941	385	24,7
с.Кривина	1 342	1 418	76	5,7
с.Кубратово	681	684	3	0,4
с.Кътина	884	972	88	10,0
с.Лозен	5 751	6 312	561	9,7
с.Локорско	551	615	64	11,6
с.Мало Бучино	543	671	137	25,7
с.Мировяне	1 431	1 477	46	3,2
с.Мрамор	1 791	1 955	164	9,2
с.Мърчаево	1 268	1 218	-50	-3,9
с.Негован	1 415	1 576	161	11,4
гр.Нови Искър	13 335	14 754	1 419	10,6
с.Панчарево	1 961	2 693	732	37,5
с.Плана	131	85	-46	-35,1
с.Подгумер	784	869	85	10,8
с.Световрачене	2 266	2 203	-63	-3,8
гр.София	1 091 772	1 202 761	110 989	10,2
с.Чепинци	2 440	2 575	135	5,5
с.Яна	1 208	1 207	-1	-0,1

Броят на населението в административните райони на Столична община към 01.03.2001 г. и към 01.02.2011 г. е представен в таблицата по-долу. Данните от последното преброяване показват, че най-големите административни райони са Люлин /114 910 д./, Младост /102 899 д./, Красно село /83 550 д./, Подуяне /76 672 д./ и Студентски /71 961 д./, а най-малките по население са Банкя /12 136 д./, Кремиковци /23 641 д./, Панчарево /28 586 д./ и Нови Искър /28 991 д./.

Петте най-големи района се обитават от почти 450 000 д. или 34,8% от населението на общината. С най-голямо нарастване в периода 2001 - 2011г. са районите Студентски /21 593 д./, Витоша /18 514 д./, Красно село /11 250 д./, Лозенец /8 431 д./, Слатина /8 421 д./ Ръстът на първите два района е почти 43% спрямо броя на населението им през 2001 г. Този ръст се обуславя от това, че в тези райони се разви масово ново жилищно строителство при прилагане на ОУП чре резултат на пазарни инициативи. Другият значим фактор за този ръст е това, че главната улична мрежа и обществен транспорт са в процес на усилено изграждане и развитие.

Проблемът с изграждането на инженерно-техническата и социална инфраструктури в южните територии обаче остава и той трябва да намери своето решение в следващия планов период (2014-2020 г.).

Население в районите на София /столица/ към 01.03.2001г. и към 01.02.2011г.

	Население към	Прираст	Процент от
--	---------------	---------	------------

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Населени места	01.03.2001г.	01.02.2011г.	Абсолютен брой	Отн. дял (%)	населението на общината към 01.02.2011г.
гр.София	1 170 842	1 291 726	120 749	10,3	100,0
Средец	31 108	32 423	1 315	4,2	2,5
Красно село	72 302	83 550	11 250	15,6	6,5
Възраждане	34 742	37 303	2 560	7,4	2,9
Оборище	28 801	31 060	2 259	7,8	2,4
Сердика	45 711	46 946	1 235	2,7	3,6
Подуяне	75 004	76 672	1 668	2,2	5,9
Слатина	58 281	66 702	8 421	14,4	5,2
Изгрев	28 639	30 896	2 257	7,9	2,4
Лозенец	44 679	53 080	8 431	18,8	4,1
Триадица	55 530	63 451	7 921	14,3	4,9
Кр. поляна	54 363	58 234	3 871	7,1	4,5
Илинден	33 665	33 236	-429	-1,3	2,6
Надежда	67 847	67 905	58	0,1	5,3
Искър	64 171	63 248	-923	-1,4	4,9
Младост	95 505	102 899	7 394	7,7	8,0
Студентски	50 368	71 961	21 593	42,9	5,6
Витоша	42 953	61 467	18 514	43,1	4,8
Овча купел	47 830	54 320	6 940	4,6	4,2
Люлин	109 098	114 910	5 812	5,3	8,9
Връбница	45 469	47 969	2 500	5,5	3,7
Нови Искър	28 335	28 991	656	2,3	2,2
Кремиковци	23 252	23 641	389	1,7	1,8
Панчарево	24 342	28 568	4 244	17,4	2,2
Банкя	9 297	12 136	2 839	30,5	0,9

Съотношение между разпределението на населението в отделните общини

Области Градове	Население към 31.12.2010 г.			Население към 31.12.2011 г.			Население към 31.12.2012 г.		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Банкя	10126	5002	5124	11102	5414	5688	11200	5463	5737
Бухово	2952	1434	1518	2753	1363	1390	2738	1355	1383
Нови Искър	13855	6788	7067	14654	7213	7441	14532	7141	7391
София	1174515	557069	617446	1208097	574567	633530	1213542	577716	635826

Население към 31.12.2013 г.			Население към 31.12.2014 г.		
общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
11240	5483	5757	11359	5549	5810
2727	1343	1384	2670	1318	1352
14406	7080	7326	14356	7048	7308
1221292	582085	639207	1228282	585833	642449

- Естествен прираст на населението

Област София – град	Естествен прираст на населението
----------------------------	---

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

	Естествен прираст (брой)			Естествен прираст (‰)		
	общо	град	село	общо	град	село
	2010	30	347	-317	0,1	0,3
2011	-1432	-1053	-379	-1,1	-0,8	-6,3
2012	-1889	-1460	-429	-1,4	-1,2	-7,2
2013	-1969	-1600	-369	-1,5	-1,2	-6,1
2014	-1559	-1182	-377	-1,2	-0,9	-6,3

- **Общ прираст на населението на Столична община**

Показатели	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Заселени- бр.	30 176	19 247	20 209	19 193	20 702	30 202
Заселени-‰	24,5	15,5	16,3	15,4	16,6	24,0
Изселени -бр.	16 214	10 098	15 082	12 118	18 194	20 584
Изселени -‰	13,2	8,2	12,2	9,7	14,6	16,3
Мех. прир.- бр.	13 962	9 149	5 127	7 075	2 508	9 618
Мех.прир.- ‰	11,3	7,3	4,1	5,7	2,0	7,7

Показатели	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Общ прираст- бр.	10 465	6 269	2 897	6 271	2 739	9 648
Общ прираст - ‰	8,4	5,0	2,3	5,1	2,2	7,7

3.2.2 Възрастова структура на населението

- Статистически данни и таблици за населението по възрастови групи за 2014 г. – обобщени за областта

София обл.	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Възраст 2014 г.									
1 - 4	53865	27676	26189	51895	26649	25246	1970	1027	943
5 - 9	61460	31584	29876	58463	29987	28476	2997	1597	1400
10 - 14	49755	25591	24164	47196	24259	22937	2559	1332	1227
15 - 19	51664	26494	25170	49122	25141	23981	2542	1353	1189
20 - 24	95321	48151	47170	92193	46500	45693	3128	1651	1477
25 - 29	119404	60393	59011	115575	58423	57152	3829	1970	1859
30 - 34	108705	54687	54018	104546	52524	52022	4159	2163	1996
35 - 39	117881	59406	58475	112900	56881	56019	4981	2525	2456
40 - 44	103796	52501	51295	98830	49914	48916	4966	2587	2379
45 - 49	84293	42091	42202	79968	39836	40132	4325	2255	2070
50 - 54	76944	37041	39903	72809	34959	37850	4135	2082	2053
55 - 59	79352	36149	43203	75166	34022	41144	4186	2127	2059
60 - 64	82559	35802	46757	78383	33815	44568	4176	1987	2189
65 - 69	73914	31036	42878	69994	29246	40748	3920	1790	2130
70 - 74	50523	20663	29860	47778	19503	28275	2745	1160	1585

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

75 - 79	39239	14837	24402	37042	13916	23126	2197	921	1276
80 - 84	30762	10528	20234	29110	9916	19194	1652	612	1040
85 - 89	17051	5770	11281	16290	5497	10793	761	273	488
90 - 94	5627	1843	3784	5438	1782	3656	189	61	128
95 - 99	583	166	417	562	157	405	21	9	12
100 +	72	27	45	72	27	45	-	-	-

- Население под, във и надтрудоспособна възраст

Област София - град	Общо			В това число в градовете		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Възрастови категории						
2014	1316557	629455	687102	1256667	599748	656919
Под трудоспособна възраст	188858	96870	91988	180330	92398	87932
В трудоспособна възраст	860954	438635	422319	823488	418742	404746
Над трудоспособна възраст	266745	93950	172795	252849	88608	164241
2013	1309634	625702	683932	1249665	595991	653674
Под трудоспособна възраст	182777	93885	88892	174283	89416	84867
В трудоспособна възраст	863538	439294	424244	825785	419312	406473
Над трудоспособна възраст	263319	92523	170796	249597	87263	162334
2012	1302316	621526	680790	1242012	591675	650337
Под трудоспособна възраст	177568	91280	86288	169012	86794	82218
В трудоспособна възраст	859988	437029	422959	822075	416980	405095
Над трудоспособна възраст	264760	93217	171543	250925	87901	163024
2011	1296615	618277	678338	1236606	588557	648049
Под трудоспособна възраст	172958	88907	84051	164489	84463	80026
В трудоспособна възраст	856126	434872	421254	818529	414964	403565
Над трудоспособна възраст	267531	94498	173033	253588	89130	164458

В резултат на естественото и механичното движение на населението се формира и неговата възрастова структура.

Населението в трудоспособна възраст проявява трайна тенденция на нарастване като относителен дял от общото население, преди всичко поради механичния прираст на населението, което в по-голямата си част е в трудоспособна възраст. Към 01.02.2011 г. населението в тази група е 859390 д. (66,5%). Населението в над трудоспособна възраст в периода проявява трайна тенденция на стабилност, като относителен дял от общото

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

население (около 20%). Трябва да се очаква, че поради намаляващия брой на умрелите и контингента на населението на възраст от 50 - 64 години, който ще излезе от трудоспособна възраст ще повлияе тази група да увеличи броя си.

3.2.3 Етнически състав на населението

Изследването на населението по етнически състав се извършва по принципа на самоопределението и доброволност на отговорите при преброяването на населението през февруари 2011 г. От възможността да не посочват етническата си принадлежност са се възползвали 8,8 % от живеещите в област София (столица). От отговорилите на този въпрос с българска етническа група са 96,4%, ромска 1,6% и турска 0,6%. Не се самоопределят като етнос 0,6% от отговорилите. Лицата, които са се възползвали от правото на доброволен отговор на въпроса за етническо самоопределение при последното преброяване са 91,2% от населението.

Основна етническа група е българската, която преобладава във всички райони. Ромският етнос е вторият по численост. Към 01.02.2011 г. той наброява 18 234 души според самоопределянето на лицата, с относителен дял от 1,6%. По райони най-многочислен е ромският етнос в район Красна поляна – 8 474 души (46,3%), Люлин – 3 789 души (20,7%), Връбница 802 души (4,4%) и Кремиковци 606 души (3,3%). Символичен е броят на ромите в районите Изгрев (12 души), Оборище (33 души), Лозенец (37 души) и Банкя (41 души).

3.2.4 Образователна структура на населението

Образователна структура на населението на Столична община към 2001 - 2011

№	Показатели	Брой - 2001	%	Брой - 2011	%
1	Общ брой на населението	1170842	100,0	1291591	100
2	В т.ч. - с висше образование и колежанско	319838	27,3	445058	34,5
3	- средно образование	494439	42,2	542051	42,0
4	- основно образование	170650	14,6	134237	10,4
5	- незавършено основно образование	41172	4,0	42612	3,3
6	- начално образование	67371	5,8	39308	3,0
7	- неграмотни	4650	0,4	3263	0,3
8	- деца	63338	5,3	85062	6,6
9	- непоказали	4384	0,4	-	-

Важен фактор за концентрацията на високо образовано население в Столична община е обстоятелството, че в гр. София са съсредоточени почти половината от висшите учебни заведения на страната, изследователските институти и центрове на БАН, централна държавна администрация и др. функции от сектора на услугите, които ангажират значителна по брой работна сила с висше образование. От населението на възраст от 20 до 69 години (930116 чов.) 42,7% (396898 чов.) са с висше образование, със средно 50,1% (465683 д.) и с по-ниско образование 7,2% (67593 д.).

Групата население със средно образование според Преброяването през 2011 г. запазва нивото от 2001 г. - 42,0%, но отбелязва абсолютно нарастване по брой. Намаление по брой и дял има в групите с основно образование и по-ниско от него.

Неграмотните в общината през 2011 г. са 3263 ч. (0,3%), от тях 1315 ч. (40%) са от ромското население. (табл. 2.4.2.). Тази етническа група от 18284 ч. е с най-

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

неблагоприятна образователна структура. От нея само 163 ч. (0,9%) са с висше образование, със средно образование 2018 (11,0%), с основно 6370 (35%) и начално образование 5723 ч. (31,3%).

През последните години не се наблюдава значителна промяна в относителните дялове на степен на образование сред населението на областта.

Образователна структура на ромската етническа група, общо и по райони с най-висока концентрация - 01.02.2011 г.

Район	Брой роми	%	Висше %	Средно %	Основно %	Начално %	Неграмотни %	Деца %
Столична община	18284	100	163 0.9	2018 11.0	6370 35.0	5723 31.3	1315 7.2	2695 14.7
Красна поляна	8747	46.3	22 0.3	710 8.4	3163 37.3	2691 31.8	591 7.0	1297 15.3
Люлин	3789	20.7	22 0.6	384 10.1	1327 35.0	1120 30.0	316 8.3	620 16.4
Връбница	802	4.4	7 0.9	114 14.2	279 34.8	262 32.7	30 3.7	110

3.2.5 Семейна и домакинска структура на населението

Семейната и домакинска структура на населението е свързана с формулирането на жилищната политика на областта и постигането на планираната от десетилетия цел - осигуряване на жилище за всяко семейство, а също така и на едночленните домакинства. Данните за броя и структурата на семействата и домакинства е много важна и за инвеститорите в сферата на жилищното строителство.

Данните от преброяването на населението през 2011 г. показва, че броят на домакинствата в област София са общо 572510. От тях: едночленни - 208998 бр. (36,5%), двучленни - 149346 бр. (26,1%), тричленни 118765 (20,7%), четиричленни - 71005 бр. (12,4%), петчленни - 17340 бр. (3,0%), шестчленни - 4904 бр. (0,9%), седемчленни и повече - 2152 бр. (0,4%).

Средният брой членове в едно домакинство е 2,2 човека. Този показател за страната е 2,4 ч. По-ниският показател за областта се дължи на високия дял на едночленните домакинства (36,5%), а средно за страната той е 30,7%. Едночленните домакинства доминират в област София. Това е в резултат на механичния прираст с цел "осигуряване на работа" и тенденцията за отделяне на пълнолетни членове от семейството.

Анализът показва, че най-висок среден брой на членовете от домакинствата - 2,6 ч. има в районите - Връбница, Кремиковци, Панчарево и Банкя. Най-нисък той е в район Студентски - 1,5 човека и район Оборище - 1,9 човека. Средната големина на едно домакинство в ромската етническа група е 3,2 ч. Този показател е значително по-висок от средното за общината. Това се отнася и за всички домакинства с четири и повече членове. Причините за това са както икономически, така и традициите в ромската общност за по-голямо домакинство.

Броят на семействата в общината е 350442 бр., от тях семействата с двама членове са 164162 бр. (46,8%), с трима членове - 119736 бр. (34,1%), с четири членове - 61162 бр. (17,4%), пет и повече членове - 5382 бр. (1,6%). Средният брой членове в едно семейство е 2,7 чов. Този показател по райони варира от 2,6 -2,8.

3.3 Икономическо развитие на област София

3.3.1 Обща характеристика на икономическото развитие на областта

По редица показатели Столичната община и гр. София заемат водещо място в националната територия. Разположена на територия само 1,2% от тази на страната, в нея е концентрирано 17,5% от цялото население на България. Делът на населението на СО от общото на страната прогресивно нараства, като налице е дисбаланс както на национално ниво (през 2001 г. е 13,8%), така и на общинско ниво (съотношението гр. София – околорадски район е 93%:7%). Общината е с най-голяма средна гъстотата на населението - 960 души/км², или около 15 пъти по-висока от средната гъстота в страната - 66,3 души/км². Столичната община е и с най- голям брой високообразовано население - тук 36.8% са с висше образование (около два пъти по-високо от средния дял за страната), а лицата със средно образование са 44,9%. По данни на Националния статистически институт (НСИ) в периода 2001-2011 г. с най-голямо нарастване са районите „Студентски” (21 593 д.) и „Витоша” (18 514 д.). Средният брой членове в домакинство е 2,2 души при 2,4 за страната.

Населението в икономически най-активната възраст от 15-64 навършени години в СО е 930 723 души или 72,1% от общото население (средно за страната 68,1%), като с най-висок дял са районите „Младост” и „Изгрев”. Делът на безработните от икономически активните лица е най-висок в район „Кремиковци” (13,6%) и най-нисък в район „Изгрев” (6,0%).

През 2011 г. заетите на възраст от 15-64 г. са 609 922 души. Столичната община продължава да е най-добре развитата община в страната и е основен двигател на икономическия растеж на страната с дял близо 50% от общия размер на брутния вътрешен продукт и с най-високо равнище на БВП на човек от населението – 23 108 лева спрямо средното за страната - 11 360 лева, повече от 2 пъти. Развитието и динамиката от последните години водят до съществени демографски, инфраструктурни и социални промени.

3.3.2 Състояние на инфраструктурата, транспортни връзки

Транспортната система на столицата е силно развита и е важна част от националната транспортна система. В София са представени всички видове транспорт с изключение на водния.

Общото, което се стреми да постигне област София в своята политика по отношение на комуникационно-транспортната инфраструктура, записано в поредица от документи, се базира на интегрирания подход, разглеждащ транспортния сектор като цяло и във взаимосвързаността на отделните видове транспорт, които се конкурират и взаимодействат помежду си. Чрез подобряване на комуникационно-транспортната инфраструктура се постига по-висок стандарт на градската среда, подобряват се параметрите на санитарно-хигиенните условия и оттам - здравето на населението. Развитието на интермодалните връзки между отделните видове транспорт в областта и координацията му с междуобластните превози, при гарантиране на ефективен, безпрепятствен и удобен достъп до националните и общеевропейските транспортни мрежи, е сред приоритетите по важност. Приоритетни компоненти на областната и в

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

частност общинска транспортна политика са създаването на среда, която насърчава пешеходното и велосипедно движение.

Комуникационно-транспортната система на област София обхваща всички видове транспорт - автомобилен, железопътен, въздушен транспорт, масов обществен транспорт (автобуси, трамвай, тролей, метро), таксиметров транспорт (маршрутни такситата и такситата), пътната и уличната мрежа със съоръженията за обслужване, местата за паркиране и гариране и съоръженията за регулиране. Транспортната инфраструктура включва 8 железопътни гари, метро, голяма модерна автогара, международно летище, трамваен, тролейбусен, автобусен и велосипеден транспорт и система за пешеходно и велосипедно движение.

Глобалните проблеми за комуникационно-транспортната инфраструктура при преминаването през град София се пораждат от потребители извън града, които използват наличната и създаващата се улична мрежа на града. Решаването на тези проблеми ще стане чрез доизграждане на транспортните коридори и на стабилизирани обходни трасета. **Локалните проблеми за комуникационно-транспортната инфраструктура** се пораждат от града, поради което е необходимо да се доизградят и модернизират основните трасета на ПУМ и да се използват средствата за устойчива пътна безопасност като функционалност, хомогенност, предсказуемост, толерантност и правилна преценка. Необходимо е също спешно въвеждане на интелигентна система за управление на трафика. Разгръщане на политиката за интелигентна мобилност с възможности за използване на алтернативен транспорт, повишаване на културата на всички участници в движението, подобряване на достъпността и ефективното използване на възможностите на всеки район в града за придвижване, паркиране и гариране ще бъдат в основата на бъдещите проучванията.

3.3.3 Доходи, заетост и безработица

3.3.3.1 Характеристика и динамика на заетостта в област София-град

По данни на Дирекция „Регионална служба по заетостта” – София, спецификата на възстановяване след кризата има пряко отражение върху пазара на труда през последните години. В региона то бе движено от експортно ориентираните индустрии, докато строителството и част от услугите, насочени към вътрешния потребител, продължават да се свиват или стагнират. Успешните и конкурентни индустриални предприятия имат възможност в краткосрочен план да увеличават продукцията си без наемане на нови хора, а в средносрочен и дългосрочен – да инвестират в машини и технологии, повишаващи производителността. Това бе потвърдено и от предварителните резултати от проведеното анкетно проучване на Агенция по заетостта през май и юни 2015 г. върху 768 работодатели от областта по проект "Изграждане на система за прогнозиране на потребностите от работна сила с определени характеристики". Както БВП, така и експортът и индустриалното производство са над нивата от 2008г, но заетите са с около 10% по-малко . Броят на заетите в региона показва устойчива тенденция към стабилизиране, като две поредни години нараства. Може да се твърди, че ефектите на глобалната криза върху реструктуриране на предприятията в областта и свързаните с тях промени на трудовия пазар, са вече изчерпани. През първото тримесечие на 2015 г. се отчита увеличение на заетостта спрямо същия период на 2014 г. с около 17 хил. души. Няколко са характерните особености за последните 6 месеца, които заслужават внимание:

➤ Заетостта се увеличава много повече при мъжете, отколкото при жените. Работещите млади хора до 24 години са по-малко с 2500 души – вероятно отражение на

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

емиграцията и свитата работна сила по демографски причини. В същото време най-много се увеличават заетите в предпензионна възраст, както и тези над 65 години.

➤ Нарастват заетите мениджъри, квалифицирани специалисти, хора с технически умения. Същевременно продължава да се свива заетостта при по-слабо образованите работници както в индустрията, така и в административните дейности и публичния сектор. Търговията, здравеопазването и образованието са основните сектори, в които се разкриват нови работни места. Видимо се засилва и ефектът на новорозвиващата се аутсорсинг индустрия.

➤ Образованието продължава да бъде основен разделител при шансовете за намиране на работа. Завършилите висше образование заемат дори повече нови работни места от нетната промяна в заетостта, докато хората с основно и по-ниско губят работа. При необразованите се отчита ръст, отразяващ различните програми за субсидирана заетост.

Състоянието на безработицата в региона потвърждава наличието на структурни проблеми на пазара на труда. Дори в ситуация на увеличено търсене на труд безработицата намалява по-бавно. Това показва, че работодателите предпочитат да наемат хора извън регистрираните в бюрата по труда.

3.3.3.2 Търсене и предлагане на работна сила

По данни на Дирекция „Регионална служба по заетостта” – София, характеристиките на трудовия пазар през периода януари-юни на 2015 г. предопределят търсене на работна сила, дължащо се главно на първичния пазар. Успешно се използват и възможностите на субсидираната заетост чрез програмите и мерките, заложи в Националния план за действие по заетостта /НПДЗ 2015/, финансирани от държавния бюджет, както и по проекти чрез Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (ОПРЧР).

Степента на предлагане на работни места определя възможностите за трудова реализация на безработните. През първата половина на 2015 г. в столицата са обявени общо 11732 СРМ, от тях на първичен пазар са 10516 предимно в частния сектор (68.7%). Заявените субсидирани работни места чрез НПДЗ-2015 за същия период са 1216 бр., от които 142 – по мерки и 1074 – по програми за заетост. Постъпилите на работа лица за анализирания период са общо 11869, от които 10192 (85.9%) - с посредничеството на ДБТ. На несубсидирани работни места са настанени 10777 безработни, като тези чрез посредничеството на бюрата са 9100.

Както се вижда, от началото на 2015 г. търсенето на работна сила на първичния пазар на труда в столицата е основен и определящ фактор за увеличаване на заетостта и снижаване на безработицата в условията на възстановяване на икономиката от дългата икономическа криза.

Престоят на безработните на трудовата борса в периода януари – юни 2015 г. е 4.18 месеца в София, което е с 6,6 месеца по-малко от средния за страната (10.77 месеца). Това е още едно доказателство за динамиката на трудовия пазар в столицата и ефективността на активна политика по заетостта, осъществявана от ДРСЗ-София, бюрата по труда, Комисията по заетостта към Областния съвет за развитие на областта, областната администрация, Столична община и съветите за сътрудничество.

Конкуренцията на пазара на труда остава значително по-благоприятна в област София - град спрямо средната за страната. Средномесечно за наблюдавания период на 2015 г. съотношение между търсене и предлагане на работна сила е 1:7 за София при 1:10 за страната, т.е. в столицата средномесечно се конкурират 7 души за 1 свободно работно място, а в страната – 10 души.

3.3.3.3 Реализация на програми за субсидирана заетост

Реализацията на програми, мерки по ЗНЗ и схеми по ОП РЧР улесняват обучението и субсидираната заетост на безработни от неравнопоставените групи на пазара на труда, спомагат за насърчаване участието в учене през целия живот.

- **Реализация на програми и насърчителни мерки за заетост и обучение по ЗНЗ, заложи в НПДЗ-2015 г.**

По данни на Дирекция „Регионална служба по заетостта” – София от началото на 2015 г. в активната политика (настанени на субсидирани работни места и започнали обучение) са включени общо 2146 лица от София, от които в програми - 2073 и в мерки за обучение и заетост – 73 души. Средномесечно на субсидирани работни места през периода са работили – 487 души. Усвоени са общо **2 541,3 хил. лв.**

Разкриването на допълнителни работни места за безработни, предимно от групите в неравностойно положение на пазара на труда в столицата, се осъществява чрез програмите за заетост и обучение, като по-важните за столицата са:

- **НП „Старт на кариерата”,** предоставяща възможност на безработни младежи с висше образование да стажуват в структурите на държавната администрация (Компонент 1) – нововключени за наблюдавания период са 205 младежи. Средномесечно са работили 162 младежи, а изплатените средства за заплати и осигуровки са в размер на **434 650,07 лв.**
- **НП „Асистенти за хора с увреждания”,** по която през периода януари-юни на 2015 г. са започнали работа 97 безработни лица, всичките като „личен асистент”. Изразходваните средства са **128 445,07 лв.**
- **НП „Мелпомена”** - 61 души са нововключени в заетост в столични театри през отчетния период, като са изплатени **152 102,08 лв.**

Задълбочава се сътрудничеството със социалните партньори за идентифициране на недостига на компетентности сред безработните и тяхното обучение в професии, търсени на пазара на труда. По четирите проекта залегнали в НПДЗ-2015г. за област София-град бяха включени **1582** безработни лица в професии, които се търсят на пазара на труда в столицата /социален асистент, продавач консултант, помощник-възпитател,офис асистент/. Проектите са:

- **Проект „Посоки”** на КТ ”Подкрепа”, по който са включени 620 лица, а в заетост от тях са включени 91 души, като 24 в субсидирана такава.
- **Проект „Шанс за работа 2015”** на КНСБ – проектът, изцяло насочен към подготовката на квалифицирани работници в областта на болничната грижа и социалните дейности, обучи в професиите Болногледач, Помощник възпитател и Социален асистент, професии, за които има повишено търсене в столицата 151 безработни в неравностойно положение на пазара на труда. От тях до края на месец юни в заетост бяха устроени 74 лица, като 58 в субсидирана.
- **Проект "От професионално обучение към ефективна заетост”** на БСК – включени в обучение по професиите Офис асистент, Продавач-консултант и Помощник-възпитател общо 380 лица. За отчетния период на 95 души от успешно завършилите обучение е осигурена заетост, като 50 са в субсидирана.
- **Проект "Уча и успявам в България”** на АИКБ – даде възможност на дълготрайно безработни лица и лица над 50 – годишна възраст да се преквалифицират в професии, за които има голямо търсене в региона. Това са специалисти в туризма /администратор в хотел, камериер, сервитьор-барман, аниматор в туризма/, в мебелното производство /оператор в дървообработването/ и административните услуги /офис секретар/. През

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

шестмесечието от включените 430 души на 110 лица е предложена работа, от тях на 41 в субсидирана заетост.

- **Регионални и общински програми за заетост** – По утвърдените 14 регионални програми за заетост за райони Връбница, Витоша, Сердика, Нови Искър, Красна поляна, Възраждане, Средец, Банкя, Люлин, Младост, Искър, Триадица, Овча купел и Кремиковци в заетост за срок от 6 месеца бяха включени 70 безработни лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда.

През периода до 2015 г. стартира изпълнението и на Програмата за обучение и заетост на продължително безработни лица, включена в НПДЗ – 2015. По заявки на работодатели от реалния сектор, предпочели да наемат лица с регистрация в ДБТ повече от 12 месеца беше осигурена заетост на 13 безработни лица.

Мерките за заетост от ЗНЗ способстват за решаване на конкретни проблеми със заетостта на лица в неравностойно положение на пазара на труда, като по-значим интерес през периода януари - юни е проявен по:

- чл. 36, - за безработни младежи до 29 год. възраст – по която са устроени 27 младежи;
- чл. 41 - за насърчаване на работодателите да приемат за стажуване младежи до 29 години – включени 5 младежи;
- чл. 52, ал. 1 и ал.2 - за лица с трайни увреждания , вкл. военноинвалиди – започнали работа 11 лица с ТЕЛК;
- чл. 55а - за безработни над 50-годишна възраст – устроени 7 безработни лица;
- чл. 53 и 53а - За самотни родители и майки (осиновителки) с деца от 3- до 5-годишна възраст / - с устроени общо 4 безработни жени;
- чл. 49 Насърчаване на предприемачеството за лица, регистрирали микропредприятие – с финансирани 2 проекта на безработни лица, като по единия са предоставени и средства за квалификация в размер на 1000 лв., на основание чл.48 от ЗНЗ.

- **Реализация на схеми и проекти по ОП РЧР.**

- Реализация на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” – схеми, при които Главна Дирекция „Услуги по заетостта” на Агенция по заетостта е конкретен бенефициент.

Във втората година от новия програмен период 2014 – 2020 г. продължи финансирането на обученията на заети и безработни лица и включването им в субсидирана заетост. По **схема „Подкрепа за заетост”** се предоставя обучение на безработни на работното място по ключова компетентност „Умение за учене“ по утвърдена програма от наставник, определен от работодателя. За отчетния период съветите за сътрудничество в областта са утвърдили заявки на работодатели от реалния сектор, по които през второто тримесечие бяха устроени общо 130 безработни лица.

Възможности за стажуване и включване в обучение на работното място на младежи до 29-годишна възраст се предоставя по **схема „Младежка заетост”**, по която към 30 юни 2015 г. в ДБТ от областта има депозирани и утвърдени заявки за 480 СРМ в реалния сектор, които са в процес на усвояване.

- Ограничаване на младежката безработица и неактивност и реализация на Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта

Продължава реализацията на **Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта /НПИЕГ/** за ограничаване на младежката безработица и неактивност. Целта е до 4 месеца от регистрацията на безработния младеж ДБТ да

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

предоставя услуги (участие в Ателие за търсене на работа, професионално ориентирани и консултиране), които да доведат до реализация на младежите – насочване за включване в обучение и/или субсидирана заетост или добър профил за представяне пред работодател на свободния трудов пазар, приоритетно финансиране на обучение и заетост на младежи до 24 години вкл. с основно и по-ниско образование (преждевременно напуснали образователната система). За младежи с висше и средно образование ще се финансира започването на първа работа (стажуване). И тази година младежите са приоритетна целева група за включване във всички, подходящи за тях, програми и мерки, изпълнявани от ДРСЗ-София. Продължава организирането и провеждането на специализирани младежки трудови борси.

За идентифициране на неактивните младежи – не учещи, не работещи, без регистрация в ДБТ ще се използва информация за техните адреси от МОН и от ЕСГРАОН службите на общинските администрации. В рамките на **Националната програма „Активиране на неактивните лица”** в общинските администрации започна назначаването на **младежки медиатори**, които ще осъществяват дейности по идентифициране, достигане до и активиране на млади хора, които нито работят, нито учат, нито са регистрирани в ДБТ за търсене на работа.

През шестмесечния период от началото на 2015 г. в изпълнение на посочения план ДБТ от столицата успяха да създадат 4432 нови профила на търсещи работа младежи. Така всеки регистриран младеж на трудовата борса вече разполага със собствен профил, готов да бъде представен пред евентуален работодател. В рамките на гаранцията, при подбора на подходящите лица за насочване по програми и мерки приоритет се отдава на младежите до 24 годишна възраст. От всички започнали работа с посредничеството на ДБТ през шестмесечието 24% са младежи до 29 годишна възраст, а 8,0% - младежи до 24 годишна възраст. През отчетния период работа са започнали общо 2883 младежи, от тях на първичния пазар са 2091 души, което е 23,0% от всички устроени на първичен пазар през периода. В резултат на успешното прилагане на мерките от НПИЕГ младежката безработица се е свила с 2.2 пр.пункта на годишна база от 17.4% юни 2014 до 15.2% юни 2015 г.

3.3.3.4 Регистрирана безработица - тенденции и динамика

- Брой и равнище на безработицата.

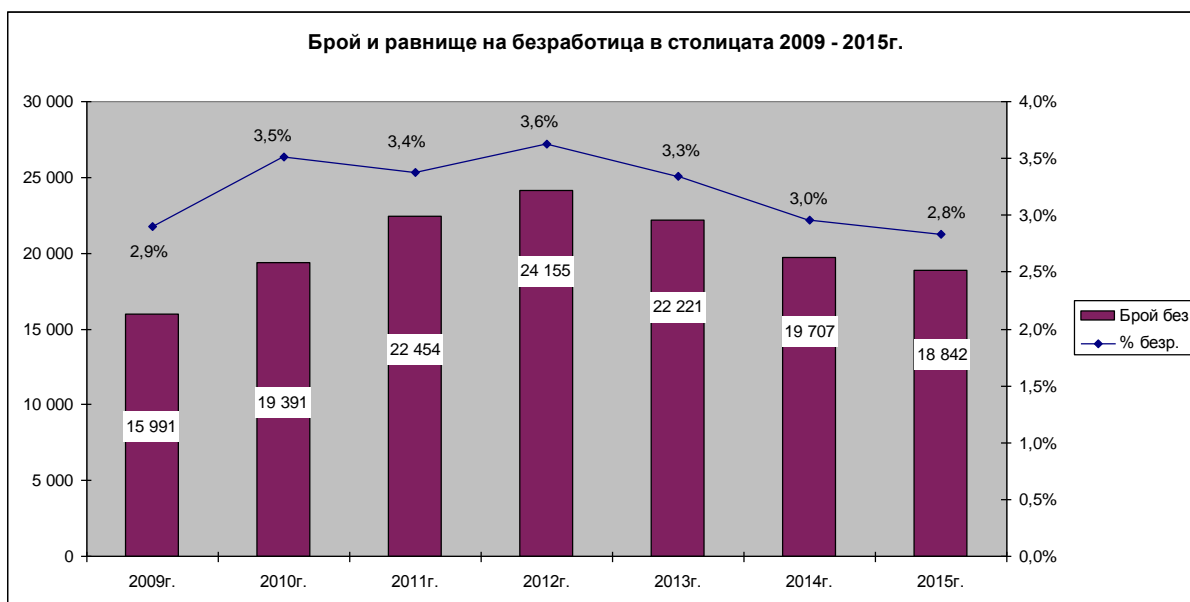
Брой безработни лица

Регистрирани безработни лица, към 31.12.2010г.	19391
Регистрирани безработни лица, към 31.12.2011г.	22454
Регистрирани безработни лица, към 31.12.2012 г.	24155
Регистрирани безработни лица, към 31.12.2013 г.	22221
Регистрирани безработни лица, към 31.12.2014 г.	19707
Регистрирани безработни лица, към 30.06.2015 г.	18842

Данните за регистрираната безработица в област София-град за последните шест години 2010 – юни 2015 г. ясно илюстрират развитието на пазара на труда, разграничавайки два периода – на икономическа криза, до 2012 г. и период на възстановяване след кризата – след 2012 г. В годините на икономическа криза се наблюдава сравнително стръмна тенденция на нарастване на броя на регистрираните безработни до максималната им стойност през 2012 г., когато броят им надхвърля 24 хил.души (3,6% от икономически активното население /Преброяване 2011 г./), след

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

което в периода на възстановяване на икономиката започва плавен спад, който продължава и към настоящия момент.



Анализът на безработицата в област София-град за първите шест месеца на 2015 г. сочи относително стабилна конюнктура и висока динамика на пазара на труда. Наблюдава се плавна тенденция на намаление и към 30.06.2015 г. безработните наброяват 18842 души. В сравнение с края на предходното тримесечие /март 2015г./ броят на безработните в град София е намалял с 1153 души, което съставлява спад с 5,8%, като темпът на снижение за разлика от същия период на миналата година е с 3.3 пункта по бавен. Спрямо края на м.юни 2014г. обаче, броят на безработните в столицата е намалял с 1730 души или с 8,4% на годишна база.

През първо шестмесечие на 2015 г. равнището на безработица се колебае в сравнително тесни граници с минимална амплитуда от 0.2 пункта. Средномесечно то остава най-ниското за страната (2.95%) или със 7.63 пункта по-малко от средното за страната (10.58%).

Независимо от сравнително големия брой регистрирани безработни през разглеждания период (18842 души), **град София остава регионът с най-ниска безработица и най-висока динамика на пазара на труда в страната, отговаряща на европейските критерии за заетост и притежаващ един от най-високите индекси на човешко развитие.**

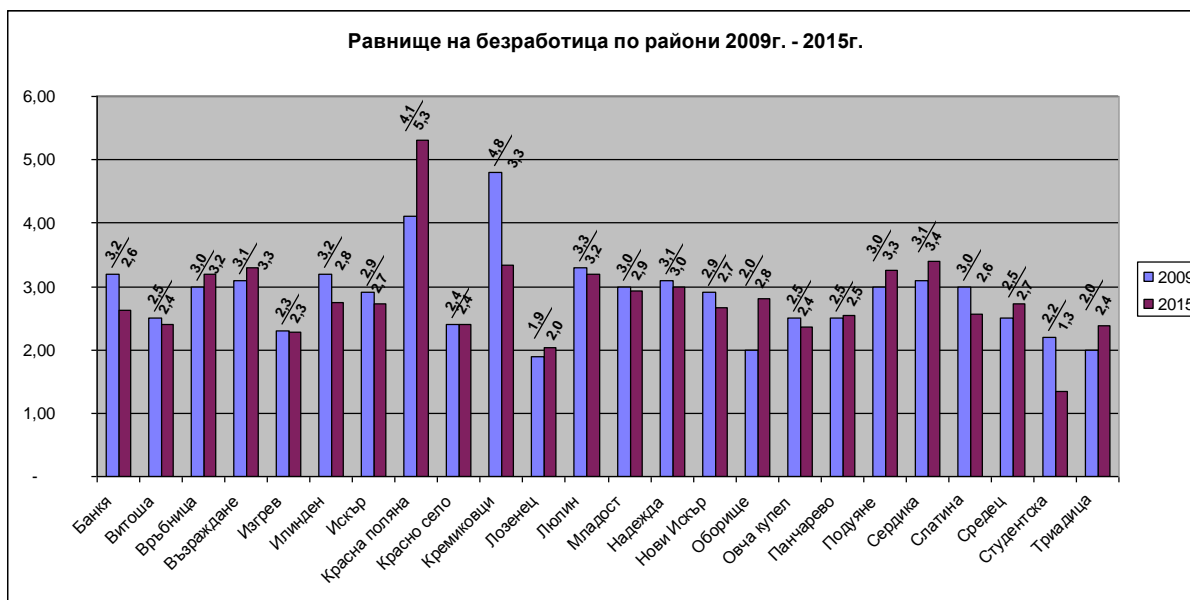
➤ **Разпределение на безработните по териториален признак**

Съотношението между икономическия потенциал и регистрираната безработица в териториален аспект се характеризира със сравнително минимални отклонения в различните райони на столицата. В този смисъл, равнището на безработица в териториален аспект донякъде е субективна величина за столицата, тъй като районите са предимно на територията на едно населено място с добре развита транспортна инфраструктура и е налице по-голяма мобилност на работната сила.

В края на юни 2015 г. равнището на безработица е най-ниско в районите Студентски(1.3%), Лозенец (2.0%) и Изгрев (2.3%), а най-високо в Красна поляна (5,1%) и Сердика (3.4%). В сравнение с 2009 г. се наблюдава свиване на равнището в 11 района, като най-голямо е в район Кремиковци с 1,5 пункта, докато ръст имаме в 10 района, а най-значим той е в район Красна поляна с 1,2 пункта. В три района

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

равнището на безработица не се е променило спрямо 2009г.р това са: Изгрев, Красно село и Панчарево.



Амплитудата между най-високото и най-ниското равнище на безработица по райони към 30.06.2015г. е 4.0 пункта, докато през 2009г. тя е 2.9 пункта. Тази голяма разлика се дължи на значително нарасналия процент на безработицата в район Красна поляна от 4,1% през 2009 г. на 5,3% през 2015 г.

Характеристиката на регистрираните безработни в район Красна поляна сочи относително висок дял на лица с ниско образование и ромска етническа принадлежност, които по-трудно се реализират на пазара на труда, особено след продължителна икономическа криза. Съществено е свиването на безработицата в район Кремиковци, където през 2009 г. поради закриване на МК Кремиковци се наблюдаваше голям процент на безработица.

3.3.3.5 Профил на безработните. Рискови групи безработни

Структурата на безработните по пол, възраст, образование и квалификация, наличие на увреждане сочи наличие на определени групи, които се намират в неравностойно положение на пазара на труда в столицата.

Анализът показва, че тези групи в област София-град са в много по-благоприятна позиция спрямо данните за страната благодарение на активната политика, изпълнявана от ДРСЗ-София, Столична община, областната управа, социалните партньори и насочена към безработните младежи, жени, хора с увреждания и продължително безработните лица.

Профил на безработните лица към 30.06.2015 г. – рискови групи безработни

Брой безработни лица без, или с по-ниско от основно образование	2251
Брой безработни лица с намалена работоспособност	1214
Брой безработни младежи от 18 до 29 години	2866
Брой безработни лица на възраст над 55 години	2093
Брой безработни лица с регистрация над 1 година	2181

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Профил на безработните по възраст, пол, професия, увреждане в област София към 30.06.2015 г.

Показател и	Всичко	С работническа професия	Специалисти и общо	В т. ч. по области на образованието								Без квалификация		
				образован	Хуманни изкуства	Обществ. иконом. Право	Математика и обществ. знаци	Техника и технологии	Селско стопанство	Здравеопазване	Услуги транспорт, охрана и др.	общо	със средно образование	с основно и по-ниско
а	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Регистрирани безработни	18842	3495	10477	252	583	2383	281	1870	90	238	4780	4870	2709	2161
от тях:- жени	10664	1803	5949	201	398	1594	151	833	51	181	2540	2912	1600	1312
-с нам. работоспособност	1214	325	599	20	35	93	10	123	5	26	287	290	165	125
-с висше образование	7450	0	7450	252	509	2141	267	969	48	222	3042	0	0	0
а) до 19г. вкл.	98	17	18	0	3	0	0	2	1	0	12	63	40	23
от тях: жени	46	6	8	0	2	0	0	0	0	0	6	32	16	16
б) от 20 до 24г. вкл.	734	156	210	3	7	50	7	40	1	1	101	368	251	117
от тях: жени	417	74	116	3	5	32	4	15	1	0	56	227	143	84
в) от 25 до 29г. вкл.	2034	299	1099	27	82	374	34	142	8	22	410	636	403	233
от тях: жени	1166	148	633	22	51	241	11	51	6	17	234	385	205	180
г) от 30 до 34г. вкл.	2580	345	1507	28	69	395	50	213	16	25	711	728	436	292
от тях: жени	1486	177	850	24	47	253	26	100	9	18	373	459	254	205
д) от 35 до 39г. вкл.	2905	438	1772	31	108	481	50	208	17	33	844	695	398	297
от тях: жени	1682	200	1055	28	76	337	29	99	7	24	455	427	251	176
е) от 40 до 44г. вкл.	2547	499	1433	42	48	376	44	244	9	30	640	615	364	251
от тях: жени	1492	257	862	34	37	265	26	113	5	24	358	373	220	153
ж) от 45 до 49г. вкл.	2209	533	1224	38	65	228	30	239	9	37	578	452	204	248
от тях: жени	1306	311	730	28	50	155	21	121	7	29	319	265	123	142
з) от 50 до 54г. вкл.	2093	469	1161	35	68	205	19	270	10	34	520	463	230	233
от тях: жени	1194	260	656	32	43	136	12	127	4	24	278	278	152	126
и) над 55г.	3642	739	2053	48	133	274	47	512	19	56	964	850	383	467

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и
Област София

от тях: жени	1875	370	1039	30	87	175	22	207	12	45	461	466	236	230
-----------------	------	-----	------	----	----	-----	----	-----	----	----	-----	-----	-----	-----

**Брой и относителен дял на някои групи безработни в неравностойно
положение на пазара на труда към 30.06.2015 г.**

Рискови групи на пазара на труда	За столицата /брой/	За столицата /отн. дял -%/	За страната /отн. дял -%/
Жени	10664	56.6	54.9
младежи (до 29 г.)	2866	15.2	15.1
продължително безработни	2181	11.6	46.5
висшисти	7450	39.5	10.1
лица с намалена трудоспособност	1214	6.4	5.3
лица над 50 год.	5735	30.4	40.0
с основно и по-ниско образование без квалификация	2251	11.9	49.0

Безработните младежи до 29 г. в края на м. юни 2015 г. са 2866 души или 15.2% от всички регистрирани в региона, което е с 0.1 процентни пункта повече от средното за страната. Сравнено с полугодieto на миналата година средномесечният брой безработни младежи през настоящата година е намалял с 596 души, а относителният им дял с 1.6 пр.пункта.

Най-многочислената група във възрастовата структура за областта - лицата над 50 години заемат по-малък дял (30.4%) с 9.6 пункта от средния за страната (40.0%) към 30.06.2015 г. Делът на продължително безработните в края на разглеждания период е 11.6% и е 4 пъти по-малък от този за страната (46.5%). Това е още едно доказателство за динамиката на трудовия пазар в София.

Тъй като столицата се отличава с високо образователно равнище на човешкия ресурс, естествено е безработните с основно или по-ниско образование и без специалност да заемат много нисък относителен дял – 11.9% при 49.0% за страната.

Характерна само за град София група безработни в неблагоприятна позиция на трудовата борса са висшистите. Към 30.06.2015 г. делът на безработните с висше образование е 39.5% (над 1/3 от всички регистрирани) и е 3.9 пъти по-висок от средния за страната (10.1%). Това е значителен проблем за областта, по който се работи сериозно от страна на ДРСЗ-София и столичните ДБТ. За тяхната трудова реализация успешно се използват възможностите на схемите по ОП „Развитие на човешките ресурси”, Програма „Старт в кариерата”, както и на разкритите СРМ на първичен пазар.

Относителният дял на лицата с трайно намалена работоспособност в област София-град (6.4%) остава един от най-високите и надхвърля с 1.1 пункта този за страната (5.3%). С ритмичното усвояване на средствата, предвидени за хората с увреждания в Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) за 2015 г. се подпомага решаването на проблема за заетостта на тази група безработни.

3.3.3.6 Основни резултати и изводи

От началото на годината в столицата се запазва относително стабилна конюнктура и висока динамика на пазара на труда. Отчита се устойчива тенденция към намаляване на безработицата. За периода януари - юни 2015 г. равнището на безработица в град София продължава да бъде най-ниско в цялата страна – 2.95% средномесечно, при 10.59% средномесечно за страната, за което е допринесла и провежданата ефективна активна политика по заетостта от ДРСЗ - София и столичните бюра по труда, съвместно с областната управа, Столична община, синдикатите, организациите на работодателите, неправителствените организации и други социални партньори.

Столицата се характеризира с изразена неблагоприятна позиция на пазара на труда на висшистите и лицата с намалена трудоспособност. Относителните дялове на останалите основни групи безработни в неравностойно положение – младежите до 29 г., продължително безработните, лицата без образование и квалификация или на възраст над 50 г., са със значително по-добри показатели спрямо данните за страната в края на м. юни 2015 г.

В София функционира много добре развит и активен пазар на труда, който се характеризира с ясно изразена динамика. Съотношението между търсене и предлагане на работна сила през първо полугодие на 2015 г. в столицата е по-благоприятно от средното за страната – 1:7 срещу 1:9 за страната, т.е. за едно работно място в столицата се конкурират 7 безработни лица, а за страната – 9.

Престоят на безработните на трудовата борса в София е краткотраен (4.18 месеца), което е с 6,6 месеца по-малко от средния за страната (10.77 месеца) към 30.06.2015 г., което е доказателство за високата ефективност на провежданата активна политика по заетост и много доброто социално партньорство.

Делът на безработните, започнали работа с посредничеството на ДБТ, нараства и се повишава качеството и ефективността на работа на трудовите посредници. Нараства темпът на преодоляване на последиците от икономическата криза, като се увеличава броят на картотекираните работодатели, с които експертите от ДБТ работят за разкриването на нови свободни работни места и тяхното успешно усвояване. Заетите работни места на първичния пазар на труда съставляват 86,7% от заявените. За сравнение този процент за страната е 71,2%.

Успешното прилагане на мерките от **Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта** за ограничаване на младежката безработица и неактивност доведе до снижаване на младежката безработица в региона с 2,2 пр.пункта на годишна база и осигури заетост на 2883 младежи през изтеклото полугодие.

Във втората година от новия програмен период 2014 – 2020 година продължава финансирането по ОП РЧР на обученията на заети и безработни лица и включването им в субсидирана заетост. По схема „Подкрепа за заетост” през второто тримесечие на 2015г. работа са започнали 130 безработни лица. Схема „Младежка заетост” дава възможност на 480 младежи, регистрирани в столичните бюра по труда да стажуват или да придобиват квалификация чрез обучение на работното място.

Програмите и мерките за субсидирана заетост се утвърдиха като спомагателен елемент от активната политика на пазара на труда в София насочена към групите в неравностойно положение на пазара на труда.

Задълбочава се сътрудничеството със социалните партньори за идентифициране на недостига на компетентности сред безработните и тяхното обучение в професии, търсени на пазара на труда. В програмите на КНСБ, КТ Подкрепа, АИКБ и БСК през отчетния период бяха включени 1582 безработни лица.

3.4 Здравеопазване

3.4.1 Здравен статус на населението. Ниво на раждаемост и смъртност

През 2014 г. населението на област София-град е **1 316 557** души. През последните 14 години се наблюдава тенденция на плавно увеличение. Относителният дял на жените и мъжете през последните години се движи в почти еднакви граници.

Обща численост на населението в гр. София за периода 1998-2014 г.

	ОБЩО				
	всичко	мъже	отн. дял	жени	отн. дял
1998	1199708	570 852	47,58	628 856	52,42
1999	1211531	575 823	47,52	635 708	52,47
2000	1222180	581 419	47,57	640 761	52,42
2001	1178579	558 684	47,40	619 895	52,59
2002	1194164	566059	47,40	628105	52,59
2003	1208930	572 685	47,37	636 245	52,63
2004	1221157	578 648	47,38	642 509	52,62
2005	1231622	584354	47,44	647268	52,56
2006	1237891	588 032	47,50	649 859	52,50
2007	1240788	589 604	47,52	651 184	52,48
2008	1247059	592 845	47,54	654 214	52,46
2009	1249798	594 449	47,56	655 349	52,44
2010	1259446	598935	47,56	660511	52,44
2011	1296615	618227	47,68	678338	52,32
2012	1302316	621526	47,72	680790	52,28
2013	1309634	625702	47,78	683932	52,22
2014	1316557	629455	47,81	687102	52,19

Население по възрастови групи в гр. София

	0 – 17 години		18 – 59 години		над 60 години	
	абсол. ст.	отн. дял	абсол. ст.	отн. дял	абсол. ст.	отн. дял
2012	196 287	15,07	811 841	62,33	294 188	22,59
2013	200 750	15,32	811 171	62,94	297 713	21,74
2014	206 735	15,70	809 492	61,49	300 330	22,81

През последните три години се наблюдава тенденция на леко увеличение на населението на възраст 0-17 години, което се дължи на бума на раждаемостта за периода 2008-2010 г. Наблюдава се застаряване на населението, т.е. плавно се увеличава броя на населението над 60 години, докато населението в активна възраст намалява. Средната продължителност на предстоящия живот на населението от София-град е 76,21 години – най-голяма за страната.

Естествен прираст, раждаемост, обща и детска смъртност в София-град за периода 1999-2014 г.

Година	Население		Брой		Разлика между живородените и умрели	На 1000 жители		Естествен прираст	Умрели деца до 1 г.	Детска смъртност ²
	Към 31.12.	Средно годишен брой	Живородени	Умрели		Раждаемост	Смъртност			
1999	1 211 531	1 205619	9601	14495	- 4894	8,0	12,0	-4,0	101	10,5
2000	1 222 180	1 216855	11124	14781	- 3657	9,1	11,9	-3,0	88	7,9
2001	1 178 579	1 174223	10052	14814	- 4762	8,5	12,6	-4,1	76	7,5
2002	1 194 164	1 187786	10293	15134	-4841	8,6	12,7	- 4,1	92	8,9
2003	1 208 930	1 201547	10677	15047	-4370	8,9	12,5	- 3,6	71	6,6
2004	1 221 157	1 215044	10963	15335	-4372	8,9	12,6	- 3,5	66	6,0
2005	1 231 622	1 226390	12062	15559	- 3497	9,8	12,7	- 2,9	61	5,0
2006	1 237 891	1 234757	12781	15661	- 2880	10,4	12,7	-2,3	56	4,4
2007	1 240 789	1 239340	13393	15623	- 2230	10,8	12,6	-1,8	63	4,7
2008	1 247 059	1 243924	14381	15185	- 804	11,6	12,2	- 0,6	69	4,8
2009	1 249 798	1 248429	15309	15078	+ 231	12,3	12,1	+ 0,2	85	5,6
2010	1 259 446	1 254622	14884	14856	+30	11,9	11,8	+0,1	63	4,2
2011	1 296 615	1 278030	13742	15174	-1432	10,6	11,7	- 1,1	58	4,2/4,22/
2012	1 302 316	1 299465	13597	15486	-1889	10,4	11,9	-1,4	60	4,41
2013	1 309 634	1 305975	13107	15076	- 1969	10,0	11,5	- 1,5	62	4,70
2014	1 316 557	1 313095	13799	15358	- 1559	10,5	11,7	- 1,2	73	5,29

Естественият прираст за 2014 г. е - 1,2%. През последните 16 години естественият прираст е бил положителен само през 2009 г. и 2010 г. Това се дължи за 2009 г. на повишената раждаемост при почти еднакви стойности на смъртността с тази за 2008 г., а за 2010 г. е намален както броят на живородените, така и броят на умрелите. Независимо от това през периода се наблюдава постепенно намаляване на отрицателния естествен прираст, което е положителна демографска тенденция.

- Раждаемостта през 2014 г. е 10,5%. От 2001 г. до 2009 г. раждаемостта плавно се увеличава до най – високото ниво от 12,3% през 2009 г. През 2011-2013 г. се наблюдава спад.
- Коефициент на раждаемост през 2014 г. е 10,5%, през 2013 г. е 10,0 %, а през 2012 г. – 10,4%.
- Броят на живородените деца през 2014 г. е 13 799. След постепенния спад от 2009 до 2013 г., за 2014 г. бележи ръст.
- Тотален коефициент на плодовитост през 2014 г. е 1,28%, през 2013 г. – 1,58%, а през 2012 г.- 1,6%.
- Мъртвородените деца през 2014 г. са 54, през 2013 г. - 60, през 2012 г. – 70, 2011 г. – 70, 2010 г. – 63, 2009 г. – 51.
- Общата смъртност през 2014 г. е 11,7%. До 2013 г. тя намалява, когато е 11,5% – най-ниска през последните 15 години.

² Детска смъртност - /умрели деца до 1 г. по 1000, разделен на живородените деца за същия период/

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Детската смъртност (умрели деца до 1 год. възраст) за 2014 г. е 5,29%. Нейната стойност е най-ниска през 2010 и 2011 г. за последните 14 години. Този показател е с много по-ниски стойности спрямо този за страната и по този много важен индикатор София-град може да се сравнява със страни като Австрия, Германия и Чехия.

Перинатална, неонатална и постнеонатална детска смъртност в област София-град

Година	Перинатална ДС	Неонатална ДС	Постнеонатална ДС
2014 г.	6,21	2,17	3,12
2013 г.	7,29	0,53	1,83
2012 г.	6,66	2,50	1,92
2011 г.	6,60	2,26	1,97
2010 г.	5,68	0,81	1,94
2009 г.	5,01	3,14	2,42
2008 г.	6,28	2,29	2,50
2007 г.	5,97	2,16	2,54
2006 г.	6,77	2,58	1,80

През последните три години на първо място като причина за умираанията са някои състояния, възникващи през перинаталния период, следвани от вродени аномалии, деформации и хромозомни аберации и болестите на органите на кръвообращението.

Първично инвалидизирани лица до 16-годишна възраст по класове болести и тежест на инвалидност през 2014 г. в здравен район град София

КЛАСОВЕ БОЛЕСТИ ПО МКБ - 10	Брой първично инвалидизирани лица до 16-годишна възраст по тежест на инвалидност:				Структура на първично инвалидизирани лица до 16-годишна възраст по тежест на инвалидност:			
	над 90 %	50-90 %	до 50 %	Общо	над 90 %	50-90 %	до 50 %	Общо
ОБЩО 2014 г.	88	539	164	791	11,1	68,1	20,7	100,0
Някои инфекциозни и паразитни болести	1	26		27	3,7	96,3	0,0	100,0
Новообразувания	18	2		20	90,0	10,0	0,0	100,0
Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	5	5	1	11	45,5	45,5	9,1	100,0
Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	1	39	0	40	2,5	97,5	0,0	100,0
Психични и поведенчески разстройства	11	109	18	138	8,0	79,0	13,0	100,0
Болести на нервната система	18	69	4	91	19,8	75,8	4,4	100,0
Болести на окото и придатъците му	2	7	7	16	12,5	43,8	43,8	100,0
Болести на ухото и мастоидния израстък	0	14	4	18	0,0	77,8	22,2	100,0

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Болести на органите на кръвообращението	1	2	0	3	33,3	66,7	0,0	100,0
Болести на дихателната система	0	131	110	241	0,0	54,4	45,6	100,0
Болести на храносмилателната система	2	12	0	14	14,3	85,7	0,0	100,0
Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	2	20	0	22	9,1	90,9	0,0	100,0
Болести на пикочо-половата система	0	0	5	5	0,0	0,0	100,0	100,0
Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	25	87	10	122	20,5	71,3	8,2	100,0
Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1	2	3	6	16,7	33,3	50,0	100,0
Останали класове болести	1	14	2	17	5,9	82,4	11,8	100,0

Първично инвалидизирани лица над 16-годишна възраст по класове болести и тежест на инвалидност през 2014 г. в здравен район град София

№ на класа	КЛАСОВЕ БОЛЕСТИ ПО МКБ - 10	Брой първично инвалидизирани лица над 16-годишна възраст по тежест на инвалидност:					Структура на първично инвалидизирани лица над 16-годишна възраст по тежест на инвалидност:				
		над 90 %	71-90 %	50-70 %	до 50 %	Общо	над 90 %	71-90 %	50-70 %	до 50 %	Общо
	ОБЩО 2014 г.	2245	3649	3492	1638	11024	20,4	33,1	31,7	14,9	100,0
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	7	61	20	7	95	7,4	64,2	21,1	7,4	100,0
II	Новообразувания	1193	789	143	23	2148	55,5	36,7	6,7	1,1	100,0
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	31	209	322	227	789	3,9	26,5	40,8	28,8	100,0
V	Психични и поведенчески разстройства	109	221	200	34	564	19,3	39,2	35,5	6,0	100,0
VI	Болести на нервната система	104	131	158	59	452	23,0	29,0	35,0	13,1	100,0
VII	Болести на окото и придатъците му	62	47	82	33	224	27,7	21,0	36,6	14,7	100,0
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	7	74	176	63	320	2,2	23,1	55,0	19,7	100,0
IX	Болести на органите на кръвообращението	512	1395	1280	522	3709	13,8	37,6	34,5	14,1	100,0
X	Болести на дихателната система	15	31	103	88	237	6,3	13,1	43,5	37,1	100,0

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

XI	Болести на храносмилателната система	40	81	127	41	289	13,8	28,0	43,9	14,2	100,0
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	63	360	511	366	1300	4,8	27,7	39,3	28,2	100,0
XIV	Болести на пикочо-половата система	43	166	190	30	429	10,0	38,7	44,3	7,0	100,0
XVII	Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	1	5	17	8	31	3,2	16,1	54,8	25,8	100,0
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	55	57	118	109	339	16,2	16,8	34,8	32,2	100,0
	Останали класове болести	3	22	45	28	98	3,1	22,4	45,9	28,6	100,0

3.4.2 Състояние на системата за медицинска помощ. Основни изводи

В София има регистрирани 833 индивидуални практики за първична медицинска помощ и 52 групови практики за първична медицинска помощ. Лекарите по дентална медицина са 2478 индивидуални практики и 132 групови практики. В София има разкрити 1437 индивидуални практики за специализирана медицинска помощ и 53 групови практики. Индивидуалните практики за специализирана дентална помощ са 44, а груповите е 1. Има регистрирани 241 медицински центрове, 27 дентални центрове, 31 медико-дентални центрове, 45 диагностично-консултативни центрове, 74 медико-диагностични лаборатории.

През 2014 г. в София извършват дейност 75 болници, в които се включват болниците към някои министерства. Диспансерите се преобразуваха в Център за психично здраве, Център за кожно-венерически заболявания, Специализирана болница за онкологични заболявания.

Според разработваната областна здравна карта за София-град са регламентирани броя на лечебните заведения за извънболнична и болнична помощ, броя на леглата по видове и нива на компетентност, броя на медицинските специалисти, работещи в извънболничната и болнична помощ.

Тенденцията към плавно увеличаване на населението се дължи на миграцията от провинцията към столицата, където безработицата е най-ниска. По данни на социологически проучвания в София има около 400 000 нерегистрирани граждани, от които:

- приблизително 100 000 работят и живеят в София без да са сменили постоянната адресна регистрация;
- около 200 000 работещи всякаква нискоквалифицирана работа, които не живеят постоянно в София/пътуват ежедневно и/или седмично по постоянен адрес/;
- около 100 000 лица от ромския етнос, голяма част от тях без всякаква адресна регистрация.

Това допълнително население, което най-често не е здравноосигурено и практически няма равен достъп до медицинска помощ оказва сериозно влияние върху спешните отделения/портали на софийските болници.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

През последните седем години в София започна строителство на детски ясли, детски градини и училища, но въпреки това, през следващите години ще са необходими още места в детските градини за предучилищно обучение на децата, което е задължително по закон. Това са много сериозни здравни проблеми, които изискват и държавна подкрепа.

Аналогично на цялата страна и в София–град по-високата средна възраст на населението се дължи на крайно неблагоприятните тенденции на раждаемостта, а не на високата средна продължителност на живота.

На 100 лица в трудоспособна възраст се падат 37 над 60 години. Като се вземе предвид, че безработицата в София–град за 2014 г. е 6,4% (най-ниска в цялата страна) и здравното състояние на възрастните и стари хора се влошава, то тежестта, която пада на работещите за издръжка на зависимите контингенти става още по-голяма.

Съотношението на хората над 60 години към децата от 0-17 години е повече от 100%, което е типично за застаряла възрастова структура. Нарастването на броя на възрастните е едно от най-съществените фактори за развитието на здравните и социални услуги, т.е. има все повече възрастни хора, зависещи от по-малък брой лица в активна възраст като източник на финансиране на тяхната здравна помощ и социално осигуряване. Планирането на здравната и социална помощ трябва да бъде съобразено с тенденциите в здравния и социален статус на възрастните хора.

След постепенния спад на живородените деца от 2009 г. до 2013 г. броят на новородените бележи ръст. Вследствие на това естественият прираст се повишава, въпреки че запазва отрицателната си стойност.

През последните години се наблюдава намаляване броя на мъртвородените деца. Увеличеният брой мъртвородени деца периода 2011 – 2012 г. поставя на преден план редовно наблюдение и извършване на необходимите изследвания от страна на женските консултации по време на бременността.

Основните причини за общата смъртност по класове болести, подредени в низходящ ред са следните:

- Болести на органите на кръвообращението – отн. дял е 65,69%, 2012 г. - 60,20%, 2011 г. - 63,05%, а през 2010 г.- 64,59%.
- Новообразувания – отн. дял 18,40%, 2012 г.- 20,02%, 2011 г.- 17,29%, а през 2010 г. - 16,21%.
- Болести на храносмилателната система – отн. дял 3,68%, 2012 г. - 4,02%, 2011 г. - 3,38%, а през 2010 г. - 3,18%.
- Болести на дихателната система – отн. дял 2,73%, 2012 г. - 4,49%, 2011 г. - 4,55%, а през 2010 г.- 4,41%.
- Травми и отравяния – отн. дял 2,52%, 2012 г. - 2,51%, 2011 г.- 2,11%, а през 2010 г. - 2,47%.
- Симптоми, признаци и недобре определени състояния – отн. дял 2,15%, 2012 г. - 1,94%, 2011 г.- 4,25%, а през 2010 г.- 4,05%.
- Болести на нервната система и сетивните органи – отн. дял 1,65%, 2012 г. - 1,79%, 2011 г. - 1,37%, а през 2010 г. - 1,41%.

Детската смъртност през последните пет години показва тенденция за увеличаване. Постнеонаталната смъртност е много висока. Наложително е подобряване дейността на детските консултации.

Достъпът до медицинска помощ в София–град е добър в сравнение с останалите области в страната. Специализираната извънболнична помощ в София е в пъти по-

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

висока от средната за страната. В София работят 52,2% от медико-денталните центрове в страната, 36,8% от диагностично - консултативните центрове и 32% от денталните центрове. Голяма част от тези лечебни заведения разполагат с високо специализирана апаратура и технологии, което им позволява да обслужват пациенти и на междуобластно ниво.

На територията на София–град са разположени 18 университетски болници. Те са база за обучение на студентите, което предполага разнообразна патология. Характерно е наличие на високо специализирана апаратура в повечето от тях, съчетано с високо образовани преподавателски кадри и специалисти.

Между 40% и 70% от хоспитализираните пациенти в някои болници са пациенти извън здравен район София. По брой на легла на 100 000 души за 2014 г. София-град е на шесто място в страната. Процентът на общия брой легла на София–град към леглата на този за РБългария за 2014 г. е 20,15%, а преминалите болни са 22,7% от тези за страната. Почти всеки трети пациент в страната е опериран в София.

Столична регионална здравна инспекция контролира 14 ТЕЛК през 2014 г. Приети и обработени документи за освидетелстване и преосвидетелстване – 93 053 броя. Обработени медицински експертни досиета на лицата, подлежащи на служебно преосвидетелстване – 14 190 броя. Проверени експертни решения – 50 773 броя.

3.5 Образование

Образователната система в Столична община е един от динамично променящите се елементи на социалната сфера. Параметрите на образователната инфраструктура в областта са функция от броя на лицата (контингентите) в съответната възраст - от 3 до 6 годишна възраст (предучилищно обучение), от 7 до 14 години (основно образование) и от 15 до 18 години (средно общо, профилирано и професионално образование). По данни от преброяването на населението през 2011 г., контингентът от деца, подлежащи на предучилищно обучение в ОДЗ и ЦДГ възлиза на 44446 д, на лицата подлежащи на основно образование - 75632, а на тези - за средно образование - 29901 души.

Основните проблеми в сферата на образованието са свързани преди всичко с обхвата на децата в детските заведения, задължителното обхващане на деца в подготвителни форми на 5 годишна възраст през следващите години, обхватът на ромското население, и ранното им отпадане, намаляване дела на преждевременно напусналите и увеличаване на дела на населението с висше или еквивалентно образование. Тревожен е фактът, че 48% от запитаните деца на възраст 12-16 г. не искат да се връщат в училище.

3.5.1 Състояние на образователната мрежа в областта

Образователната система в област София е един от динамично променящите се фактори за развитието на социалната сфера. Параметрите на образователната инфраструктура в гр. София са функция от броя на лицата (контингентите) в съответната възраст - от 3 до 6 годишна възраст (предучилищно обучение), от 7 до 14 години (основно образование) и от 15 до 18 години (средно общо, профилирано и професионално образование). По данни от преброяването на населението през 2011 г., контингентът от деца, подлежащи на предучилищно обучение в ОДЗ и ЦДГ възлиза на 44446 д., на лицата подлежащи на основно образование - 75632, а на тези - за средно образование - 29901 д.

➤ Детски градини и предучилищно образование

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Изградената инфраструктура на *предучилищното обучение* на територията на областта включва общо 268 обекта (ОДЗ и ЦДГ, вкл. и такива от частния сектор). Капацитетът им е нараснал от 32388 места през 2010-2011 г. на 39535 места през 2014-2015 г., а броят на обхванатите в тях деца – от 37420 деца, разпределени в 1476 групи, до 45408 деца през 2014-2015 г. Средната пълняемост на 1 група е 25,3 деца. В гр. София само мрежата от общински заведения за предучилищно обучение през 2010 г. включва 175 бр. от които 32 - ОДЗ, 138 ЦДГ и 5 специализирани (санаториални, логопедически и др.) детски градини. В частния сектор в гр. София са разкрити 42 частни детски градини.

Броят на децата обхванати в детските заведения е 37420 (в т.ч. и тези в частните детски градини). Този брой, отнесен към контингента от деца във възрастовия контингент от 3 до 6 годишна възраст - 44446 д. показва, че през 2010-2011 г. е налице обхват на децата от 84,2%, а през 2014-2015 г. е 87,1%.

ДЕТСКИ ГРАДИНИ, ДЕЦА, ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПЕРСОНАЛ, МЕСТА И ГРУПИ В ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ

Статистически зони Статистически райони Области Общини	Детски градини	Деца		Места		Педагогически персонал ¹		Детски групи
		общо	в т.ч. момичета	общо	на 100 деца	общо	в т.ч. детски учители	
2013-2014	263	43265	20934	37646	87,0	3577	3355	1676
2012-2013	253	42003	20320	36016	85,8	3486	3260	1628
2011-2012	244	39213	18936	34660	88,4	3270	3048	1517
2010-2011	238	37420	17944	32388	86,6	3160	2955	1471

По данни на РИО на МОН София-град, броят на децата, посещаващи детски учебни заведения през учебната 2014 – 2015 г. са както следва:

- Децата в детски ясли или яслени групи – 6837
- Децата в детски градини без предучилищна форма – 20238
- Децата в предучилищни форми на образование – детска градина, училища – 18981

На територията на областта, за учебната 2015/2016 г. функционират 221 общински институции за предучилищно образование, които през 2015 г. осигуряват обхват за 47 980 деца.

Образователните институции за предучилищно образование в столицата са:

- 75 целодневни детски градини;
- 123 обединени детски заведения;
- 1 седмична детска градина;
- 1 логопедична детска градина;
- 23 самостоятелни детски ясли.

От общия брой на детските градини в страната 75 % са на територията на област София.

➤ **Общообразователни и специални училища**

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Мрежата от всички видове и степени на *общообразователните училища* (основни, СОУ и профилирани) в област София обхваща 236 училища, от които 48 в частния сектор. От всичките *общообразователни училища* в Столична община 195 (вкл. и частни) се намират на територията на гр. София. В София са концентрирани почти половината от всички *профилирани училища в сферата на културата* в страната - древни езици и култури; изящни изкуства; хореография; музикално изкуство; приложни изкуства и др. Те са с държавна издръжка и със статут на „национални училища“. Към профилираните училища са и езиковите гимназии, двете природо-математически гимназии и спортните училища.

Мрежата от *общообразователни училища* покрива цялата територия на област София. Териториалната диференциация на *общообразователните училища* по административни райони, и части от административни райони в границите на областта показва, че броят им варира от 2-3 училища (райони Студентски и Изгрев) до 10 - 13 училища (райони Възраждане, Подуяне, Младост, Люлин). В някои от периферните райони са разкрити и функционират СОУ (I - XII клас) с по-голям капацитет от 1000 ученика (18 СОУ „Уилям Гладстон“, СОУ „Кл. Охридски“, 31 СУЧЕМ „Ив. Вазов“ - с по около 1700 ученика, 81 СОУ „В. Юго“ с 1200 ученика и др). Инфраструктура на общото образование не е изградена в квартали като „Малинова долина“ и „Манастирски ливади“, които са с изграден жилищен фонд и голям брой обитатели.

Друга особеност в териториалната организация на *общообразователната училищна мрежа* е, че голяма част от основните, по-малки по капацитет училища са разположени в административните райони, обхващащи централната градска част. В район Възраждане от *общообразователните училища* 4 са основни, в район Сердика от *общообразователните училища* - 5 са основни, в район Лозенец от *общообразователните училища* - 4 са основни. Обратна тенденция в училищната мрежа се наблюдава в периферните райони, където преобладават СОУ. В район Младост 10 училища са СОУ, в район Надежда от 5 училища са СОУ, а в район Студентски и двете училища са СОУ.

Разпределение на институциите за предучилищно и училищно образование по райони в Столичната община

Район	Образователни институции				
	Предучилищно образование		Училища		
	ЦДГ	ОДЗ	НУ	ОУ	СОУ
„Средец“	3	1	-	2	5
„Красно село“	10	3	-	3	5
„Възраждане“	3	4	-	4	5
„Оборище“	3	3	-	2	5
„Сердика“	5	4	-	5	3
„Подуяне“	5	6	-	6	5
„Слатина“	5	3	-	2	6
„Изгрев“	2	5	-	1	2

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

„Лозенец”	8	1	-	4	2
„Триадица”	4	4	-	4	5
„Красна поляна”	4	3	-	3	5
„Илинден”	1	4	-	2	3
„Надежда”	-	12	1	4	4
„Искър”	2	7	-	5	3
„Младост”	-	19	-	2	8
„Студентски”	-	6	-	-	2
„Витоша”	4	4	-	6	2
„Овча купел”	2	5	-	2	3
„Люлин”	2	15	-	3	9
„Връбница”	1	4	-	5	2
„Нови Искър”	3	3	-	6	1
„Кремиковци”	2	5	-	5	2
„Панчарево”	4	3	-	7	2
„Банкя”	-	1	-	-	1
Общ брой:	198		174		
	73	125	1	87	86

По данни на РИО на МОН София-град, броят на децата, посещаващи детски учебни заведения през учебната 2014 – 2015 г. са както следва:

- Децата в общински и държавни училища – общ брой – 113363, от тях:
 - деца в общински и държавни училища – I-IV клас – 41526
 - деца в общински и държавни училища – V-VIII клас – 36348
 - деца в общински и държавни училища – IX-XII клас – 35332

За учебната 2015/2016 г. в Столична община функционират 174 общински училища, в които се обучават общо 100 364 ученици. Училищната мрежа включва:

- 1 начално училище със 174 ученици;
- 87 основни училища (ОУ) с 31 380 ученици;
- 71 средни общообразователни училища (СОУ) с 59 336 ученици;
- 10 профилирани гимназии със 7 528 ученици;
- 3 спортни училища с 1305 ученици;
- 2 вечерни гимназии с 641 ученици.

Наред с общинските училища, за които Столична община има пряка отговорност за осигуряване на инфраструктура, материална база и издръжка, на територията на София функционират още 40 държавни училища на пряко подчинение на МОН, които включват:

- 28 професионални гимназии;
- 5 общообразователни училища, които имат специфичен профил;

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- 7 специални училища, от които 4 помощни, 1 болнично училище, ССУ с ДГ за ДУС, СОУ „Луи Брайл”.

Към Министерството на културата има 7 училища, от които 2 - в сферата на културата и 5 - по изкуствата.

На територията на областта функционират и 73 частни училища.

Училищната база в област София - град осигурява капацитет за обучение на 122 980 ученици.

УЧИЛИЩА, ПАРАЛЕЛКИ, УЧИТЕЛИ, УЧАЩИ И ЗАВЪРШИЛИ В ОБЩОБРАЗОВАТЕЛНИ И СПЕЦИАЛНИ УЧИЛИЩА 2010 – 2015 г.

област София- град	Учи- лища	I - IV клас				V - VIII клас				
		Пара- лелки	учители	учащи		Пара- лелки	учители	учащи		Завър- шили
				общо	в т.ч. жени			общо	в т.ч. жени	
2014-2015	228	2052	2317	44129	21213	1424	2550	31288	14978	6978
2013-2014	230	1978	2261	42449	20494	1435	2579	31624	15030	6698
2012-2013	232	1910	2185	40817	19738	1443	2611	31491	15071	6923
2011-2012	232	1858	2147	39508	19112	1411	2546	31247	14944	6385
2010-2011	236	1839	2094	39280	19001	1382	2571	30344	14528	7773

ПАРАЛЕЛКИ, УЧИТЕЛИ, УЧАЩИ И ЗАВЪРШИЛИ В ОБЩОБРАЗОВАТЕЛНИ И СПЕЦИАЛНИ УЧИЛИЩА 2010 - 2015

област София- град	IX - XII клас				
	паралел ки	учители	учащи		завър шили
			общо	в т.ч. жени	
2014-2015	1232	2354	29052	16232	5757
2013-2014	1241	2198	29057	16072	6296
2012-2013	1259	2305	29464	16126	6615
2011-2012	1322	2500	30766	16774	6713
2010-2011	1366	2783	32266	17640	7152

➤ **Професионално образование**

Професионалното образование се реализира в мрежа от професионални гимназии и професионални колежи с прием след VII и VIII клас. Мрежата от професионални училища обхваща общо 46 обекта. От тях 43 професионални училища се намират в гр. София. От всички професионални училища 29 са в частния сектор. В професионалните гимназии и колежи с прием след VIII клас се обучават около 20-25% от учащите се в средното образование в гр. София.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Въпреки големия брой на частните професионални училища, частният сектор изпитва трудности в осигуряване на нужната инфраструктура (учебна база), недостатъчно държавно финансово подпомагане и др. Това е причината в съществуващите 29 частни професионални училища да се обучават приблизително 5150-5170 ученика, което е около 28% от всички ученици в професионалните училища в гр. София

Профилирането (специализацията в съответните професионални направления) на професионалните училища отчита структурата на столичната икономика, като все по-голям става броят на професионалните училища, подготвящи кадри за третичния сектор - в сферата на финансите и банковото дело, туризма, търговията, транспорта, съобщенията и др. Почти всяко второ частно професионално училище е профилирано в посочените отрасли на третичния сектор.

➤ **ВУЗ**

София е най-старият *университетски център* в страната. Тук се намират 20 от общо 44 акредитирани университети и висши училища (без колежите) в страната. Над 105 000 студенти, което над 40 % от всички студенти в България. В териториален аспект, ВУ са разположени на територията на административни райони Средец, Триадница, Оборище, Лозенец, Студентски и Младост. Високата концентрация на висши училища дава основание да се очертаят две зони. Едната включва централна градска част (части от райони Триадница, Средец и Оборище) и втората - Студентски град и части от район Студентски.

3.5.2 Основни проблеми в сферата на образованието в област София-град

Основните проблеми в сферата на образованието са свързани преди всичко с обхвата на децата в детските заведения на гр. София, задължителното обхващане на деца на 5 годишна възраст в подготвителни форми през следващите години, обхватът на ромското население, и ранното им отпадане, намаляване дела на преждевременно напусналите. Тревожен е фактът, че 48% от запитаните деца на възраст 12-16 г. не искат да се връщат в училище.

По данни на РИО на МОН София-град, броят на децата, посещаващи помощните училища са:

- Децата, обучаващи се в помощно училище през учебната 2011-2012 г. – 341
- Децата, обучаващи се в помощно училище през учебната 2012-2013 г. – 337
- Децата, обучаващи се в помощно училище през учебната 2013-2014 г. – 372
- Децата, обучаващи се в помощно училище през учебната 2014-2015 г. – 384

На територията на област София-град няма помощни училища с интернат.

Основните проблеми във връзка с образователната интеграция на деца и ученици от етническите малцинства са свързани с:

- Недостатъчно обхващане в детски градини/алтернативни форми на дневна грижа и осигуряване на условия за ранна социализация;
- Непълно обхващане в задължителна предучилищна подготовка и недостатъчно добро владеене на български език;
- Систематично натрупване на образователни пропуски и ниско ниво на овладяване на учебния материал в началната и основна степен на образование;
- Висока степен на ранно отпадане от образователната система, особено в обособените училища в ромските махали;
- Преобладаващо отрицателно обществено мнение към ромите и към интеграцията на ромски деца;

- Вторична сегрегация на приемните училища в кварталите в близост до ромските махали.

Липса на данни за точния брой на децата, подлежащи на задължително образование в ромските махали, предимно поради постоянно мигриращите от и към други градове на страната. Нито една институция или организация не се наема да каже какъв е броят на децата в квартала на възраст от 6 до 16 години, които подлежат на задължително образование. Институциите не успяват да установят точния брой на живеещите във „Факултета“ поради постоянно мигриращите от други градове граждани, живеещи без адресна регистрация и практиката множество домакинства да са регистрирани на един адрес. Няма точни данни колко са приходилите в квартала и най-вече каква част от тях са тук с децата си. Същевременно и институциите, и гражданските организации, и експертите са категорични, че има необхванати в училище деца.

3.5.3 Превенция на отпадането от училище

От 2007 година се провежда последователна политика и са предприети съвместни мерки в партньорство с РИО София-град и СДВР за намаляване дела на отпадащите и преждевременно напусналите образователната система ученици. По данни на Министерството на образованието и науката броят на отпадналите ученици в Столичната община през 2014/2015 учебна година е 0,09%, който е два пъти по-нисък от средния процент за страната – 0,2 %. За сравнение - за същия период процентът на отпадналите ученици в Пловдив е 0,15, във Варна - 0,12 и Бургас – 0,37.

Причините за отпадане от училище, изследвани в национален план, са свързани преди всичко с маргинализация, бедност или икономически фактори, които провокират ранно включване в пазара на труда, както и загуба на интерес за обучение, особено при деца, които не са подкрепени от своите семейства да посещават училище. Етнокултурните особености могат само да допълнят някои от другите фактори. Мерките да се обхванат всички деца в ученическа възраст в образование са свързани с улесняване на достъпа на уязвимите групи до детски градини и училища и осигуряване на специфична подкрепа в общността за пряко взаимодействие с маргинализирани общности. Мерките са комплексни и изискват ангажиране на множество институции, добра координация на усилия и действия и най-вече обхващане на децата от възможно най-ранна възраст в образование.

Предизвикателство за общинската система в синхрон с целите на развитието от Националната референтна рамка - 2020 е продължаване на тенденцията за намаляване на дела на отпадналите ученици от системата на общинските училища, което е свързано с подобряване на взаимодействието между детската градина, училищата и общността, реализиране на програми и проекти, насочени към занимания по интереси, както и координация на мерките на образователната и социалната система за разпознаване на социалните фактори и тяхното преодоляване.

Разработването и прилагането на цялостни, широкообхватни и ефективни политики за намаляване на уязвимостта на рисковите групи е свързано с проучване, анализиране и систематизиране на специфичните причини за преждевременното напускане на училище и набелязване на необходимите мерки за задържане в училище. Заедно с това е необходимо осигуряването на единна и надеждна база данни и осъществяването на политики съобразно специфичните предизвикателства на различните равнища – областно, общинско и училищно и за гарантиране на индивидуалния подход към всеки отделен случай на преждевременно напускане на училище.

3.5.4 Превенция на обучителните трудности и сегрегацията

Превенцията на обучителните трудности е едно от липсващите звена в системата на предучилищното и средното образование. Нейното въвеждане би довело до намаляване на децата и учениците със СОП, до успешната интеграция на децата в риск в системата на просветата.

Друг специфичен проблем е вторичната сегрегация по етнически признак на училища в районите Люлин, Възраждане, Овча Купел и Красна поляна. През последните 10 години се наблюдава процес на изтегляне от родителите на ученици от български етнически произход от училищата, в които се увеличава броят на обучаващите се ученици от ромски етнически произход. В резултат от съществуващите отрицателни обществени нагласи към ромите постепенно се обособяват „ромски” и „български” или „елитни” училища в кварталите Красна поляна, Люлин, Овча Купел, Възраждане. Така приемните училища от своя страна се сегрегират. На процеса на изтегляне на ученици от български етнически произход може да се противодейства чрез целенасочена политика, кампании и дейности насочени към толерантност и преодоляване на стереотипите сред гражданите на града от страна на Столична Община, РИО на МОН София, районните кметства и училищата.

Необходимо е създаване на образователна среда за активно социално приобщаване:

- Интеграция на деца от етническите малцинства и реинтеграция на отпадащи от образователната система;
- Подкрепа на деца и младежи със специализирани образователни потребности и за компенсиране на дефицити с цел постигане на равен достъп до образование.

3.5.5 Достъп до образование на деца от уязвими групи

Необходимо е да се обръща специално внимание на областно ниво на обхвата на децата и учениците от уязвими групи в задължителна предучилищна и училищна възраст и осигуряване на равен достъп до детска градина и училище. Бедността и социалната изолация водят до маргинализиране на цели общности, като според Организацията на обединените нации образованието е основното средство за преодоляване на този затворен кръг.

Една от мерките за осигуряване на достъп до образование е извършването на транспортна услуга за деца и ученици от ромски произход до 5 „приемни” училища в районите „Възраждане“ и „Овча купел“. От услугата се ползват приблизително 500 ученици от кв. „Факултета“, като в рамките на учебната 2014/2015 г. постиженията им показват постоянство в посещаването на училище, при някои от тях и високи резултати в образователния процес. Транспортната услуга стартира по проект през 2007 г., а от 2009 година с Решения на Столичния общински съвет Столичната община изцяло финансира от общинския бюджет услугата с около 130 000 лв. за учебна година. Отчита се трайна тенденция към увеличаване броя на обхванатите деца от квартала – от 259 ученици през 2007/2008 учебна година в настоящата 2015/2016 учебна година те са нарастнали двойно.

Наред с тази дейност се реализират разнообразни проекти, насочени към взаимодействието училище-местна власт-общност, като за някои общината осигурява съфинансиране в размер до 40 % от общата стойност – това са проектите „Училища на включването“ и „Училища на включването 2“, в които участват 820 деца в задължителна училищна възраст, техните родители и педагогически специалисти.

В реализирането на подкрепата за уязвимите общности се разработват и прилагат координационни механизми, които осигуряват взаимодействието на всички

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

заинтересовани страни на местно ниво и ангажираността на институциите. Основен акцент е взаимодействието с неправителствени организации и подпомагането на дейността им в общността. Редица проекти за превенция на negliжирането на децата, здравни и социални рискове, мобилна работа с деца и кризисно звено за помощ на жени и деца, преживели насилие, ежегодно се финансират от бюджета на общината именно с цел подобряване на работата в самите общности и подкрепа за обучение на децата и учениците.

По проект „Мобилна работа на терен за деца на улицата и техните семейства” се координират усилията на Столичната дирекция на вътрешните работи, Общинската полиция, Сдружение „Деца и юноши”, Дирекция „Социално подпомагане” и др. организации за обхващане на просещи и скитащи деца и тяхното подпомагане за установяване и връщане в училище.

По отношение на достъпа до образование на уязвимите групи е ясна потребността за синхрон между образователната и социалната политика на общината и подобряване на координацията между отговорните общински и държавни структури. Основно предизвикателство в това направление е разширяването на мащаба на дейностите и увеличаване на обхванатите деца и ученици.

В числото на уязвимите групи се включват и бежанците. След пика на бежанския поток през 2013/2014 г. постепенно притокът на бежанци към столицата се нормализира и значително намалява. От основно значение за интеграцията на бежанците са достъпът до образование за децата и учениците, изучаването на български език, преодоляването на травмите и последиците от преживяното насилие и страдание. Столичната община изгради координационна мрежа, като подпомага и насърчава взаимодействието между институциите за постигане на по-добра образователна среда.

За подпомагане на интеграцията на децата и учениците бежанци е необходимо увеличаването на издръжката за тяхното включване в образователен процес в детските градини и училищата. В това направление усилията на общината са насочени към приемане на мерки на национално ниво.

➤ **Интегриране на деца със специални образователни потребности**

По данни на Ресурсен център София-град броят на обхванатите деца и ученици със СОП през 2007 г. е 843, а към месец май 2015 година - 1591. По данни от системата „Админ“ децата със СОП в общинските детски градини и училища за учебната 2014/2015 г. са общо 1701, от които 379 - в детски градини и 1322 - в училища. Нарастването е свързано с подобряване на средата и достъпа до детски градини и училища и развитието на системата на ресурсното подпомагане.

В област София-град се подпомага интеграцията на децата със специални образователни потребности, като от учебната 2013/2014 г. насърчава училищата, в които се обучават деца с увреждания, съгласно нормативните си функции чрез разпределението на средствата по Единния разходен стандарт. Наред с това общината подпомага реализирането на проекти като „Включващо обучение“, финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, с които се развива професионализмът за провеждане на интегрирано обучение и модел на образователна интеграция в 3 детски градини и 3 училища. Тенденцията е за нарастване броя на децата със СОП поради подобряване на системата за диагностика на затрудненията, което изисква подпомагане на училищата за изграждане на необходимия им професионализъм и преодоляване на нагласите за изключване.

Съществена роля за подобряване на интегрираното образование играе и достъпността на средата. В 7 училища е изградена изцяло архитектурно достъпна среда, а в други 60 училища са изградени рампи и адаптирани санитарни възли.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

В областта е изградена и взаимовръзка между социалната подкрепа и образователната интеграция на деца с увреждания, като осигурява подкрепа за тяхното включване в образователния процес чрез приетата от Столичен общински съвет Наредба за предоставяне на социалните услуги „Асистенти за независим живот”. В рамките на 2015 г. са подкрепени 433 деца с увреждания, които посещават детски градини и училища, и близо 100 студенти. Налице е трайна тенденция за ежегодно увеличаване на броя на обхванатите участници. В социалните услуги, предоставяни в общността на територията на Столичната община, приоритетно се работи за превенция на отпадането от училище на децата и учениците. Социалните услуги за деца с увреждания имат насоченост на работа, която да подпомага и улеснява интеграцията на тези деца в общообразователни или помощни училища.

По проект на Световната банка, с междинно звено Министерството на труда и социалната политика, на територията на Столичната община, в районите „Слатина” и „Овча купел”, са изградени два общностни центъра за деца и семейства в рискови групи. Двата центъра предоставят интегрирани услуги, които включват детска градина и консултации за семействата и родителите на деца с увреждания под формата на ранна интервенция, насочени са към подкрепа на ранното детско развитие.

➤ **Ангажиране с процеса на деинституционализация**

Достъпът до образование е част от правата на всяко дете, независимо от това какъв е социалният му статус и дали има увреждане. Образованието е пряко свързано със средата на живот и за много деца в предучилищна и училищна възраст, които са отглеждани в специализирани институции или домове, посещаването на детска градина и училище е предизвикателство. В контекста на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България”, на Областната стратегия за развитието на социалните услуги в област София (2011-2015 г.), както и на Стратегията за превенция на социалното изключване на територията на град София (2011- 2015 г.), Столичната община през изминалия период реализира и продължава да реализира активна политика на деинституционализация на грижите за деца, като предоставя услуги за грижа в семейна или близка до семейната среда в общността. Тези услуги позволяват по-добър достъп на децата, трайно изолирани, да се включват в образователния процес.

3.5.6 Изводи и препоръки

- 1) През последните години се наблюдава намаляване на процента необхванати и отпаднали ученици поради семейни и социални причини, но все още нивата на необхванати и отпаднали ученици са високи;
- 2) Сградният фонд се поддържа в добро състояние, предприети са успешни мерки за привличане на външни средства за модернизация на материално-техническата база;
- 3) На територията на област София – град постоянно се работи за създаване на условия и подкрепяща среда за деца със специални образователни потребности и осигуряване с ресурсни учители.
- 4) Необходимо е увеличаване на дейностите за по-пълноценна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система и обществото. Интеграционният процес трябва да е съпроводен със съхраняване и развитие на културната им идентичност, с утвърждаване на атмосфера за межкултурно опознаване, сътрудничество и сближаване.
- 5) Във връзка с провеждането на държавната политика в областта на образованието, продължаването на реформата в българското образование в контекста на

българските традиции, изискванията на Лисабонската стратегия, ЕС и спецификата на региона е необходимо да се работи за:

- Приемане на всички деца на територията на област София-град в училище, независимо от пол, религия и увреждане. Утвърждаване на училището като толерантно, демократично и господаемно място за образование, култура и социални контакти.
- Развитие на включващото образование за децата и учениците със специални образователни потребности. Изграждане на подкрепяща среда за децата и учениците със СОП чрез осигуряване на архитектурен, информационен и комуникационен достъп в училищата и детските градини и подобряване на системата за ресурсно подпомагане.

3.6 Жилищна среда и инфраструктура

София като политически, административен, икономически, транспортен, културен и образователен център на България, привлича вътрешни миграционни потоци и допълнително хора, които без да са се установили да живеят в столицата, ежедневно пристигат от други населени места до работното си място, или за да получат различни специализирани услуги – здравни, образователни, административно-правни, финансови и др. Според Закона за местното самоуправление и местната администрация “населението” на общината се състои от всички граждани, които имат постоянен адрес на територията ѝ, а според Закона за общинските бюджети „местна общност” са гражданите и юридическите лица, които имат регистрация, осъществяват дейност или ползват услуги на територията на общината. Така се натоваарва допълнително както бюджета, така и инфраструктурата на общината което е и сериозна пречка пред извършването на реална оценка на необходимостта от услуги (обхват, вид и качество), което силно затруднява процеса на планиране при управлението на собствеността.

Една от социалните функции е и предоставяне на жилища за настаняване нуждаещи се граждани, които не успяват да решат жилищния си проблем на свободния пазар, със собствени сили и средства. Ограниченият жилищен ресурс налага прецизиране на условията и реда за настаняване в общински жилища и разработване на една цялостна жилищна политика. Предвижда се разработване на нова Наредба за условията и реда за настаняване в общински жилища и разпореждане с тях и приемане от Столичен общински съвет на Концепция за жилищна политика на Столична община до 2020 г. като първа стъпка за изработване на Жилищна политика.

С приемането на нова Концепция за жилищна политика на Столична община до 2020г., Наредбата за реда и условията за настаняване в общински жилища, ще претърпи своята промяна, главно с цел намаляване на административната тежест за гражданите за установяване на степента на жилищна нужда, както и по отношение на критериите за настаняване в общински жилища. В Концепцията и плана за действие към нея би следвало да залегнат и мерки за решаване на проблема с недостига на достъпни жилища за приоритетните категории нуждаещи се столичани, тъй като на фона на масовото обедняване, напускащата млада генерация, увеличаваща се безработица и прогнози за продължителна криза, потребностите от обществено подпомогнати жилища се увеличават.

Управлението на жилищния фонд е процес, съдържащ отдаване под наем, поддържане на жилищния фонд, опазване на същия и контрол по изпълнение на задълженията на всички участници в процеса по управлението на фонда.

Общината е отговорна за управлението и възпроизводството на общинските жилища. Тези си функции реализира чрез два отдела към общинската администрация.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и
Област София

Предметът на управление съставлява фонд от 10426 общински жилища в компактният град (около 3% от обитавания жилищен фонд; за сравнение например в Париж са малко над 17%³).

След оттеглянето на държавните инвестиционни субсидии за жилищно строителство в началото на прехода, общината придобива нови жилища основно чрез бартерни сделки за незавършени обекти. Правната уредба за придобиване, управление и разпореждане с общински жилища е регламентирана основно в Закона за общинската собственост /ЗОС/, Закона за уреждане правата на граждани с многогодишни жилищно-спестовни влогове /ЗУПГМЖСВ/, Закона за жилищно строителните кооперации, Наредбата на Столичен общински съвет по чл. 45а от ЗОС за реда и условията за управление и разпореждане с общински жилища на територията на Столична община, приета с Решение № 466 по Протокол № 53/14.07.2005 г. и други законови и подзаконови нормативни актове. Няма законова регламентация на понятието „социално жилище“.

Общинската жилищна политика се провежда засега само в рамките на наличните общински жилища. Правото за закупуване/приватизиране и отсъствието на устойчив механизъм за възпроизводство на общинския жилищен фонд води до трайно намаляване на броя и влошаване състоянието на този социален буфер. Социалният жилищен сектор на Столицата е все по-недостъпен за младите семейства. Недостатъчният общински жилищен фонд е предпоставка Столична община да постави определени условия, на които следва да отговарят нуждаещите се граждани, за да получат общинско жилище. По същата причина засега е нерешен проблемът с крайно нуждаещите се - бездомните.

Ускореното нарастване на общия брой жилища през последните години е изследвано на база данни от преброяванията през 2001 и 2011 г. От 516502 през 2001 г. жилищата са нараснали до 607228 бр. през 2011 г., от които - 558287 в компактен град и 48941 - в периферията, или 8%. Средният темп на ново строителство през последните десетина години е 8 жилища на 1000 обитатели, или по около 9000 жилища на година. Намалява относителният дял на жилищата в периферията от 9.2% през 2001 г., на 8% през 2011 г. и съответно на еднофамилното обитаване. Увеличават се необитаваните жилища - от около 68000 през 2001 г., до над 140000 през 2011 г. - 23,5%. Това води до нови проблеми с поддържането на общите части на сградите и инфраструктурата. В същото време възпроизводството на социалния наеман фонд е с отрицателен баланс - приватизираните жилища са повече от придобитите. В този смисъл в бъдеще политиката за осигуряване на повече социални жилища е препоръчително да се насочи предимно към буфериране на социално достъпния за нуждаещите се спрямо пазарния размер на наемите, при включване и на система от данъчни облекчения. По този начин ще се подобрят възможностите за поддръжка на градската среда като цяло.

Засилва се строителната активност в околградския район, но новото строителство в южните територии и околградския район се възпрепятства от липсата на инфраструктура и добър транспортен достъп. Налице е загуба на жилищен фонд в централната градска част поради използването му за други нужди (в периода 2001 - 2011 г., средно по 6000 жилища годишно са сменяли предназначението си в офиси). Това представлява заплаха за жизнеността на централната градска част и затихване на функцията "обитаване". Над 96% от целия фонд е с надеждна масивна стоманобетонна конструкция, панелна или масивна. Само 4% от фонда е полу-масивен и паянтов. Над 36% от жилищата (201937) са в панелни сгради (2564), които се амортизират ускорено поради неподдържане, но все още подлежат на саниране.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и
Област София

Жилищният фонд на Столична община е сравнително млад (над 26% е с възраст под 22 г., половината е под 32 г., а само 4% е наследеният отпреди 1919 г. фонд), но лошото управление и поддържане водят до ускорена амортизация. Жилищният фонд на София е добре благоустроен, отчитайки статистическите данни за наличност на основни благоустройствени елементи - ток, вода, обществена канализация (93.1%), но над 32000 жилища (6,9%) още не са свързани с обществена канализация, а половината от тях нямат тоалетна и баня. Около 30% от жилищата са с амортизирана, недоизградена или липсваща канализационна мрежа. Най-мащабните негативни примери са Витошката яка и "необлагодетелстваните квартали" (като обособените ромски махали). Проблемите, свързани с експлоатацията и развитието на топлофикационните мрежи и пазарната цена на тази услуга през последните две десетилетия водят до относително намаляване на потребителите в жилищния сектор и влошаване качествата на атмосферния въздух в жилищните квартали на София.

Индивидуално иницираното и пазарно реализирано частично саниране, е довело до подмяна на дограма в около 200000 жилища (над 30%) и външна изолация на около 100000 жилища (16%), но финансовите, правните и организационните условия за масови практически действия по енергийното саниране на жилищните сгради все още не са осигурени, независимо от програмата на МРРБ.

Наследеният от прехода висок дял на частните жилища (около 87%) плавно и непрекъснато се увеличава (94.4% през 2011 г.), но тенденцията на намаляване в обществения наемен сектор (5.6% - едва 25900 жилища, от които половината - студентски общежития) е в противоречие с увеличаващото се социално разслоение и уязвимост. Общественият наемен фонд е предимно стар, амортизиран и силно разпръснат сред етажна собственост, което го прави по-трудно управляем и повишава необходимостта от бюджетни средства за поддръжката му. Появилият се в прехода частен наемен фонд се увеличава, което допринася за жилищната мобилност, но ценовите нива не допускат масова платежоспособност, а голяма част от този фонд сменя предназначението си (особенно в центъра). В сравнение с цялата страна, София има най-развитите пазари на жилища.

Жилищните територии са обособени условно в 4 зони - централна и в три концентрични пояса. В централната зона обитаването се облагодетелства от възможно най-пълния комплекс от услуги. Това е най-развитият и с най-високи ценови нива пазар на недвижимости с преобладаващо масивен фонд. Очертават се два ясно обособени сегмента - добър южен и лош северен. В северозападния сектор има силно амортизирани квартали, системно неподдържани и амортизирани инженерни мрежи, подлежащи на пълна реконструкция.

Изтласкването на обитаването от центъра е с твърде високи темпове и застрашаваща/нежелана прогноза. Стихийното съчетаване на обитаването с бизнес функции го прави конфликтно и компромисно. Драматичната потребност от паркиране влошава транспортната проходимост и качествата на средата.

В Първи пояс (компактния град София) - терените до Околовръстен път на юг и запад, до Обеля, Надежда и Левски - на север, до Дружба и Горубляне - на изток, се намира същинската среда за обитаване на големия град. Тук смяната на функциите на жилищните сгради е по-слабо изразена и има значителни резерви за ново строителство. Застрояването на този пояс е разнородна и неравностойна мозайка - добре устроени квартали, панелни комплекси, "запечатани" останки на села, ново традиционно строителство, незастроени терени. И тук има два ясно обособени сегмента - добър южен и лош северен, доказани от пазарните цени. Тук е съсредоточен най-мащабният проблем на системата на обитаване в общината - панелните жилищни комплекси, както и кварталите с концентрация на ромско и бедно население.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Вторият пояс обхваща "огърлицата" от квартали, селищни структури и селища, гравитиращи към компактния град в близост до периферията на първия пояс. Преобладава свободно застрояване с ниски гъстоти и етажност, което контрастира на силно урбанизираната периферия. Сегментите "юг-север" и тук се отличават по стандарт, функции и екологични показатели. Пазарният натиск/интерес е насочен изключително на юг, където обитаването се интегрира с отдых, поради големия рекреативен потенциал. Предизвикателствата тук са свързани с пазарната стихия, уличната мрежа и липсващата канализация. На север картината е противоположна - лоши екологични параметри и недобра свързаност с центъра в част от териториите, липса на пазарен интерес/ инвестиции, нисък жизнен стандарт и качество на изградената среда за обитаване.

Третият пояс е зоната изцяло извън строителните граници на София, обхващаща трите града Нови Искър, Банкя и Бухово, по-отдалечените от Столицата села в общината, а във функционален аспект - и населени места, извън административните ѝ граници, но под активното влияние на София. В тази зона е налице непълна развитост на спектъра от градски функции, но съхраненост на природната среда в по-голямата ѝ част. Зоната е с ниска степен на оползотвореност и урбанистична активност при наличен голям потенциал, в т. ч. за социални жилища. От съществено значение е преминаването на транс-европейските коридори, което е сериозна предпоставка за активизиране и урбанистично усвояване.

Повечето обитатели са собственици на жилищата (около 85%), като само около 5% от тях имат висяща ипотека, но над 50% от собствениците не разполагат с достатъчни доходи, за да поемат текущите разходи. Над 5000 жилища са без правен статут (предимно ромски). Съществуват множество заплахи поради намалената платежоспособност на собствениците, което налага да се търсят алтернативи за свободен избор: социално жилище срещу собственото или субсидии за обновяване и поддържане на сегашното жилище.

От направения анализ са систематизирани важни изводи за поведението на обитателите и собственици на жилища, за влиянието на негативните фактори върху средата за обитаване, за управлението и функционирането на жилищния фонд, за жилищната политика на СО, за институционалната, финансовата и правната рамка. Тези изводи са от основно значение за избора на зоните за въздействие със социален характер и за същността на проектите, чрез които ще се реализират идеите на ОПР и ИПГВР за преодоляване недостатъците на системата и за подобряване на средата за обитаване.

В отговор на острите жилищни проблеми в ромските квартали Столична община инициира голям проект „Осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими групи от населението на територията на райони „Люлин” и „Връбница” на Столична община”. Проектът е финансиран през 2015 г. по линия на схема за безвъзмездна финансова помощ B0161P0001/1.2.-02/2011 „Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими малцинствени и социално-слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение” по ОПРР 2007-2013 година.

Основната цел на проекта е разработване на устойчив и интегриран модел за повишаване на жизнения стандарт на хора от уязвими групи в неравностойно положение, чрез осигуряване на равен достъп до съвременни и адекватни жилищни условия, създаване на предпоставки за пространствена интеграция, социално включване и мотивация за активно включване в обществения живот.

Очертаващите се приоритетни проблеми/потребности на софийската жилищна система са свързани със създаване на условия за масово обновяване на многофамилните сгради в интегрирани проекти за реструктуриране на цели териториални единици, с

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

включване на ПЧП за целесъобразни/необходими инвестиционни инициативи, генериращи печалби и работни места в жилищна среда, с реструктуриране и разширено възпроизводство на общинския жилищен фонд, и с институционалното и кадрово укрепване на сектора в общинската администрация.

Жилищната система на София е добре запасена с физическите си елементи "жилищни територии" и "жилища". Капацитетът на жилищните територии по действащия ОУП надхвърля 50% от сегашния фонд, т.е. би позволил изграждането на над 300 000 нови жилища. Тази цифра надхвърля значително прогнозата за платежоспособно търсене в периода до 2020 г. (около 100 000 жилища). Същевременно системата разполага с над 140000 необитавани жилища. Не така добре стоят другите елементи - административната, правната и финансовата рамка. Потенциалът в тяхното реформиране, укрепване и функциониране е разкрит в Националната жилищна стратегия. За съжаление, значими действия на местно ниво не може да има, ако не се активират реформаторските действия на национално ниво.

Обобщени от анализа, повечето аспекти на проблемната картина са с национален адрес. Основните проблеми на Софийската жилищна система са отсъствие на адекватна жилищна политика (национален и общински проблем); липса на система за държавно субсидиране и кредитиране чрез специализирани ипотечни банки; влошаване на финансовата достъпност до жилище. В сравнение с ЕС, жилищната мобилност в София остава значително по-слаба, поради ниските доходи и липсата на развити жилищни пазари. Жилищният фонд деградира поради неадекватно управление и поддържане, в периферните жилищни комплекси и някои части на центъра се увеличава концентрацията на бедност и престъпност. Общинският жилищен фонд е сведен до символичен дял и е трудно управляем. Повечето млади семейства и маргиналните групи нямат шанс за достъп до жилище.

Факторите за развитие, между които обществено-политически, пространствени, урбанистични, демографски, екологични, инфраструктурни, икономически и социални условия за София са сравнително добри.

4 Анализ на групите в риск в област София

При първоначалния анализ на социо-демографската и икономическа картина на областта се очертават някои типични рискове за лица в неравностойно положение: неравностойна позиция на пазара на труда, живеещи в изолирани общности, многодетство, трайна липса на собственост и доходи, противообществени прояви, рискове, засягащи децата и др. На основата на тези характеристики се обособяват няколко рискови групи. Повечето от тях имат социално-икономически корени.

Анализът не цели да направи пълна класификация на рисковите групи, а да очертае някои приоритетни потребности от социална защита, както и необходимостта от развитието на конкретни социални услуги.

4.1 Фактори, които пораждаат риск за различни групи

Динамиката на икономическите условия в България наложила преструктуриране и модернизиране във всички сфери на обществения живот. Социално-икономическите промени рефлектират върху социалния статус на всеки един човек. За част от хората новите условия са потенциален рисков фактор за тяхното достойно съществуване.

Това налага адекватни действия в социалната сфера, доскоро съсредоточена върху принципа на социалното подпомагане (парични помощи и такива в натура), която понастоящем акцентира върху нов компонент - социалните услуги, насочени към човека и неговото битие - условията на живот, здравословното и материално състояние, трудовата заетост, културни интереси и т.н. Възгледът, че хората, търсещи социални услуги са само потребители на финансова помощ, претърпя промяна. На преден план излизат дейностите, насочени към социално включване и интеграция на хората в неравностойно положение.

Същевременно, през последните години пазарът на социални услуги продължава да се диверсифицира, като в него, освен Столична община, като доставчици на социални услуги навлязоха частноправните субекти. Практиката показва, че най-голям дял сред частноправните субекти, доставчици на социални услуги имат неправителствените организации. Тези доставчици или разкриват сами социални услуги, които финансират чрез различни проекти и донорски програми или си партнират със Столична община, като чрез механизма на социалното договаряне предоставят социални услуги, финансирани с публични средства. В тази връзка обективно се засилва необходимостта от сътрудничество с частноправните субекти - доставчици на територията на столицата и съвместно планиране на социалните услуги.

Трябва да се има предвид, че с нарастващия брой хора в пенсионна и над пенсионна възраст се увеличава търсенето на социални услуги, като това оказва натиск върху пазара на социални услуги и бюджета за тяхното финансиране. От една страна, за хората възниква необходимост да получават адекватни социални услуги за по-дълъг период от време. От друга страна, общата тенденция на застаряване на населението и намалената раждаемост влияят върху структурирането на услугите. Очертава се необходимост от повече социални услуги в общността, насочени към възрастните хора с увреждания, включително самотни възрастни. Повишава се и необходимостта от услуги за лица с увреждания, включително лица с интелектуални затруднения, както и на лица с психични проблеми, които се нуждаят от интензивни грижи.

При първоначалния анализ на социо-демографската и икономическа картина на Област София се очертават някои типични рискове за лица в неравностойно положение: неравностойна позиция на пазара на труда, живот в изолирани общности, социално

**Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и
Област София**

слаби многодетни семейства, трайна липса на собственост и доходи, противообществени прояви и други рискове, засягащи децата, резидентната грижа за пълнолетните лица и други.

В резултат на социално-икономическите рискове се обособяват съответните рискови групи, на които анализът не цели да направи пълна класификация: самотни стари хора; хора с увреждания; деца, младежи и девойки в медико-социален риск и техните семейства, а така също деца, лишени от родителска грижа, деца с увреждания (психически, физически, ментални и др.), непълни семейства поради развод или вдовство на родители, безработни лица и техните семейства, многодетни семейства, неосигурени жени-майки, бездомни хора, просещи и други. Все по-отчетливо на територията на област София – град се идентифицират нови рискови групи, свързани с бежанската вълна (семейства, деца без придружител и лица, получили статут на бежанец без реална социална интеграция).

Целта на настоящия анализ е да се очертаят приоритетни потребности на рисковите групи – потенциални ползватели на услуги, както и необходимостта от развитието на конкретни адекватни социални услуги в общността в различните райони на столицата, съобразно принципа за децентрализация при управлението на социалните услуги.

В резултат на изготвения анализ, направените изводи и препоръки ще се предостави възможност за подобряване на качеството на живот на потенциалните потребители, преодоляване на изолацията и мотивиране на ползвателите за справяне със социалната неравнопоставеност, за социално включване и достоен живот. Същевременно, това ще даде възможност за по-ефективно структуриране и планиране на социалните услуги.

4.1.1 Обща информация за идентифицираните рискови групи в София

Област София обхваща населението на 24 административни района с общ брой население 1 316 557 души (по данни на НСИ към 31.12.2014 г.). По данни на ГРАО населението на Област София към 15.01.2016 г. е 1 440 245 души. Същите се обслужват от 10 териториални поделения на Агенция за социално подпомагане, а именно 9 Дирекции „Социално подпомагане” и една Регионална дирекция за социално подпомагане. Неблагоприятните социално демографски процеси, характеризиращи се със застаряване на населението, нарастване на относителния дял на самотните хора и лица с увреждания, типично повече за районите на град София, неефективния пазар на труда, ниската степен на образование, както и увеличаващата се тенденция към социална изолация, произтичаща от загуба на социални роли, увеличават броя на нуждаещите се от социални услуги. При анализиране и планиране на системата за социални услуги е необходимо да се вземат предвид и следните специфични особености на столицата:

- 24-те района в СО и Област София са с различна концентрация на потребители от отделните целеви групи;
- Непрекъснатият приток на нови жители в столицата, както и на бежанци и мигранти оказва натиск върху социалните услуги и бюджета за тяхното финансиране. Все още има лица, установяващи се в столицата, които не отразяват промените в своята адресна регистрация, а това е пречка за обективна оценка на потребностите и адекватно планиране на услугите;
- Увеличава се броят на бездомните лица, както и на бездомните с психични проблеми;
- Наличие на висока степен на анонимност, типична за големия град и липса на нагласи в общността за оказване на подкрепа.

Идентифицирани рискови групи. Основните рискови групи сред населението на област София – град включват:

- Деца и младежи в специализирани институции и резидентни услуги в общността:
 - деца, настанени в ДМСГД и деца, изоставени на ниво родилен дом;
 - деца и младежи, настанени в ДД „П. Р. Славейков“;
 - деца и/или младежи с и без увреждания, настанени в ЦНСТ
- Деца с увреждания;
- Деца в риск:
 - деца в риск от отпадане от училище;
 - деца на непълнолетни родители и майки под 18 год.;
 - деца на социално слаби и многодетни семейства;
 - деца на самотни родители;
 - деца, жертва на насилие, трафик и получили полицейска закрила;
 - деца в конфликт със закона и противообществени прояви
 - деца на улицата;
 - непридружени деца бежанци
- Възрастни пълнолетни лица и стари хора:
 - с увреждания и хронични заболявания;
 - настанени в институции;
 - самотно живеещи стари хора;
- Хора с увреждания:
 - лица с физически и множествени увреждания;
 - лица с психични заболявания;
- Общности и групи в неравностойно положение:
 - безработни лица;
 - етнически общности в неравностойно положение;
 - лица със зависимости;
 - лица жертви на домашно насилие, сексуално насилие, трафик
 - лица, напускащи институции за лишаване от свобода и лица, подлежащи на пробация;
 - социално слаби семейства и многодетни семейства;
 - бездомни лица;
 - бежанци и мигранти;

4.1.2 Тенденции и фактори

За определянето на рисковите групи и структурирането на системата за социални услуги на територията на област София – град следва да се отчитат някои обективни тенденции и фактори, които имат определящо значение по отношение на целевите групи и потребностите от услуги:

➤ **Демографски фактори и тенденции**

Общите демографски тенденции, които намират проявление през последните 15 години, имат своята изява и на територията на област София. Продължава неблагоприятната тенденция на абсолютно и относително намаляване на детското население в Република България, което показва застаряване на нацията. Основните причини за това са ниската раждаемост, значителната миграция на деца, сменящи своето местожителство в страната или заминаващи за чужбина със своите родители, както и относително високата детска смъртност.

Сравнително ниската раждаемост (въпреки че в последните години се покачва на територията на област София-град) се дължи както на измененията в социално-икономическите условия, така и на промяната в приоритетите на жените – на първо място се променя отношението към ценности като завършване на образованието и осигуряване на работа. Ето защо стратегиите и политиките, касаещи развитието на социалните услуги, трябва да бъдат насочени към създаване на подходящи условия за раждането, отглеждането, възпитанието, материалната осигуреност и социалната реализация на децата.

Наред със застаряването на нацията, значим проблем е и ранната раждаемост и относително значителният процент на майки на възраст под 18 години. Ранното майчинство може да бъде фактор за социално изключване на майката със съответните последици и за детето. По брой на ражданията и абортите на момичета във възрастта от 15 до 19 години България продължава да е на едно от първите места в Европа.

➤ **Промяна на моделите на семейно поведение**

България е на едно от първите места сред източноевропейските страни по относителен дял на извънбрачни раждания от всички родени деца. Абсолютният и относителният дял на децата, родени извън брак, устойчиво се увеличава - от 38,4% през 2000 г. този дял нараства на 49,0% през 2005 г. През 2006 г. броят на живородените извънбрачни деца е 37 569, или 50,8% от всички деца.

Според данните от Преброяването (2011) към 1.02.2011 г. в страната са преброени 2 921 955 (39.7%) неженени/неомъжени, 3 259 948 (44.3%) женени/омъжени, 754 526 (10.2%) овдовели и 428 141 (5.8%) разведени лица. Най-общата тенденция в структурата на населението по семейно положение за изминалите 10 години се изразява в намаляване на дела на женените/омъжените лица за сметка на неженените/неомъжените лица и на лицата в съжителство без брак. Делът на лицата със сключен юридически брак през 2011 г. в сравнение с преброяването през 2001 г. намалява с близо 10 процентни пункта, а този на неженените/неомъжените лица се увеличава с близо 7 пункта.

Националната статистика и изследванията констатираят тенденция на промяна и в брачното поведение – както на национално ниво, така и в област София-град продължават да намаляват сключените бракове и да се запазва броят на разводите. В тази връзка се увеличава и броят на самотните родители, които полагат сами грижи за децата си. Тези нови модели на семейно поведение изискват разработването и на нови видове алтернативни социални услуги за деца и подкрепа на техните семейства, които да отговарят на спецификата и потребностите на целевите групи.

➤ **Влошаване на здравето на децата**

Продължава да е налице тенденцията на относително висок процент на детска смъртност, особено сред ромските общности. Рискови фактори като среда и хранене доведоха до появата на забравени заболявания като туберкулозата. Статистическите данни показват и увеличаване на злокачествените заболявания при децата на възраст от 0 до 18 години.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

През последните 15 години в редица представителни за страната изследвания и статистически данни са констатирани изключително тревожни тенденции по отношение на здравето на децата и младите хора, свързани с тяхното поведение, като:

- рисково сексуално поведение, висока честота на ранната бременност (до 18 г.) и увеличаване броя на абортите в същата възраст;
- широко разпространение на употребата и злоупотребата с психоактивни вещества (цигари, алкохол, наркотици, лекарствени средства);
- нарастване на сърдечно – съдовите заболявания и смъртността от тях;

Психичното здраве на децата е друг значим обществен проблем за България включително за столицата. Двадесет процента от децата и юношите страдат от емоционални, поведенчески проблеми и проблеми на развитието, а около 12% - от психични разстройства.

➤ **Запазване на относително високия дял на децата, отпадащи от училище**

Статистическите данни показват, че все още има ученици, отпадащи или застрашени от отпадане от училище. Основните фактори, които оказват влияние върху отпадането на децата от училище са следните:

- Лошо икономическо състояние на семейството, в което детето живее;
- Слабо развита система от извънкласни дейности, съобразени с индивидуалните интереси на учениците, които да подпомагат задържането им в училище;
- Недостатъчни умения на учителите за работа с родителите и привличането им като партньори в процеса на образование, малко разпространени практики на включване на родителите в училищния живот и на партньорство при решаване на проблемите на учениците, с които се сблъсква училището;
- През последните години се увеличава значението и на миграцията на родителите като причина за напускане на детето от училище.
- Недостатъчно развита мрежа от услуги за превенция на отпадането от училище и взаимодействие между образователната и социалната системи.
- Допълнителен фактор за отпадане от училище на деца, живеещи в обособените етнически квартали в областта, е необхващането на децата в детски градини в обособените ромски квартали;
- Недобро владение на български език от децата от ромски произход, живеещи в етнически обособените квартали на София – кв. Факултета, кв. Филиповци, кв. Христо Ботев;
- Недостатъчна подготовка на учителите за работа в мултикултурна среда и стереотипи към учениците и семействата им от ромски произход.

Макар и ограничени през последните години, продължават ранните бракове в ромските общности, които често водят и до отпадане от училище или прекъсване на образованието.

➤ **Непрекъснат приток на граждани в столицата и увеличаване на броя на децата на улицата**

Продължава тенденцията да се наблюдава увеличаване на населението и приток на граждани от други части на страната. Този процес на миграция доведе до увеличаване на броя на бездомните, просещите и зависимите от наркотични вещества, в това число и на децата на улицата. Голяма част от лицата, установяващи се в столицата, не отразяват промените в своята адресна регистрация, няма данни за тяхното семейно положение и брой деца, а това е пречка за обективна оценка на потребностите и

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

адекватно планиране на услугите, включително услугите за деца, както и на техните образователни потребности.

➤ **Насилие срещу деца**

Статистическите данни и изследванията на специализираните органи показват, че насилието срещу деца продължава да е актуален проблем, в това число и за гражданите, живеещи на територията на област София-град. Тревожна е тенденцията, според която се регистрира висок процент на насилие над деца в тяхната семейна среда.

Устойчива тенденция през последните години е и насилието в образователните институции. На практика то е най-разпространено след насилието в семейството. Преобладаващите случаи на физическо и психическо насилие в училищата определят необходимостта от развиване на дейности и услуги, насочени към справяне с агресивното поведение и конфликтите в училище.

➤ **Деца в специализирани институции**

В резултат на деинституционализацията и закриването на 6 Дома за деца е налице положителна тенденция към рязко намаляване на случаите на настаняване на деца в специализирани институции. На територията на столицата към януари 2016 г. има само 1 Дом за деца - ДДЛРГ „П. Р. Славейков” и 2 ДМСГД.

➤ **Етнически обособени ромски квартали с високо ниво на бедност**

На територията на столицата има три големи етнически обособени ромски квартала – кв. Христо Ботев, район Слатина, кв. Филиповци, район Люлин, кв. Факултета, район Красна поляна. В ромските обособени квартали има висока структурна безработица. В махалите се оформя цикличност на високо ниво на безработица, ниско и неконкурентно ниво на образователен статус и на повтаряне на кръга на бедност и социална изолация.

Социалните проблеми и рисковете са по-силни в новосформиралите се махали от мигрирали към столицата, прилепени до големите ромски квартали. Социалната среда в обособените ромски квартали формира риск от повтаряне на модела на ниски шансове за развитие и социална изолация. Допълнителни проблеми са лошата инфраструктура, ограничения достъп до здравни услуги, ниската компетентност на родителите за опазване на здравето и съдействие за развитието на децата и др.

➤ **Намаляване на доходите на населението и безработица**

Липсата на финансови ресурси в семейството много често може да бъде причина за социално изключване на децата и за изпадането им в риск. Бедността и недостигът на финансови средства се посочват от гражданите на столицата като едни от най-често срещаните причини, затрудняващи ги при ползването на социални услуги. В тази връзка е изключително важно да се предвидят превантивни услуги и програми с ранна степен на интервенция, които да обхващат както децата, така и семействата.

Безработицата и нарушеният достъп до заетост също е основен проблем за осигуряване на нормален стандарт на живот. Безработицата и ниските доходи в семействата рефлектират директно върху различните групи с ограничени ресурси за автономност, пряко зависими от своите близки.

Хората с увреждания имат нужда от подкрепа във всекидневието си, поддържането на домакинството и на жилището. Здравословните им проблеми не позволяват намиране на работа, което усложнява и доходите им за издръжка. Заплатата на личните асистенти като основен източник на доходи в случаите, когато член на семейството се грижи за близък с увреждане, затруднява покриването и на разходите за храна и издръжка.

➤ **Семейството като среда за възпитание и отглеждане на децата**

Семейството е естествената среда, която следва да бъде стимулирана и подкрепяна за възпитание и отглеждане на децата. Родителите имат водеща роля за физическото, психическото и емоционално израстване на децата, както и за придобиване на важни социални умения.

От съществено значение за формиране на рисковите групи по отношение на доходите са структурата и броят на членовете на семейството, както и разпределението на разходите между тях. Структурата на семейството е допълнителен фактор и поради факта, че повечето хора със социални проблеми разчитат на близките си, тъй като социалното подпомагане и услугите не решават поставените пред тях проблеми и не компенсират рисковете, пред които са изправени.

4.2 Характеристика на рисковите групи в област София

4.2.1 Деца и младежи

Динамично променящите се нужди на потребителите предполагат да продължи развитието на гъвкави социални услуги за деца, които да им се предоставят в семейна или близка до семейната среда, както и в училището.

Структурирането на социални услуги за деца и младежи в Област София трябва да отчита комплексни фактори. На първо място, физическото и психичното здраве на децата зависи от осигуряването на благоприятни условия за емоционалното им развитие. Наблюдава се тенденция на приток на лица в работоспособна възраст, придружени от семейства си в столицата, което оказва натиск върху търсенето и финансирането на социални услуги, включително услуги за деца. В резултат, профилът на децата и младежите, които имат потребности от услуги на територията на областта се променя динамично. Високата миграция на граждани към столицата и невъзможността на част от тях да си осигурят необходимата издръжка води до увеличаване на целевата група на бездомните деца.

4.2.1.1 Деца, отделени от родните семейства

➤ Деца, настанени в Домове за медико-социални грижи за деца (ДМСГД)

През 2010 г. на територията на град София функционираха три ДМСГД, намиращи се в районите „Сердика“, „Лозенец“ и „Възраждане“. По данни на дирекциите „Социално подпомагане“ в град София към август 2010 г. в ДМСГД на територията на град София са настанени общо 156 деца. Към декември 2013 г. в трите ДМСГД в град София са настанени 98 деца, а към месец декември 2014 г. – 102 деца. Към юни 2015 г., броят на настанените деца в трите ДМСГД на територията на град София е 86.

От 01.10.2015 г. ДМСГД „Света Параскева“ в район „Сердика“ е закрит с ПМС № 208 на Министерски съвет. По данни на дирекциите „Социално подпомагане“ в град София към м. декември 2015 г. в останалите два ДМСГД в град София, намиращи се в район „Лозенец“ и район „Възраждане“, са настанени общо 82 деца.

➤ Деца, изоставени на ниво родилен дом

Изоставените деца на ниво родилен дом за град София за периода 2007 – 2009 г. бяха 277; 2007 г. – 113 деца, 2008 г. – 71 деца и 2009 г. – 93 деца.

По данни на дирекциите „Социално подпомагане“ на територията на град София изоставените деца на ниво родилен дом за град София за периода 2010 – 30.06.2015 г. са 441 деца, като изоставените момчета на ниво родилен дом са 217, а изоставените момичета на ниво родилен дом са 224.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- През 2010 г. на ниво родилен дом са изоставени 102 деца, като изоставените новородените момчета са 55, а момчетата – 47.
- През 2011 г. на ниво родилен дом са изоставени 91 деца, като изоставените новородените момчета са 36, а момчетата – 55.
- През 2012 г. на ниво родилен дом са изоставени 85 деца, като изоставените новородените момчета са 42, а момчетата – 43.
- През 2013 г. на ниво родилен дом са изоставени 47 деца, като изоставените новородените момчета са 24, а момчетата – 23.
- През 2014 г. на ниво родилен дом са изоставени 85 деца, като изоставените новородените момчета са 46, а момчетата – 39.
- До 30.06.2015 г. на ниво родилен дом са изоставени 31 деца, като изоставените новородените момчета са 14, а момчетата – 17.

От посочените данни е видно, че в периода 2010 г. – 30.06.2015 г. най-много деца на ниво родилен дом са изоставени през 2010 г. (около 23% от общия брой изоставени), а най-малко през 2013 г. (около 11% от общия брой изоставени деца на ниво родилен дом).

➤ **Деца, настанени в домове за деца (ДД)**

През 2010 г. на територията на град София функционираха шест ДД с общ капацитет 290, намиращи в районите “Красно село” (3 ДД), “Илинден” (1 ДД), “Младост” (1 ДД) и “Сердика” (1 ДД). По данни на ДСП през 2010 г., в намиращите се на територията на град София домове за деца, настанените в тях към месец юни 2010 г. бяха общо 229 деца.

Към месец юни 2010 г. в Домовете за деца от 3 до 7 години, настанените деца бяха 95, а в Домовете за деца от 7 до 18 години бяха настанени 134 деца. През 2010 г. данните показаха, че има тенденция за намаляване на броя на децата, настанявани в ДД.

През периода на изпълнение на Областната стратегия за развитие на социалните услуги 2011 г. – 2015 г. **в град София са закрити 5 Дома за деца, лишени от родителска грижа:**

- Дом за деца, лишени от родителска грижа от I до XIII клас „Христо Ботев“ с капацитет 35 места – кв. „Горна Баня“, считано от 01.03.2011 г.;
- Дом за деца, лишени от родителска грижа от 3 до 6-годишна възраст „Надежда“ в ж.к. „Младост“, считано от 01.02.2013 г.;
- Дом за деца, лишени от родителска грижа „Св. Иван Рилски“ от 3 до 7 г. – град София, бул. „Цар Борис III“ № 128 с капацитет 22 места, считано от 01.02.2014 г.;
- Дом за деца, лишени от родителска грижа от 3 до 7 години – кв. Драгалевци, считано от 01.10.2015 г.;
- Дом за деца, лишени от родителска грижа от 7 до 18/20 години „Асен Златаров“ – ул. „Сава Филаретов“ № 23, считано от 01.11.2015 г.

Към края на декември 2015 г. в град София съществува един Дом за деца, лишени от родителска грижа от 7 до 18/20 години „П. Р. Славеиков“, находящ се в район „Илинден“, ул. „Пиротска“ № 175. Капацитетът на специализираната институция към 01.01.2016 г. е 20 места, а през декември в Дом за деца, лишени от родителска грижа от 7 до 18/20 години „П. Р. Славеиков“ настанените са 13 деца/младежи (7 момчета и 6 момичета).

➤ **Деца, настанени в домове за деца и младежи с умствена изостаналост (ДДМУИ)**

Към месец декември 2015 г. на територията на град София има един Дом за деца над 3 години с умствена изостаналост, намиращ се на територията на район „Красно село”. Капацитетът на специализираната институция първоначално бе 75 места, но от 01.03.2015 г. със заповед на Изпълнителния директор на АСП капацитетът е намален на 25 места. Настанените деца Дом за деца над 3 години с умствена изостаналост към месец юни 2010 г. бяха 62.

През 2010 г. Министерският съвет прие Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Р България” и План за действие за изпълнението ѝ. Така беше очертан политическият ангажимент и волята на правителството за качествена промяна в системата на грижа за децата и семействата им. В изпълнение на Проекта „Детство за всички“ бяха оценени децата с увреждания, след което настанени в Центрове за настаняване от семеен тип за деца с увреждания в град София и в други градове в страната в зависимост от потребностите им.

Към декември 2015 г. всички деца от Дом за деца с умствена изостаналост „Дъга“ са изведени и е взето решение, че от 01.01.2016 г. Домът за деца с умствена изостаналост „Дъга“ в град София, бул. „Никола Петков“ № 141 е закрит.

➤ **Деца, настанени в социални услуги в общността от резидентен тип – Центрове за настаняване от семеен тип (ЦНСТ)**

През 2010 г. на територията на град София функционираха три Центъра за настаняване от семеен тип за деца и младежи, намиращи се в район „Люлин”, район „Слатина” и район „Илинден”. В периода 2011 г. – 2015 г. на територията на град София са разкрити като делегирани от държавата дейности **19 Центъра за настаняване от семеен тип** за деца и младежи, а именно:

- Център за настаняване от семеен тип за деца „Света Екатерина“ – кв. Княжево, ул. „Княжевска“ № 2, с капацитет 6 места, считано от 01.03.2011 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца – кв. Лозенец, ул. „Бунтовник“ № 35, с капацитет 6 места, считано от 01.06.2013 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца – кв. „Овча Купел“, ул. „Лиляче“ № 7А с капацитет 15 места, считано от 01.08.2013 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца – кв. „Овча Купел“, ул. „Боряна“ № 32 с капацитет 15 места, считано от 01.08.2013 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца „Вълшебство“ – град София, бул. „Цар Борис III“ № 128 с капацитет 10 места, считано от 01.02.2014 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца – кв. „Кръстова вада“, ул. „Никола Крушкин-Чолака”, с капацитет 6 места, считано от 01.08.2014 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Христо Ботев”, в град София, район „Подуяне”, ул. „Царева ливада” № 5, с капацитет 14 места, считано 01.12.2015 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Софроний Врачански”, в град София, район „Люлин”, ул. „Крим” № 26-28, с капацитет 14 места, считано от 01.12.2015 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Паисий Хилендарски”, в град София, район „Люлин”, ул. „Крим” № 30-30а, с капацитет 14 места, считано от 01.12.2015 г.;

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Любен Каравелов”, в град София, район „Връбница”, кв. „Модерно предградие”, ул. „Методи Македонски” № 11, с капацитет 14 места, считано от 01.12.2015 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Васил Левски”, в град София, район „Подуяне”, ул. „Царева ливада” № 3, с капацитет 14 места, считано от 01.12.2015 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Алеко Константинов”, в град София, район „Надежда”, ж.к. „Надежда-4”, ул. „Братя Шкорпил” № 8 (срещу блок 460), с капацитет 14 места, считано от 01.12.2015 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Иван Вазов”, в град София, район „Надежда”, ж.к. „Надежда-1”, ул. „Жорж Дантон” № 54, с капацитет 14 места, считано от 01.12.2015 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Георги Бенковски”, в град София, район „Сердика”, кв. „Бенковски”, ул. „Хоризонт” № 19, с капацитет 14 места, считано от 01.12.2015 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Георги Сава Раковски”, в град София, район „Сердика”, кв. „Бенковски”, ул. „Хоризонт” № 23, с капацитет 14 места, считано от 01.12.2015 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Екзарх Йосиф”, в град София, район „Овча Купел”, ул. „Земляне” № 9, с капацитет 14 места, считано от 01.12.2015 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Патриарх Евтимий”, в град София, район „Овча Купел”, ул. „Земляне” № 9А, с капацитет 14 места, считано от 01.12.2015 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Райна Княгиня”, в град София, район „Красна поляна”, ул. „Тумба” № 2, с капацитет 14 места, считано от 01.12.2015 г.;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Баба Тонка Обретенова”, в град София, район „Красна поляна”, ул. „Тумба” № 2, с капацитет 14 места, считано от 01.12.2015 г.;

Към края на месец декември 2015 г. общият капацитет на Центровете за настаняване от семеен тип за деца/младежи с или без увреждания на територията на град София е 266 места, а настанените деца/младежи са 188.

➤ **Деца, настанени в приемни семейства**

Приемната грижа е алтернативна форма на отглеждане на деца. Това е мярка на закрила, регламентирана със Закона за закрила на детето. Тя позволява на децата, лишени от родителска грижа, да бъдат поставени в условията на семейство. Целта е децата да бъдат отгледани в семейство и така да получат максимално добра грижа и възможност за развитие. Приемната грижа е социална услуга, която дава реална възможност за намаляване броя на децата, настанени в институции. Тя е част от процеса на деинституционализация в България.

Успешното развитие на услугата приемна грижа като алтернатива на институциите за деца се разглежда като ключов момент от реформата на системата за грижи за децата.

По данни на 9-те дирекции „Социално подпомагане“ броят на настаняванията на деца в приемна грижа през годините е както следва:

- 2011 г. – 28 деца, от които 11 деца от 0 до 3 години, 12 деца от 4 до 7 години и 5 деца от 8 до 14 години;

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- 2012 г. – 40 деца, от които 15 деца от 0 до 3 години, 20 деца от 4 до 7 години, 4 деца от 8 до 14 години и 1 дете от 15 до 18 години;
- 2013 г. – 77 деца, от които от които 45 деца от 0 до 3 години, 25 деца от 4 до 7 години и 7 деца от 8 до 14 години;
- 2014 г. – 73 деца, от които от които 46 деца от 0 до 3 години, 18 деца от 4 до 7 години и 9 деца от 8 до 14 години;
- До 30.06.2015 г. – 31 деца, от които 16 деца от 0 до 3 години, 12 деца от 4 до 7 години, 2 деца от 8 до 14 години и 1 дете от 15 до 18 години.

По данни на дирекциите „Социално подпомагане“ на територията на град София, броят на децата, настанени и пребиваващи в приемни семейства (професионални и доброволни) към 30.09.2015 г. е 64, в това число 4 са децата с увреждания.

По проект „И аз имам семейство“ по ОПРЧР 2007-2013 г., и по проект „Приеми ме 2015“ (стартирал от 01.01.2016 г.), по ОПРЧР 2014-2020 г., за периода от 2011 година са настанени 60 деца в 42 приемни семейства.

➤ **Деца, настанени в семейства на близки и роднини**

По данни на дирекциите „Социално подпомагане“ на територията на град София, броят на децата, настанени и пребиваващи в семейства на роднини или близки към 30.09.2015 г. е 347, като в това число 9 са децата с увреждания. От тези 347 деца, 11 са на възраст от 0 до 3 години, 72 деца са на възраст от 3 до 6 години, 168 са от 6 до 14 годишна възраст и 96 са от 14 до 18/20 години, ако учи.

➤ **Случаи на деца, изведени от семейството**

По данни на дирекциите „Социално подпомагане“ на територията на град София, броят на случаите на деца, изведени от семейството през периода 2011 – 30.06.2015 г. е както следва:

- 2011 г. – 393, като от 0 до 3 години са 153, от 4 до 7 години са 82, от 8 до 14 години са 107, а от 15 до 18 – 51;
- 2012 г. – 349, като от 0 до 3 години са 134, от 4 до 7 години са 68, от 8 до 14 години са 107, а от 15 до 18 – 38;
- 2013 г. – 327, като от 0 до 3 години са 114, от 4 до 7 години са 77, от 8 до 14 години са 91, а от 15 до 18 – 45;
- 2014 г. – 314, като от 0 до 3 години са 121, от 4 до 7 години са 77, от 8 до 14 години са 77, а от 15 до 18 – 39;
- 30.06.2015 г. – 148, като от 0 до 3 години са 65, от 4 до 7 години са 32, от 8 до 14 години са 41, а от 15 до 18 – 10.

4.2.1.2 Деца с увреждания

Информацията за хората с увреждания има важно ключово значение за формирането на политики в областта на интеграцията на хората с увреждания и техните семейства в икономическия и социалния живот. Броят на първично инвалидизираните деца до 16-годишна възраст общо за 2014 г. е 791. Според процента вид и степен на увреждане, те са както следва:

- над 90%, вид и степен на увреждане – 88 първично инвалидизирани деца до 16-годишна възраст;
- от 50 до 90 % вид и степен на увреждане – 539 първично инвалидизирани деца до 16-годишна възраст;

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- до 50% вид и степен на увреждане – първично инвалидизирани деца до 16-годишна възраст 164.

От предоставената информация е видно, че от първично инвалидизирани през 2014 г. деца до 16-годишна възраст, е висок делът на децата с: болести на дихателната система – 241, психични и поведенчески разстройства – 138, Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни – 122, болести на нервната система – 91.

На територията на град София към 31.12.2015 г., регистрираните деца с увреждания в деветте дирекции „Социално подпомагане”, са както следва:

- Реалният брой деца с увреждания към 30.06.2015 г., на които са отпуснати месечни добавки за социална интеграция по реда на чл. 42 от Закона за интеграция на хората с увреждания е 3766.
- Броят на децата с увреждания, за които е отпусната месечна помощ за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст по реда на чл. 7 от Закона за семейни помощи за деца и месечна добавка за отглеждане на дете с увреждане по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца към 31.12.2015 г. е 5032.

За нуждите от областното планиране на социални услуги е необходимо да се вземе под внимание и броят на децата с увреждания са обхванати от ресурсно подпомагане към МОН.

От анализа на потребностите на различните групи деца с увреждания в риск, могат да се изведат следните изводи:

- На територията на областта успешно се извършва процесът на деинституционализация;
- Необходимо е да се доразвива включващото образование за децата и учениците със специални образователни потребности;
- Продължават проблемите с ниския дял на интегрираните в общообразователни училища и наличие на сегрегация по етнически признак;
- Част от децата с увреждания в училищна възраст посещават единствено дневни центрове за социална рехабилитация и интеграция и остават извън образователната система;
- Недостатъчна е психологическата подкрепа за родителите, необходимо е разкриване на услуги, насочени към работа със семейството;
- Необходимост от допълнителна информираност и ангажираност на обществото.
- Поради наличие на деца, извършили противообществени прояви се откроява потребността от услуги или разширяване дейността на такива, предоставящи превантивна работа с деца и семейства от тази рискова група.
- Броят на децата с увреждания ги поставя на първо място в групата на децата в риск.
- Необходимо е да се разкрият алтернативни услуги за децата, настанени в резидентен тип услуги за деца с и без увреждания.

4.2.1.3 Деца в риск

➤ Деца в риск от отпадане от училище

По данни на РИО-София на МОН в периода 2010-2015 г., отпадналите ученици са 1768, както следва:

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- През учебната 2010-2011 г. официално отпадналите ученици са 279;
- През учебната 2011-2012 г. официално отпадналите ученици са 477;
- През учебната 2012-2013 г. официално отпадналите ученици са 521;
- През учебната 2013-2014 г. официално отпадналите ученици са 241;
- През учебната 2014-2015 г. официално отпадналите ученици са 268.

Реалната бройка е по-висока по експертна преценка. В официалните данни не се включва и броя на учениците, които трайно не посещават училище.

Профили на отпадащите ученици:

- Първи профил: между 11 и 14 години, момичета, основно от ромски етнически произход;
- Втори профил: възраст около 16 години, степен на образование - основна, момчета, основно от ромски и единици от български и турски етнически произход;
- Трети профил: възраст около 16 години; степен на образование – средна; и момичета, и момчета, основно от български етнически произход.

Тук трябва да се подчертае, че третият тип отпадащи ученици се среща по-рядко в сравнение с първите два, защото учителите правят всичко възможно, стигналите до девети клас да завършат гимназия, независимо от отсъствията, които се правят и незаинтересоваността на учениците.

Причините за отпадане на ученици от училищата до голяма степен съвпадат с основните проблеми на българското училище. На първо място трябва да се поставят несъответстващи на нуждите на качествено образование щатове – освен недостатъчния брой психолози и педагогически съветници, трябва да се споменат и малкото учители за свободно избираема подготовка и компютърна грамотност. Преки следствия са недостатъчните извънкласна дейност след четвърти клас и полуинтернати до четвърти.

Според профилите на отпадащите ученици, те са най-често сред представителите на ромската общност. Сред основните причини за отпадане на ученици от училище в задължителната училищна възраст до 16 години са свързани именно с тяхното обучение: учителите не познават бита и културата на ромската общност. Те са неподготвени да работят с ромските деца, които живеят в етнически обособените квартали – тук основен проблем е езиковата бариера. Една година предучилищна подготовка на български език се оказва недостатъчна, за да могат децата от ромски произход, които живеят в обособени квартали да овладеят български език достатъчно, за да усвояват материала в началното и основно училище.

Една част от децата не са обхванати и в задължителното предучилищно образование. Преобладаващата част от тях не са посещавали детски градини поради недостатъчния брой в кварталите (в кв. Факултета само една) и липсата на свободни места в детските градини в близките квартали. Една от последиците е недостатъчното развитие на социални и познавателни умения за възрастта, което подлага децата на силен стрес и невъзможност да отговорят на изискванията на образователната система. Това, съчетано с ниското владеене на български език, води до нежелание да се посещава училището, ниски учебни постижения и отпадане от системата. Друго последствие е трудната професионална реализация, което от своя страна компрометира образованието сред общественото мнение на ромската общност.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Отново причините за отпадане на ученици от училищата може да бъдат разделени в две основни групи: вътрешни в системата на образованието и външни за системата на образованието.

Извън системата на образованието се обособяват три подгрупи причини за отпадане на ученици: семейни, социални и социокултурни.

Семейни причини: Тук на първо място трябва да се постави неподготвеността на родителите да подпомагат развитието на детето, да упражняват родителски контрол върху посещаемостта на децата им в училище, да ги подпомагат при овладяване на учебния материал. Друг проблем е ангажирането на по-големите деца с отглеждане на по-малките в семейството. През последните години набира скорост факторът отсъствие на родителите поради заминаване в чужбина и отглеждането на децата от близки и роднини. Тази причина се среща и при децата от български произход.

Социални причини: Тук ясно се откроява niskият материален статус като резултат от безработицата и бедността и лошата инфраструктура в ромските махали. Те от своя страна са причина за лоши битови и хигиенни условия, невъзможност за децата да учат вкъщи и да имат дрехи и обувки за да ходят на училище. Свързват се с родителска незаинтересованост, противоречия, конфликти, напрежение и кризи в семейството, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско образование на родителите, непълни семейства, деца и ученици в риск от извършване на противообществени прояви, ученици с поведение, което е трудно или е в конфликт със закона, домашно насилие, незачитане правото на избор на децата, налагането на строги наказания.

Социокултурни причини: На първо място е липсата на грамотност на родителите, наличието на няколко поколения родители, обучавани в сегрегирани училища с ниско образователно ниво, както и niskото място на образованието като ценност. Обучението в етнически сегрегирани училища, намиращи се в ромските махали, niskото качество на образование в тях, недостатъчните мерки за превенция на отпадането са също предпоставки за отпадането на учениците от образователната система и непродължаването им в по-горна образователна степен.

Една от групите с повишен риск за преждевременно напускане на училище е групата на децата, които не са включени в системата на предучилищното възпитание и подготовка. Непосещаването на детска градина повишава риска от възникването на обучителни затруднения в училище, особено за децата от уязвимите групи. Тези затруднения обикновено се проявяват още в началния етап на образование и могат да станат причина за преждевременното напускане на училище.

➤ **Децата на непълнолетни родители и майки под 18 години**

По данни на Националния статистически институт ражданията в град София през периода 2010 – 2014 година, са както следва.

Година	Общо			Живородени			Мъртвородени		
	общо	момчета	момичета	общо	брачни	извънбрачни	общо	брачни	извънбрачни
2014	13853	7063	6790	13799	6876	6923	54	22	32
2013	13172	6693	6479	13107	6490	6617	65	27	38
2012	13671	7050	6621	13597	7065	6532	74	32	42
2011	13812	7093	6719	13742	7302	6440	70	30	40

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

2010	14949	7730	7219	14886	8018	6868	63	31	32
------	-------	------	------	-------	------	------	----	----	----

По данни на ДСП ражданията на непълнолетни майки общо за периода 2010 г. – 30.06.2015 г. са 421. Техният брой за 2010 г. е 71, за 2011 г. – 74, 2012 г. – 64, 2013 г. – 82, 2014 г. – 71 и до 30.06.2015 г. е 59.

Голяма част от непълнолетните майки са от ромски произход с нисък социален статус и без образование. Живеят в обособени ромски квартали в град София, населени предимно с роми. По данни на ДСП най-много са

непълнолетните майки в районите, прилежащи към дирекции „Социално подпомагане” Люлин, Слатина, Сердика и Възраждане. Няма официални данни каква част от изоставените деца са на непълнолетни родители.

Препоръки:

- Необходимо е специално внимание към непълнолетните бременни и майки за превенция на изоставянето;
- Необходимо е изграждане на родителски капацитет и подкрепа;
- Необходимо е изграждане на социални умения за семейно планиране и отговорно родителство в подрастващите момичета и момчета, живеещи в компактни ромски общности;
- Необходимо е продължаване на образованието и развитие на професионална квалификация;
- По-активно участие и пълноценно включване на целевата група в пазара на труда.

➤ **Деца от социално слаби и многодетни семейства**

Бедността е фактор за обособяване на групата на децата в риск от “социално слаби” семейства. Нейното съчетание с наличието на три или повече деца в семейството, се отразява много тежко върху оцеляването и развитието на децата. В тези семейства конфликтите често се увеличават. Голям е рискът от установяване на трайно negliжиране на децата.

Социално слабите и многодетните семейства най-често живеят в лоши битови условия. Липсата на жилище и битова среда за усвояване на основни социални умения от детето, поставя развитието му в риск. Бедността и липсата на място за общуване с родителите нарушават адаптивните процеси за оцеляване и развитие на подрастващите.

По данни на РДСП на територията на град София, семействата, получаващи месечна помощ по реда на чл. 9 от ППЗСП са както следва:

	31.12.2015	2014	2013	2012	2011
Двучленни семейства / брой деца	298/290	337/321	390/377	400/393	465/421
Тричленни семейства / брой деца	309/599	332/642	395/777	337/666	362/640
Четиричленни семейства / брой деца	149/433	162/443	160/458	146/422	168/432
Петчленни семейства / брой деца	61/230	79/280	75/277	70/255	69/244
Шест и повече членни семейства / брой деца	44/254	48/262	60/355	69/393	70/374
Семейства с един родител с дете над 3 години	287	284	343	289	248
Семейства с един родител с дете до 3 години	464	502	529	553	663

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Към 31.12.2015 г. броят на подпомаганите лица и семейства с месечни помощи по реда на чл. 9 от ППЗСП е 1101, като броят на децата в семействата е 1806.

Самотни родители, отглеждащи дете/ деца, получаващи месечни социални помощи по чл. 9 от ППЗСП към 31.12.2015 г. са 751.

Многодетните семейства, получаващи месечни социални помощи по чл. 9 от ППЗСП към 31.12.2015 г. са 105.

Децата в многодетни семейства са част и от групата на нередовно посещаващите училище, както и от ранно отпадащите. Една част от тях са от ромски семейства, живеещи в обособени общности.

➤ **Деца на самотни родители**

Към 31.12.2015 г. броят на самотните родители, отглеждащи дете/деца на територията на град София и получаващи месечни социални помощи по чл. 9 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане е 751, като по-голям е делът на семействата с един родител, отглеждащ дете (деца) до 3 години – 464.

➤ **Деца жертви на насилие, трафик и получили полицейска закрила и деца на улицата**

Наличието на физическо, емоционално, интелектуално или сексуално насилие върху детето определя високата степен на риск. Когато едно дете е жертва на малтретиране в или извън семейството си, последиците могат да бъдат непредсказуеми. Съществува риск от пораждаване на емоционални, поведенчески и психически проблеми.

По данни на СДВР, на територията на град София броят на **децата, получили полицейска закрила** за периода 2010 г. – 30.06.2015 г., е както следва:

- 2010 година – 90;
- 2011 година – 60;
- 2012 година – 58;
- 2013 година – 47;
- 2014 година – 44;
- 2015 година – 23;

По данни на СДВР, на територията на град София броят на **децата, жертва на насилие** за периода 2010 г. – 30.06.2015 г., е както следва:

- 2010 година общо 73; от тях: домашно насилие – 16; физическо насилие – 35; сексуално насилие – 22;
- 2011 година общо 258; от тях: домашно насилие – 22; физическо насилие – 220; сексуално насилие – 16;
- 2012 година общо 160; от тях: домашно насилие – 12; физическо насилие – 127; сексуално насилие – 21;
- 2013 година общо 233; от тях: домашно насилие – 13; физическо насилие – 199; сексуално насилие – 21;
- 2014 година общо 239; от тях: домашно насилие – 15; физическо насилие – 197; сексуално насилие – 27;
- 2015 година общо 86; от тях: домашно насилие – 3; физическо насилие – 61; сексуално насилие – 7; друго – 15.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

По данни на СДВР, на територията на град София броят на децата, пострадали от престъпление за периода 2010 г. – 30.06.2015 г., е както следва:

- 2010 година – 563;
- 2011 година – 517;
- 2012 година – 531;
- 2013 година – 471;
- 2014 година – 426;
- 2015 година – 198;

По данни на дирекциите „Социално подпомагане“, регистрираните деца, жертви на трафик в София за периода 2010 г. – 30.06.2015 г., са както следва:

- 2010 година – 1;
- 2011 година – 1;
- 2012 година – 4;
- 2013 година – 1;
- 2014 година – 4;
- 2015 година – 0.

По данни на РДСП – София-град, броят регистрираните случаи на децата на улицата в столицата, е както следва:

- 2013 година – 50;
- 2014 година – 17;
- 2015 година – 25.

➤ **Деца в конфликт със закона и противообществени прояви**

Децата в конфликт със закона и поведенчески проблеми биха могли да се изведат като отделна целева група. Тази група включва всяко дете, което употребява наркотични или токсични вещества, злоупотребява с алкохол, проявява аморално, девиантно поведение. от рисковите условия, при които живеят децата.

По данни на СДВР, на територията на град София броят на малолетните, извършили противообществени прояви, регистрирани в Детска Педагогическа стая за периода 2010 г. – 30.06.2015 г., е както следва:

- 2010 година – 98;
- 2011 година – 106;
- 2012 година – 131;
- 2013 година – 129;
- 2014 година – 156;
- 2015 година – 70;

По данни на СДВР, на територията на град София броят на непълнолетните, извършили противообществени прояви, регистрирани в Детска Педагогическа стая за периода 2010 г. – 30.06.2015 г., е както следва:

- 2010 година – 89;
- 2011 година – 148;
- 2012 година – 117;

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- 2013 година – 116;
- 2014 година – 147;
- 2015 година – 64;

По данни на СДВР, на територията на град София броят на **непълнолетните, извършили престъпления** за периода 2010 г. – 30.06.2015 г., е както следва:

- 2010 година – 604;
- 2011 година – 646;
- 2012 година – 580;
- 2013 година – 597;
- 2014 година – 619;
- 2015 година – 294;

Основна и приоритетна задача в работата на полицията е опазване на обществения ред, живота и здравето на гражданите и особено на децата, както и недопускане те да бъдат обект на различни криминални престъпления. По тази линия в Столична дирекция на вътрешните работи основно работи група "Детска престъпност" към отдел "Противодействие на криминалната престъпност" - СДВР. Престъпните посегателства от и срещу деца могат да бъдат извършени на много места /училища, улици, подземи, питейни заведения, дискотеки, стадиони, апартаменти и др./.

Направеният анализ на структурата, динамиката и тенденциите на детската престъпност на територията на областта сочи, че относителният дял на малолетни и непълнолетни лица извършители на престъпления към общия брой разкрити престъпления, бележи тенденция на увеличение. Значително е увеличен относителният дял на малолетни и непълнолетни лица, извършители на повече от едно криминално деяние, както и относителният дял на малолетни и непълнолетни лица извършили повече от един път конкретно криминално престъпление.

Груповото извършване на престъпления от малолетни и непълнолетни лица продължава да е отличаваща ги характеристика. Структуроопределящи сред малолетните са имуществените престъпления, а именно извършване на кражби, джебчийски кражби, грабежи, измами. Увеличен е процентът и на непълнолетните извършители на сексуални престъпления, както и участието на малолетни и непълнолетни в престъпления, свързани с разпространение на наркотични вещества. Има ръст и при престъпленията, извършени по хулигански подбуди.

4.2.2 Възрастни (пълнолетни лица) и стари хора

4.2.2.1 Рискови групи сред старите хора (над пенсионна възраст)

Възрастните хора представляват една от най-големите групи лица с потребности от социални услуги и съответно ангажират голямата част от ресурсите за предоставянето им. През последните десетилетия в България се наблюдава устойчива тенденция на застаряване на нацията. По данни на НСИ към 31.12.2014 г. населението на страната наброява 7 202 198, като 24,07% от общия брой са хора надтрудоспособна възраст и в сравнение с 2008 г., когато населението е било 7 606 551 души. Процентът на лицата в надтрудоспособна възраст е нараснал с над 2%, а в същото време населението на страта е намаляло с 404 353 души за периода.

Конкретно за област София-град лицата в трудоспособна и в надтрудоспособна възраст, е както следва:

Област София - град		Общо	В т.ч. в градовете	
---------------------	--	------	--------------------	--

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Възрастови категории	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Общо 2014 г.	1316557	629455	687102	1256667	599748	656919
Под трудоспособна възраст	188858	96870	91988	180330	92398	87932
В трудоспособна възраст	860954	438635	422319	823488	418742	404746
Над трудоспособна възраст	266745	93950	172795	252849	88608	164241
Общо 2013 г.	1309634	625702	683932	1249665	595991	653674
Под трудоспособна възраст	182777	93885	88892	174283	89416	84867
В трудоспособна възраст	863538	439294	424244	825785	419312	406473
Над трудоспособна възраст	263319	92523	170796	249597	87263	162334
Общо 2012 г.	1302316	621526	680790	1242012	591675	650337
Под трудоспособна възраст	177568	91280	86288	169012	86794	82218
В трудоспособна възраст	859988	437029	422959	822075	416980	405095
Над трудоспособна възраст	264760	93217	171543	250925	87901	163024
Общо 2011 г.	1296615	618277	678338	1236606	588557	648049
Под трудоспособна възраст	172958	88907	84051	164489	84463	80026
В трудоспособна възраст	856126	434872	421254	818529	414964	403565
Над трудоспособна възраст	267531	94498	173033	253588	89130	164458

Възрастните хора в надтрудоспособна възраст в град София за 2014 г. са 266745, като процент от общото население на област София – град за 2014 г. са 20,26 %. Мъжете в надтрудоспособна възраст за 2014 г. са 93950, а броят на жените в надтрудоспособна възраст за 2014 г. е 172795.

От таблицата по-горе е видно, че процентното съотношение на лицата в надтрудоспособна възраст през годините запазва относително еднакъв дял от населението в областта, като тенденцията за увеличаване на хората в пенсионна възраст се запазва.

Увеличаването на хората в пенсионна възраст с потребности от социални услуги на територията на Област София е следствие и на друга тенденция – миграцията на големи групи хора от останалите региони на страната, търсещи реализация и поминък в столицата. Голяма част от лицата, установяващи се в София, водят със себе си и своите възрастни родители, които се нуждаят от грижи и услуги, а това допълнително оказва натиск върху системата за социални услуги и влияе върху потребностите.

Често срещана практика е хора в третата възраст, които не разполагат със самостоятелни жилища или техните близки не са в състояние да им осигурят адекватна подкрепа и услуги в домашна среда, да се насочват към специализираните институции.

Бедността и недостигът на финансови средства продължават да бъдат една от най-често срещаните причини, хората да не ползват социални услуги. Във връзка с това изключително важно е да се разширят услугите с ранна степен на интервенция, насочени предимно към хората от третата възраст в относително добро състояние, които са запазили способността си за самостоятелен начин на живот, но имат изключително ниски и недостатъчни доходи.

Целта тук трябва да бъде осигуряване на възможности за по-нататъшно личностно развитие, за пълноценно участие в социалния живот и на трудовия пазар и за предотвратяване на последваща институционализация.

Голяма част от хората над 65 години, които са запазили способността си за самостоятелен начин на живот, страдат от сериозни съпътстващи здравословни проблеми. Наред с това се констатира влошаване на общото здравословно състояние на възрастните, които постъпват в специализирани институции. В специализираните институции постъпват все повече възрастни с влошено здраве. Голяма част от тях са на легло, с потребност от специализирани и сериозни медицински грижи. Увеличава се и броят на възрастните хора с деменция.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Съществен процент от хората от третата възраст с потребности от социални услуги може да бъде причислен към групата на хора с увреждания. Така разграничаването на двете групи става много трудно. Често хора, които по принцип са запазили способността си за самостоятелен начин на живот след прекаран инсулт или усложнения на хронични заболявания, получават сетивни, физически или други увреждания и съответно се появява необходимост от адекватни социални услуги, съобразени с тези увреждания.

Липсата на финансови средства, както и наличието на имотни измами на самотни възрастни хора, които са притежавали жилища в столицата, води до увеличаване на броя на възрастните над 65 г. сред бездомните и просещите.

Значение за развитието на този процес има и липсата на подкрепа за хората от третата възраст от техните близки, в резултат на което те са принудени да просят и търсят препитание на улицата. Към момента на изготвяне на настоящата стратегия просещите и бездомни възрастни хора в София не са обхванати от системата на социалните услуги.

➤ **Стари хора с увреждания**

Няма данни какъв е относителният дял на старите хора с увреждания спрямо общия брой на лицата с увреждания в областта. Въпреки че тази целевата група ползва социални услуги, предоставяни от Български червен кръст, Общинско предприятие „Социален патронаж“, социални кухни, „Личен асистент“, „Социален асистент“ и др., продължава да съществува необходимост от предоставяне на този тип услуга.

Въпреки предоставяните през последните години социални услуги за възрастни по различни проекти и Оперативни програми, все още е необходимо да се положат усилия за развитие на услуги, насочени към:

- Разширяване на дневната/почасова грижа;
- Преодоляване на недостига на здравни грижи – рехабилитация;
- Подкрепа в общността за подобряване на контактите и общуването
- Подкрепа в семейството.

➤ **Стари хора, настанени в институции**

На територията на област София-град специализираните институции за възрастни лица са общо 7 на брой, като от тях: Дом за стари хора – 3 бр.; Дом за възрастни с деменция – 1 бр.; Дом за възрастни с умствена изостаналост – 1 бр.; Дом за лица със сетивни увреждания – 1 бр. и Военноинвалиден дом – 1 бр.

Настанените лица в специализираните институции за възрастни към месец декември 2015 г. са общо 812.

За да се планират услуги за деинституционализация, е необходимо да се проучи вида на заболяванията за всеки от тях и да се направи оценка на необходимата грижа. Поради разкрити алтернативни форми на социални услуги, а именно дейност “Личен асистент”, “Социален асистент”, “Домашен помощник”, Дневен център за лица с увреждания със седмична грижа, Наредба за предоставяне на социалната услуга „Асистент за везависим живот” стана възможно отлагане на институционализацията при стари хора с увреждания.

Основните потребности на старите хора, настанени в домове до голяма степен са задоволени:

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Нужда от обгрижване, особено за лежащите;
- Достъп до медицинско обслужване;
- Общуване и запълване на свободното време според индивидуалните интереси на клиентите.

Могат да се изведат следните **изводи и препоръки**:

- Услугите за старите хора следва да бъдат насочени към отчитане на индивидуалните им потребности и изграждане на равноправни отношения.
- Необходимо е да се върви към по-широко прилагане на социалния подход, който да бъде базиран на няколко основни принципа, а именно независимост, грижа и достойнство.

➤ **Самотно живеещи стари хора**

Самотно живеещите стари хора представляват една от най-големите групи лица с потребности от социални услуги и съответно ангажират голямата част от ресурсите за предоставянето им. През последните десетилетия в България устойчивата тенденция на застаряване на нацията намира своята проекция и по отношение на населението на столицата.

На територията на град София, самотноживеещите лица в надтрудоспособна възраст, обект на социално подпомагане и получаващи месечна помощ по чл. 9 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане към 31.12.2015 г. са 45, в т.ч. до 65 години, живеещи сами – 26; от 65-75, живеещи сами – 19. Семействата в надтрудоспособна възраст, които са получили социална помощ по чл. 9 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане са общо 7.

Предоставянето на социални услуги не следва да се приема единствено и само като финансова помощ. Стремежът е към изграждане на мрежа от социални услуги, насочени към подпомагане, интегриране, закрила, рехабилитация, консултация и посредничество между възрастните хора, хората с увреждания, деца и семейства и институции.

Често срещана практика е самотно живеещи стари хора, които не разполагат със самостоятелни жилища и нямат близки, които са в състояние да им осигурят адекватна подкрепа и услуги в домашна среда, да се насочват към специализираните институции. В резултат на това старите хора са настанявани в специализирани институции, поради липса на алтернатива за предоставяне на грижи в домашна среда и/или недостатъчни финансови средства. От друга страна, голяма част от хората в средна възраст напускат България и оставят родителите си без подкрепа или прекъсват връзката със семейството си.

Идентифицирани са следните основни потребности:

- Предоставяне на достатъчна подкрепа за ежедневните грижи в дома - помощ при самообслужване, поддържане на хигиена, пазаруване, придружаване;
- Необходимост от осигуряване на социални контакти и психо-социална подкрепа;
- Необходимост от задоволяване на нуждите от предоставяне на достатъчни почасови/дневни грижи;
- Предоставяне на достатъчна психо-социална подкрепа;
- Продължаване на добрата практика за въвеждане на информационните и комуникационни технологии /ИКТ/ при обгрижването на възрастни хора в

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

домашна среда с цел оказване на навременна подкрепа при спешно възникнали ситуации.

Въз основа на анализа на състоянието на социалните услуги за самотно живеещи стари хора, могат да се изведат основните принципи и насоки за промяна в системата на тези социални услуги:

- Услугите следва да се фокусират върху предоставяне на грижа и подкрепа за хората в напреднала възраст в тяхната домашна среда. Независимо от интереса и предпочитанията на част от хората към услуги в специализирани институции, е необходимо да се разширяват разработените модели на услуги в домашна среда, които позволяват запазването на самостоятелен начин на живот. Същевременно, потребителите трябва да получат възможност за избор и да бъдат подкрепяни при вземане на решение коя е услугата, която в максимална степен отговаря на техните потребности;
- Необходимо е да се работи в посока разкриване на междинни социални услуги между болниците и специализираните институции, които да посрещат нуждата от дългосрочна грижа без институционализация. Все още липсват услуги в общността за стари хора, които излизат от болнични заведения и са със здравословни проблеми, изискващи дългосрочна грижа. Ако близките на тези хора не могат да им осигурят грижи в домашна среда, алтернативата за тях са специализираните институции. Специализираните институции обаче не са болнични заведения и не разполагат с необходимия медицински персонал. Наред с това, настаняването на лежачо болни в специализирани институции за социални услуги влияе и на останалите потребители в институцията – при съществуващата материална база и ограничена възможност за самостоятелни стаи съжителството е трудно и това дава отражение цялостно върху качеството на услугите за всички настанени;
- Необходимо е да се прилага интегриран подход при структуриране на социалните услуги за възрастни. По отношение на хората над 65 г. разграничаването на социалните услуги от здравните е много трудно. При наличието на два различни бюджета за социални и здравни услуги и делението между лечебни заведения и заведения, предоставящи социални услуги, е необходимо социалните услуги за възрастни да се разработват и предоставят в партньорство между ангажираните институции и доставчици на услуги, имащи отношение към тази целева група, напр. Столична община, държавните институции, лечебни заведения на територията на столицата, НПО и др. Услугите следва да се предоставят въз основа на интегриран анализ на техните потребности (включително здравословните), планиране и координация от страна на всички ангажирани участници;
- За да се предлага адекватен отговор на потребностите, трябва да се обхванат всички категории стари хора, включително бездомни и просещи;
- Необходимо е да се разработят и разкрият модели на превантивни социални услуги с ранна степен на интервенция, имащи за цел предотвратяването на загубата на независимостта на старите хора и тяхната социална изолация. Нужни са превантивни модели на социални услуги, насочени към работа със семействата и близките;
- Необходимо е да се укрепи капацитета на областта /в частност общината/ и на доставчиците на социални услуги за прилагане на интердисциплинарен подход при предоставяне на социални услуги за стари хора, както и да се инвестира в човешки ресурс, специалисти и екипи, подготвени да работят с тази рискова група. Необходими са повече обучения и гериатрична специализация на ангажирания персонал. Затова следва да се търсят партньорства с

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

организациите, работещи в сферата на услуги, с професионални организации и учебни заведения, подготвящи социални работници, рехабилитатори и медицински персонал, както и взаимодействие с други организации, имащи отношение към сферата на социални услуги за хора в третата възраст;

- Необходимо е въвеждането и използването на съвременни ИКТ решения при предоставянето на услуги в домашна среда за да се повиши ефективността и ефикасността на този вид услуги и се оптимизират разходите за тях.

4.2.2.2 Хора с увреждания

Информацията за лицата с увреждания има важно ключово значение за формирането на политики в областта на интеграцията на хората с увреждания и техните семейства в икономическия и социалния живот.

По данни на Национален статистически институт, след извършеното преброяване на населението в Република България, лицата на 16 и повече години с увреждания към 01.02.2011 г. в град София са 101 974. Най-висок е дялът на лицата с увреждания с определена трайно намалена работоспособност от 71 до 90% – 41 875 лица. Към 01.02.2011 г. лицата с увреждания с трайно намалена работоспособност до 50% са 6 563, а лицата с трайно намалена работоспособност от 50 до 70% са 19 080. Броят на лицата с увреждания с определени над 90% трайно намалена работоспособност е 34 456 души.

Този целева група обхваща лица с физически, умствени, психически и множествени увреждания. По данни на СРЗИ, броят на първично инвалидизираните лица над 16-годишна възраст общо за 2014 г. е 11 024. Според процента на определената трайно намалена работоспособност, първично инвалидизираните лица са както следва:

- над 90% трайно намалена работоспособност – 2245 първично инвалидизирани лица над 16-годишна възраст;
- от 71 до 90% трайно намалена работоспособност – 3649 първично инвалидизирани лица над 16-годишна възраст
- от 50 до 70 % трайно намалена работоспособност – 3492 първично инвалидизирани лица над 16-годишна възраст;
- до 50% трайно намалена работоспособност – 1638 първично инвалидизирани лица над 16-годишна възраст.

От предоставената информация е видно, че от първично инвалидизираните през 2014 г. лица над 16-годишна възраст, висок е дялът на лицата с: Болести на органите на кръвообращението – 3709, новообразувания – 2148, Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан – 1300.

По данни на дирекциите „Социално подпомагане“ в град София пълнолетните лица с увреждания, на които към 31.12.2015 г. са отпуснати месечни добавки за социална интеграция по реда на чл. 42 от Закона за интеграция на хората с увреждания са 100668.

Съгласно представена информация от Агенцията за хората с увреждания, броят на хората с увреждания по процент намалена работоспособност за 2015 г. е както следва:

СПРАВКИ ЗА БРОЙ ХОРА С УВРЕЖДАНЯ ПО % ЗАГУБЕНА РАБОТОСПОСОБНОСТ – 2015 г.

ТП на НОИ /РУСО/ (код)	ТП на НОИ /РУСО/	Процент загубена трудоспособност	Брой хора с увреждания
			Общо

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

21	София-град	Над 90%	42 325
21	София-град	От 71% до 90%	69 344
21	София-град	От 50% до 70.99%	25 206
Общо:			136 875

➤ **Лица с увреждания, получаващи пенсии:**

СПРАВКА ЗА БРОЙ ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ

ТП на НОИ /РУСО/ (код) 21 за година:	ТП на НОИ /РУСО/	Брой хора с увреждания		
		Общо	в т.ч. мъже	в т.ч. жени
2015	София-град	136 875		
2014	София-град	136 875	54 533	84 073
2013	София-град	138 988	54 502	84 486

Основните идентифицирани проблеми на хората с увреждания са:

- Недостиг на здравни услуги и рехабилитация;
- Изолация от пазара на труда;
- Ниски доходи на лицата и семействата;
- Социална изолация в общността;
- Недостатъчна дневна/почасова грижа;
- Липса на подкрепа за семейството;
- Недостатъчно адаптирана архитектурна среда.

Основните идентифицирани нужди са:

- Предоставяне на услуги за възстановяване и рехабилитация;
- Изграждане на умения за независим живот;
- Обучения за активно включване на пазара на труда;
- Осигуряване на подкрепа за семейството;
- Доразвиване и доизграждане на достъпността на архитектурна среда;
- Подкрепа за социално включване в общността.

➤ **Лица с физически и множествени увреждания**

Лицата с физически и множествени увреждания ползват социални услуги в общността. Ползват социалната услуга „Личен асистент“ по Националната програма „Асистенти за хора с увреждания“ (около 100 лица годишно) и по други проекти и програми, като броят на потребителите зависи от годишните параметри на програмите.

Ползвателите по Наредбата за предоставяне на социалната услуга „Асистент за независим живот“ през 2015 г. са 902 лица с увреждания.

Към 30. 06. 2015 г. приключи проектът „Помощ в дома“, който се реализира от 2012 г. с продължителност 14 месеца. Към Общинско предприятие „Социален патронаж“ се създаде звено за предоставяне на услуги в домашна среда „Помощ в дома“, с дейност наемане на безработни лица в трудоспособна възраст за обгрижване на лица с трайни

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

увреждания и възрастни хора с намалени възможности за самообслужване. 29 социални асистента се грижиха за почти 60 лица с различни видове трайни увреждания и възрастни хора в невъзможност да организират сами бита си.

Целеви групи по проекта са: лица с различни видове трайни увреждания, възрастни хора с ограничения и невъзможност сами да се самообслужват и деца с увреждания. При изготвяне на проекта, екипът предвиди включването за обгрижване на деца с увреждания, въпреки, че основната дейност на ОП „Социален патронаж“ е изцяло насочена към възрастните хора. В рамките на срока, проектът осигури качествена грижа за тежко болни лица, доведе до съществена промяна в поведението на хората с увреждания и те придобиха сериозни умения за самостоятелен живот.

С решение на СОС с цел гарантиране на устойчивост, дейността на звеното се запази за срок от една година от датата на одобрение на окончателния доклад по проекта / от 01.07.2014 г. до 31.06.2015 г./ В рамките на този период финансирането е осигурено от Столична община.

Районните администрации на територията на гр. София също реализираха различни проекти в социалната сфера, насочени към тези целеви групи.

➤ **Лица с психични заболявания**

На територията на град София хората с психични заболявания ползват следните социални услуги в общността: Два Дневни центъра за лица с психични заболявания (намиращи в район Оборище и в район Слатина) и социални услуги в общността от резидентен тип – Три Защитени жилища (район Искър, район Слатина и район Нови Искър).

Почти всички лица са с определени от ТЕЛК 50% - 90% трайно намалена работоспособност без чужда помощ. На територията на град София няма специализирана институция, която би могла да отговаря на нуждите на самотно живещи психично болни лица.

➤ **Лица с умствена изостаналост**

На територията на град София функционира Дом за възрастни хора с умствена изостаналост с капацитет 90 места. В специализираната институция потребителите са мъже с умствена изостаналост. Към 30.06.2015 г. в тази специализирана институция са настанени 89 мъже, като от тях: 8 са на възраст от 19 до 29 години, 17 са на възраст от 30 до 40 години, 45 са на възраст от 41 до 60 години, 10 са на възраст от 61 до 70 години и 9 над 70-годишна възраст.

На територията на град София функционират и три Защитени жилища за хора с умствена изостаналост. Лицата с умствена изостаналост ползват и социални услуги в общността.

Понастоящем, в България няма въведена единна информационна база данни и система за всеобхватно обследване и анализ на социално-икономическите и здравни характеристики на хората с увреждания.

Могат да се изведат следните изводи:

- На територията на областта функционира добре развита мрежа от социални услуги, предназначени за възрастни и хора с увреждания. Въпреки разнообразието от предоставяни услуги в общността, все още няма подходяща алтернатива за извеждане на потребителите от специализираните институции и

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

има необходимост от социална и психологична работа с тях за мотивирането им за напускане на институцията.

- Съществен фактор за устойчивост на въведените и предлагани социални услуги за хора с увреждания е осигуряване на адекватни финансови средства. Ограниченията в общинския бюджет, от една страна и липсата на анализи, показващи реалната стойност на услугата, от друга, допълнително затрудняват издръжката на съществуващите услуги и въвеждането на нови.
- Съществена пречка е и недостигът на сграден фонд за изграждане на нови социални услуги.
- Липсват достатъчно социални услуги, които да обхващат лицата с ментални и психични увреждания;

4.2.2.3 Безработни лица

По данни на ДРСЗ – София на територията на град София, регистрираните безработни лица в периода 2010 – 30.06.2015 г. са както следва:

- Регистрирани безработни лица, към 31.12.2010 г. – 19391;
- Регистрирани безработни лица, към 31.12.2011 г. – 22454;
- Регистрирани безработни лица, към 31.12.2012 г. – 24155;
- Регистрирани безработни лица, към 31.12.2013 г. – 22221;
- Регистрирани безработни лица, към 31.12.2014 г. – 19707;
- Регистрирани безработни лица, към 30.06.2015 г. – 18842.

В края на юни 2015 г. равнището на безработица е най-ниско в районите Студентски (1.3%), Лозенец (2.0%) и Изгрев (2.3%), а най-високо в Красна поляна (5,1%) и Сердика (3.4%). В сравнение с 2009 г. се наблюдава свиване на равнището в 11 района, като най-голямо е в район Кремиковци с 1,5 пункта, докато ръст имаме в 10 района, а най-значим той е в район Красна поляна с 1,2 пункта. В три района равнището на безработица не се е променило спрямо 2009 г. и това са: Изгрев, Красно село и Панчарево.

По данни на ДРСЗ – София е нараснал процентът на безработицата в район Красна поляна от 4,1% през 2009 г. на 5,3% през 2015 г. Характеристиката на регистрираните безработни в район Красна поляна сочи относително висок дял на лица с ниско образование и ромска етническа принадлежност, които по-трудно се реализират на пазара на труда, особено след продължителна икономическа криза. Съществено е намаляла безработицата в район Кремиковци, където през 2009 г. поради закриване на МК Кремиковци се наблюдаваше голям процент на безработица.

- По данни на ДРСЗ – София към 30.06.2015 г. броят на безработните лица без, или с по-ниско от основно образование е 2251.
- Безработните лица с намалена работоспособност към 30.06.2015 г. са 1214.
- Безработните младежи от 18 до 29 години към 30.06.2015 г. са 2866.
- Към 30.06.2015 г. броят на безработните лица на възраст над 55 години е 2093.
- Безработните лица с регистрация над 1 година към 30.06.2015 г. са 2181.

4.2.2.4 Етнически общности в неравностойно положение

В настоящата група са включени хора, живеещи в обособените ромски общности на територията на София град – кв. ”Факултета”- район Красна поляна, кв. ”Баталова воденица” в район Възраждане, кв. ”Суходолска 3” - район ”Илинден”, кв.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и
Област София

“Филиповци” - район Люлин, кв.”Христо Ботев” – район Слатина. В ромските квартали са налице различни фактори, катализиращи бедността – ранно отпадане от училище, ниско образование и квалификация на голяма част от жителите, трайна безработица и липса на трудови навици за част от тях, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия, липса на достъп до здравни, социални, образователни услуги. Допълнителен фактор, затрудняващ развитието на общността, е самото гето. Обособените ромски квартали са районите с най-голям относителен дял на непълнолетни майки, деца, настанени в институции, деца, в риск от отпадане от училище.

През последните години в ромските общности в София се запазва високото ниво на обща детска заболяемост, както и някои заразни болести като варицела, морбили, паротит и др., което натовазва сериозно здравната система. Това е в резултат на недостатъчно плътно имунизационно покритие и непълноценното хранене като следствие от ниските доходи и ниската здравна култура, слабото използване на профилактични услуги, нездравословните практики за отглеждане на децата. В тази група попадат семейства в неравностойно положение, чиито деца рискуват да повторят модела на социална изолация на своите родители. За да се разбие затворения цикъл, е необходима комплексна интервенция насочена срещу бедността, която да подпомогне семействата да осигурят шансове за социално включване и развитие на своите деца. Особено остро тези проблеми стоят в относително новите малки ромски махали на новите преселници към територията на столицата.

През 2012 г. на територията на Столична община с подкрепата на УНИЦЕФ беше проведено проучване с картографиране на новите незаконни обособени махали, които се формират от крайнобедни и маргинализирани семейства, идващи в София от различни краища на страната. Събрана е подробна информация от 10 района на Столична община. Съгласно изготвения доклад, в тези райони са идентифицирани 108 зони, които могат да бъдат наречени „джобове на бедност” или „джобове на уязвимост” и в анализираните места живеят по експертна оценка около 9000 души, от които около 2000 деца. Може да се предположи, че за цялата територия на София зоните на бедност и уязвимост са между 120 и 150 места, като от тези цифри се изключват големите концентрирани групи ромско население, съсредоточени в големите квартали посочени по-горе, които отдавна живеят в столицата. В немалко случаи хората в тези малки зони живеят в изоставени постройки с жилищно или друго предназначение, които в момента не са пригодни за живеене (или никога не са били), но в тях са се самонастанили хора, дошли от други населени места.

Акумулирането на икономически, образователни и етнокултурни рискови фактори оказва най-силно влияние, когато семейството живее в рамките на собствената компактна малцинствена група. Поради специфичните културни норми в ромската общност се наблюдава висока честота на ранните – детските бракове, което е пряко свързано и с преждевременното напускане на училище. Много често младите хора, които създават семейство, нямат необходимите родителски и социални умения за адекватна грижа за децата, както и на деца с увреждания. Това са част от причините за тяхното изоставяне и последваща институционализация. В същото време, младежите в тази възрастова група са най-уязвими по отношение на рискови поведения като сексуална експлоатация, наркомании, рисково сексуално поведение и др.

След обстоен анализ на целевата група могат да бъдат изведени **специфични нужди в общностите от комплексна интервенция в няколко насоки:**

- Стимулиране на ранното детско развитие, подкрепа за малките деца и майките:
 - Създаване на условия за ефективно ранно детско развитие на децата от 3 до 6-годишна възраст със затруднен достъп до детски градини, чрез

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- прилагане на алтернативни форми на обучение и възпитание, базирани в общността;
- Повишаване на здравната култура на бременни и родители на деца от 0 до 3 годишна възраст чрез разкриване на допълнителни социални услуги с участието на специалисти и здравно-социални сътрудници от общността;
 - Подкрепа за семействата:
 - Изграждане на родителски капацитет и увереност;
 - Директна работа в общността за подкрепа на семействата в неравностойно положение и за подпомагане на родителите и семейството при реинтеграция на децата, настанени в институции, както и превенция на изоставянето;
 - Наваксване на липсата на професионална квалификация и образование. Допълнителна професионална квалификация и образование за младежите, отпаднали от училище или с основно и по-ниско образование;
 - Подкрепа на родителя в случаите на трайна безработица чрез допълнителна професионална квалификация и включване в програми за заетост, при липса на други възможности за заетост;
 - Достъп до образование и задържане на децата в училище:
 - Включване на децата от ранна възраст в детска градина с цел социализация и овладяване на български език;
 - Мотивация на детето и семейството за включване и задържане в образователната система;
 - Осигуряване на достъп до качествено образование за децата и конкурентноспособният на пазара на труда;
 - Услуги за подобряване на достъпа до здравеопазване:
 - Намаляване на детската смъртност, майчината смъртност и ранната раждаемост чрез ранно обхващане и наблюдение на бременните от женска консултация и на родилките; повишаване на обхванатите от имунизации и създаване на условия съответните медицински служби да работят в синхрон с програмите за здравно образование за бременните и родителите на деца от 0 до 3 години;
 - Повишаване на достъпа до здравни услуги и преодоляване на географската отдалеченост чрез въвеждането на нископрагови здравни услуги за групите със здравен риск, разкриване на здравно-социални центрове в големите ромски общности, рационално използване на мобилни медицински кабинети и на изградена инфраструктура в населените места;
 - Подкрепа за подрастващите и младите хора от ромските общности:
 - Повишаване на социалните умения на младите хора от ромската общност като необходима предпоставка за повишаване на тяхната трудова заетост;
 - Формиране на здравни и социални умения на младежите (12 – 18 г.) за опазване на здравето, контрол върху рисковото поведение, семейно планиране чрез предоставяне на допълнителни социални услуги с участието на специалисти в поведенческите науки и здравно-социални сътрудници от общността;
 - Изграждане на механизъм на междусекторно партньорство между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на семействата при преодоляване на бедността и социалната изолация.

Наред с тези мерки е необходима целева подкрепа за крайно маргинализираните общности и интегрираните мобилни услуги, предоставяни на терен особено в

новосформиращите се микро-зони в София. За тази цел е наложително да се продължи действието на **Общинската програма за мерки в подкрепа на деца и семейства в уязвимо положение и живеещи в риск на територията на Столична община**, стартирала през 2013 година.

4.2.2.5 Лица със зависимости

Наркоманията или "зависимостта към наркотици" е състояние на психическа или комбинация от психическа и физическа зависимост към даден вид вещество с въздействие върху централната нервна система, при което се изработва зависимост от приемането ѝ.

От медицинска гледна точка наркоманията е хронично рецидивиращо заболяване, при което са налице неврохимични и молекулярни промени в мозъка. Под термина пристрастяване, който понякога се използва като синоним на наркомания, би следвало да се разбира по-скоро привикване към някакво поведение или състояние.

Съществуват зависимости към няколко групи вещества – опиати (хероин, морфин и др.), кокаин, бензодиазепини (лексотан, диазепам (реланиум), транксен, ксанакс и др.), психостимуланти (екстази, амфетамин и др.), алкохол (ракия, водка, уиски, джин, вино, бира и др.), барбитурати, както и влечение към халюциногенни средства - канабисови производни (марихуана, хашиш), LSD, халюциногенни гъби и други.

В София има случаи на начална употреба на хероин на 11-годишна (дори и по-ниска) възраст при обща тенденция за страната първата употреба на някакъв вид нелегална дрога да спадне до 13-14 години. Изследвания сред ромската общност говорят за масова употреба на хероин (в т.ч. от малолетни и непълнолетни).

Средната възраст на напускане на училище поради употреба на наркотици е 14 години. Рязко нарасна криминалитетът, свързан с разпространението и употребата на дрога. Развиването на наркотична зависимост преди 16-годишна възраст е свързано с повишаване на детската престъпност. Увеличават се тежките соматични заболявания, броят на кръвнопреносимите заболявания като хепатити "В" и "С", както и броят на животозастрашаващите интоксикационни състояния.

По занижени експертни оценки най-малко 3 хиляди души в общината са сериозно зависими към опиати и между 50%-80% от тях са заразени с вирусите на хепатити "В", "С" или и двата. Злоупотребяващите с марихуана са многократно повече. На първо място по разпространение е системната злоупотреба с алкохол, включително и сред младите хора. Достъпността и цената на дрогата водят до разширяване употребата на наркотични вещества.

Необходимо е да се разработват, апробират и мултиплицират превантивни политики, изградени на научни факти и тенденции, като се използват съвременни научни методи и се следи за ефективността. По възможност трябва да се обхващат широки прицелни групи от различни възрасти и с различно ниво на знания.

Основните превантивни дейности по проблемите с наркоманиите са:

- Да се осигурява развитие и поддържане на ефекта от даваните знания и осъществяване на инициативи по превенция на наркомания;
- Обучение на учители, зам.директори, педагогически съветници – бъдещи обучители. Изготвяне на обучителен пакет. Разработване на моделни училищни проекти за различните типове училища и за работа с родители. Особено внимание да се отдели на първичната превенция;
- Обучение на журналисти, предоставяне на специална информация на масмедии, електронни медии, участие в предавания, извършване на популяризаторска и

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

разяснителна работа по проблемите на наркоманиите, формиране на правилно – непримирумо и активно отношение към проблемите, произтичащи от употребата на наркотици;

- Да са събират данни за разпространението и динамиката на злоупотребата с психоактивни (наркотични) вещества в областта и относно характеристиките на процеса, търсенето на лечение от зависимите и участието им в различни програми; анализ на данните и изводи за тенденциите;
- Да се изготвят и разглеждат периодично доклади; методичното и технологичното осигуряване на информационната система да следват националните и Европейски стандарти;
- Проучване на причинните механизми и рисковите фактори за явлението наркомания с оглед предотвратяването на проблема сред големи групи (особено подрастващи и младежи) или неговото ранно повлияване. Акцент върху първичната превенция, развиване и подпомагане на лечебни програми, осигуряване на условие за вторична и третична превенция в следболнични структури;
- Развиване на свободни от дрога територии и алтернативни форми на развлечения;
- Рестриктивни мерки относно употребата на наркотици;
- Въздействие върху общественото мнение и включване в превантивна дейност на обществени възпитатели и доброволци;

На базата на вече осъществени проекти да **продължи и се разшири превантивната работа сред ромското население чрез селективни и индикативни програми** като:

- Сътрудничество с ромски лидери и организации, с доброволци;
- Обучение на обучители от ромските среди;
- Подпомагане на проекти, свързани с предотвратяване на риска от нови заразявания и намаляване на щетите, свързани с употреба на психоактивни вещества, осъществявани от институции и НПО;
- Създаване на условия за първично здравно обслужване и лечение на соматични усложнения, свързани с употребата на наркотици. В първичната превенция да се включат активно младежки структури, организации, НПО за осъществяване на инициативи за развиване на алтернативни дейности и спорт;
- Обучение на връстници – лидери по проблемите на наркоманиите.

4.2.2.6 Жертви на насилие и трафик

➤ Лица, жертви на насилие

По данни на СДВР за периода 01.01.2015 г. – 30.06.2015 г., броят на жените, жертва на насилие и трафик е 78, а общият брой лица, жертва на насилие е 151. Жертви на насилие са лица, юноши и деца с различен социален и образователен статус.

Домашното насилие обхваща следните прояви: физическо насилие, малтретиране и побой, сексуално насилие, принудителен секс, психическо насилие, заплахи, унижения, изолация, използване на децата с цел манипулиране, икономическа принуда.

Процесът на излизане от взаимоотношения, основани на домашно насилие е сложен и многофакторен, особено за семействата с деца. Разрешаването на ситуация на насилие включва следните етапи:

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Разпознаване на насилието в семейството;
- Вземане на решение за справяне с проблема;
- Опити за справяне със собствени ресурси;
- Преценяване на възможните стратегии за справяне и техните последствия, планиране на необходимите действия и осъществяване на плана;
- Психологическо възстановяване;
- Преодоляване на агресивното поведение на извършителите на насилието.

Първият етап е свързан със социокултурната среда и произход на пострадалите и какво те разпознават като насилие. Дадена културна общност може да бъде по-толерантна към насилието от друга. На този етап е важно специалистите от различни сфери, които имат достъп до децата и семействата да бъдат обучени за разпознаване на насилието. Особено важно е умението на социалните работници от Дирекциите „Социално подпомагане”, които могат да имат достъп до семействата на жертви на домашно насилие по друг повод, да разпознават, интервенират и насочват активно случаите на насилие, за справяне с проблема. От особено значение е работата при случаи на насилие над възрастни лица без деца или с пълнолетни деца. На този етап е необходима и консултативна помощ, която за нуждите на област София град към момента се покрива от Националната линия за преживели насилие.

Вторият, третият и четвъртият етап на процеса на излизане от ситуация на насилие съдържат опитите за справяне на пострадалите със собствени ресурси. През тези етапи се идентифицира потребност от директно консултиране или настаняване, като за това полезни биха били услугите на Центрове за обществена подкрепа, Центрове на социална рехабилитация на преживели насилие или на Кризисни центрове за преживели насилие лица и деца. Най-важното е да се предостави квалифицирана помощ, от специално обучени специалисти за работа с травмирани хора и по-конкретно при случаи на домашно насилие. Към момента на територията на област София град няма предоставяне на подобни услуги.

Петият етап включва възможности за психотерапевтична помощ за преодоляване на травматичните симптоми. На този етап отново са необходими специално обучени психолози или социални работници, които да предоставят професионална подкрепа в споменатите по-горе услуги.

Шестият етап е още нова за страната практика и за нея са необходими услуги от индивидуален и групов формат, които са предвидени с последната промяна на Закона за защита от домашно насилие и се очаква да бъдат въведени с Програмата за защита от домашно насилие, която е в процес на разработване.

Други форми на подпомагане на лицата, преживели насилие са дългосрочните подслони за настаняване и създаването на социални клубове и социални предприятия за подпомагането им за намиране на съобщност, излизане от изолацията и създаване на икономически възможности. Тук биха могли да бъдат използвани и форми за юридическа подкрепа и активна мултидисциплинарна работа.

Опитът в областта на работа с пострадали от домашно насилие показва, че трайно излизане от ситуацията на злоупотреба се наблюдава при клиентите, които са ползвали психо-социално подкрепа в дългосрочен план. При използване само на спешните програми и мерки за закрила, при пострадалите се наблюдава тенденцията да се завръщат в ситуация на живеене с насилника и насилието да рецидивира. За да са ефективни мерките и стратегиите по закрила, те непременно трябва да бъдат съпроводени с психо-социална подкрепа за пострадалите, за да се променят моделите им на поведение.

➤ **Лица, жертви на трафик**

Трафикът на хора е сериозно нарушение на човешките права, което изисква специално внимание и съответни действия в подкрепа на жертвите. Съществено е, че проблемът за пострадалите на приключва с извеждането им от ситуация на трафик. След като се завърнат, те се сблъскват със затруднения, които силно ограничават възможностите им за оцеляване и по-нататъшното развитие. Жертвите на трафик имат широк кръг от краткосрочни и дългосрочни потребности, с които трябва да се справят, за да продължат напред. За жертвите на трафик се идентифицират рискове от повторно въвличане в трафик и/или повторна виктимизация, вкл. и от страна на институциите.

Последиците за жертвите на трафик са психологически и физически травми, които изискват допълнителна подкрепа чрез различни видове интегрирани услуги.

4.2.2.7 Други уязвими групи

➤ **Лица, напускащи институции за лишаване от свобода и лица, осъдени на пробация**

На основание чл. 183 (1) от ЗИНЗС един месец преди освобождаването на лишените от свобода администрацията на Централен софийски затвор (ЦЗ) уведомява общинския съвет, съответно кметството по постоянния адрес и съответната Наблюдателна комисия. Във връзка с изпълнение на посоченото изискване се взема доброволно съгласие от страна на лишените от свобода. На основание чл. 185 от ЗИНЗС Общинските съвети и кметствата съдействат за настаняване на освободените на подходяща работа и за битовото им устройване.

Подготовката на осъдените за живот на свобода се осъществява чрез специализирани форми на групова работа, чрез индивидуалните планове за работа, чрез включването на осъдените в курсове за професионална квалификация и ограмотяване. Активно съдействие се оказва на осъдените за издаването на лични карти. Системни са и срещите, които се организират с представителите на Дирекциите „Бюро по труда” и Дирекциите „Социално подпомагане”. Практиката показва, че тези срещи улесняват социалната интеграция на освободените от затвора. Прекият контакт със съответния социален работник, подаването на заявка и предварително запознаване с правилата, помощи и ред за получаването им. Изпратени са уведомителни писма за освобождаването на лишените от свобода до кметствата по местоживееене и до Наблюдателните комисии.

Брой на лицата, излезли от затвора гр. София (по данни на СДВР):

- През 2015 г. 1045 лица са освободени от Затвора в гр. София.

До момента Централен софийски затвор има установен контакт с Дирекциите Бюро по труда и Дирекциите „Социално подпомагане”, с Дирекция „Социални дейности” при Столична община, както и с Наблюдателната комисия към Столична община.

Съгласно Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража и Правилника за неговото прилагане тези лица имат възможност да преминават през програми за въздействие за намаляване на риска от рецидив и риска от сериозни вреди, образователни, обучителни и квалификационни програми. Дадена е възможност да бъдат включени в творчески, културни и спорни дейности, предоставена им е и религиозна подкрепа. Голяма част от лицата преминават и през специализирани програми за въздействие по отношение подготовката им за живот на свобода.

Именно тук трябва да се отбележи нуждата от определянето на наличните и потенциалните ресурси и очаквания принос за развитието на социалните услуги и

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

мерки за социално включване от страна на Общинска администрация /Наблюдателните комисии към тях/, държавни структури, базирани на общинско ниво, на НПО и доставчици на социални услуги и действащите социални услуги.

Не за първи път се отбелязва, че тяхното активно взаимодействие ще доведе до активирането, мобилизирането и развитието на личностните и социални ресурси за постигане на готовност за социално вграждане и водене на законосъобразен начин на живот на основата на позитивна жизнена стратегия, като по този начин се гарантира правото за участие и равнопоставено включване в различни сфери на обществения живот на изтърпелите присъди лица, като превенция на рецидива сред тях.

Лицата, напускащи МЛС се сблъскват с редица проблеми, опитвайки се да започнат пълноценен живот като свободни граждани: жилищно устройване; финансови средства; образование и професионална квалификация; безработица; семейна подкрепа; зависимости /алкохолна, наркотична, хазартна /; влошено здравословно състояние и т.н. .

На територията на община София функционират три Центъра за временно настаняване, чийто капацитет в по-голяма част от годината е напълно зает. Статистиката показва, че малък процент от лицата напускащи МЛС са се възползвали от тази социална услуга, като тяхното настаняване е постигнато чрез изключително доброто професионално и отговорно взаимодействие на двете институции – затвора София и Д „СП” Люлин /ЦВН/.

Именно поради това е необходимо разкриването на допълнителни Центрове за временно настаняване на територията на Столична община и София област, нормативна промяна с цел разширяване на кръга лица ползващи преференциални условия при кандидатстването за общински жилища. Необходимо е изграждането на социални жилища и активизиране на политиката за съхранение на жилищния фонд за бедни и крайно нуждаещи се лица.

От изключително значение би било и откриването на Защитени жилища за лица напускащи местата за лишаване от свобода.

Като пример може да се отбележи успешното към момента реализиране на взаимодействие на Затвора гр. София със сдружение „Институт по социални дейности и практики”, в частност Център за обществена подкрепа в ж.к. „Надежда”, което вече дава своите положителни резултати. Прилагането на иновативна социална услуга за последваща подкрепа на младежи на възраст от 14 до 29 годишна възраст, изтърпели наказание лишаване от свобода, както и за техните семейства по Норвежки финансов механизъм, повишава възможностите за ресоциализация, дава възможност за самостоятелен начин на живот и успешно социално включване, посредством създаване и апробиране на модел на интегрирана психо-социално-правна услуга за последваща подкрепа и придружаване.

Основните опасения за бъдещето се свързват с индивидуалното установяване - намирането на работа, финансовата нестабилност и трудностите в отношенията със семейството. След това се нареждат проблемите на социалното приемане – адаптацията, дискриминацията и липсата на приятели и близки. Това поражда необходимостта от Центрове за обществена подкрепа, чийто основни потребители на услугата да бъдат лица напускащи местата за лишаване от свобода.

Не е малък броя на лицата, напускащи местата за лишаване от свобода с наркотична и алкохолна зависимост. Зависимите от ПАВ са по-голям процент, като част от тях по време на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода са преминали през програми намаляващи и ограничаващи вредите. В тази връзка е видима необходимостта от създаване на центрове, предоставящи помощ и подкрепа на лицата с този проблем. Към

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и
Област София

момента част от тях са ориентирани за помощ към Националния център по наркомании към МЗ, Националния фокус център, както и към определени НПО, Фондация „Инициатива за здраве”, „Пеперуда”, „Обществено здраве” и др., с които Затвора гр. София си партнира успешно през годините.

Не на последно място е видна и необходимостта от продължаването на дейности и услуги, насочени към интеграцията на малцинствата при запазване на културното и междуетническо разнообразие, както и провеждането на политика за преодоляване на различията, основана на взаимното разбиране и уважение. Прилагането на проекти и програми, включващи взаимодействието на отговорните институции, ангажирани с реинтегрирането на целевата група е от решаващо значение. Укрепването на партньорствата между организации и институции, работещи в подкрепа на лица и групи в риск ще доведе до преминаване през пълния цикъл на реинтеграция, което ще даде положителни и адекватни резултати.

Обект на анализа трябва да бъдат и лица напускащи местата за лишаване от свобода с ниска грамотност и напълно неграмотни, като същите е необходимо да се включат в образователни програми, които да продължат реализираните образователни дейности в Затвора. Към момента училището при Затвора гр. София дава възможност на л. св. да придобият образователна степен от 1-ви до 9-ти клас. През м. септември на учебната 2015/2016 година стартираха своето обучение 98 лишени от свобода лица.

Повишаването на конкурентноспособността на лицата, напускащи МЛС на пазара на труда и насърчаването на предприемачеството, може да се посочи като важен елемент от ресоциализационния процес.

В областта на здравеопазването – разкриване на социални услуги и прилагане на програми с цел увеличаване броя на здравно-осигурените лица, чрез повишаване здравната информираност и подобряване на здравната култура; намаляване разпространението на туберкулоза, СПИН и др. полово-преносими заболявания в етническите квартали и обществото като цяло. Важно е проследяването на здравния статус на уязвимите групи.

Дългосрочното стратегическо планиране на областно ниво трябва да има за цел преодоляването на дисбаланса на услугите и да осигури равен достъп до качествени услуги на хората от рисковите групи, финансова устойчивост на социалните услуги и обвързване на развитието им с адекватни финансови ресурси. Това ще е най-вярната посока на адресираните мерки, за да се осигури социална защита на нуждаещите се приоритетно, съобразно степента и дълбочината на регистрирано социално неблагополучие.

➤ **Лица, осъдени на пробация**

По данни на СДВР, от началото на 2015 г. до края на м. юни, лицата с пробация са 775. До настоящия момент в сектор „Пробация” - София град са постъпили за изпълнение 4147 бр. съдебни актове с наложено наказание пробация.

В отговор на нуждата от покриване на по-високи стандарти на работа са създадени два специализирани екипа - за изпълнение на програми за обществено въздействие и консултиране на високорискови правонарушители и екип за изпълнение на пробационна мярка “Безвъзмезден труд в полза на обществото”.

Основната цел в работата на екипа е да се усъвършенства взаимодействието с институциите като същите да проявяват по-голяма ангажираност в дейностите по организиране, изпълнение и контрол на безвъзмездния труд, което да доведе до подобряване обществените нагласи за ползите от тази мярка като средство за

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

намаляване на престъпността, усвояване на трудови навици от правонарушителите, положително въздействие върху психиката на правонарушителите, осъзнаването им като част от общността и др. Работата на екипа е насочена към убеждаване на правонарушителите от ефекта на наложената им мярка БТ.

Важна задача за постигане на целите е осигуряване на добра координация и сътрудничество с всички институции, съдействащи за ефективното изпълнение на ПМ-БТ, като част от наказанието „пробация”.

➤ **Бездомни лица и лица с жилищни проблеми**

Силно уязвими и засегнати от социално-икономическите рискове са и т.нар. група бездомни лица и семейства. Специфичният характер на проблема на тази група лица се изразява в това, че те не са в състояние да наемат или да закупят жилище. Във всички случаи тази рискова група е подложена на двоен натиск: от една страна, от самата икономическа ситуация и от друга - от недостатъчен фонд на общинските жилища и нужда от допълнително разкриване на социални услуги за тази целева група.

На територията на Област София функционират три Центъра за временно настаняване, чиято същност е предоставянето на социални услуги на бездомни лица и семейства, насочени към задоволяване на ежедневните потребности и създаване на условия за подкрепа, чрез превантивна политика към подобряване качеството на живот които предлагат.

	Център за временно настаняване ул. "Р. Проход" № 2	Център за временно настаняване "Св.София"	Център за временно настаняване "Св.Димитър"
	Капацитет - 120 места	Капацитет - 120 места	Капацитет - 270 места
месец 12. 2015	86	104	241
месец 12. 2014	90	85	258
месец 12. 2013	115	97	270
месец 12. 2012	127	97	286
месец 12. 2011	124	86	296

Услугата, предоставяна в Центровете е краткосрочна, което само по себе си показва, че за този период от време тя не е достатъчна за решение на жилищния проблем.

Центровете за временно настаняване предоставят услуги на бездомни лица, насочени към задоволяване на ежедневните им потребности за срок не повече от 3 месеца в рамките на една календарна година. Много често обаче, престоят на настанените лица се удължава.

Идентифицира се необходимостта от разкриването на друга форма на социални услуги, като приюти и социални жилища, които да могат да задоволят нуждите на област София град, като се има предвид лицата, останали на улицата, така също и значително увеличената миграцията на населението от страната в София, с цел възможност за препитание.

Столична община изпълнява проект „Осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими групи от населението на територията на райони „Люлин” и

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

„Връбница” на Столична община”, финансиран по Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013. Проектът ще бъде представен на пресконференция, която ще се състои на 11.02.2016 г. в Зала „Официална“ на Столична община- гр. София, ул. „Московска“ №33, от 15:00 часа. Основната цел на Проекта е разработване на устойчив и интегриран модел за повишаване на жизнения стандарт на хора от уязвими групи и в неравностойно положение, чрез осигуряване на равен достъп до съвременни и адекватни жилищни условия, създаване на предпоставки за пространствена интеграция, социално включване и мотивация за активно включване в обществения живот. В резултат от изпълнението на Проекта ще бъдат изградени четириетажна жилищна сграда в р-н „Връбница и девет-етажен блок, в р-н Люлин, със 71 социални жилища на територията на Столична община- 45 в р-н „Люлин“ и 26 в р-н Връбница“.

Могат да се изведат следните изводи:

- Въпреки регламентирания в Правилника за прилагане на закона за социално подпомагане тримесечен срок на предоставяне на услугата, престоят на настанените многократно е удължаван. Това превръща услугата от краткосрочна в дългосрочна, с което се изменя предназначение ѝ;
- Услугата задоволява потребности, които по продължителност надхвърлят нормативно разписания срок от три месеца.

➤ **Имигранти, бежанци**

Съгласно националното законодателство закрилата, която Република България предоставя на чужденци, включва убежище, международна закрила и временна закрила. В компетенциите на председателя на Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет (ДАБ при МС) е предоставянето на международна закрила, която включва статут на бежанец и хуманитарен статут.

Статут на бежанец в Република България съгласно чл. 8 от Закона за убежището и бежанците (ЗУБ) се предоставя на чужденец, който поради основателни опасения от преследване, основани на раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група, се намира извън държавата си по произход и поради тези причини не може или не желае да се ползва от закрилата на тази държава или да се завърне в нея.

В края на 2013 г. България бе изправена пред безпрецедентен миграционен натиск, който продължи през 2014 и 2015 година. През 2013 г. на територията на страната потърсиха закрила 7144 чужди граждани, за 2014 г. техният брой нарасна до 11081. През 2015 г. в ДАБ са регистрирани с молби за закрила общо 20391 чужденци. От тях 12374 са мъже, 2508 са жени, 5509 са деца и 1801 са непридружени непълнолетни и малолетни лица.

От потърсилите закрила чужди граждани през 2015 г. на 4708 чужденци е предоставен статут на бежанец; на 889 лица е предоставен хуманитарен статут; с отказ за предоставяне на закрила са 623 чужденци, от които 425 мъже, 82 жени и 116 деца.

ДАБ при МС разполага с три регистрационно-приемателни центъра (РПЦ) и един транзитен център, в които се осъществява производството по предоставяне на международна закрила и се настаняват търсещите закрила чужденци по време на производството, като общият капацитет на местата за настаняване е 5130 места. Териториалното поделение на ДАБ в столицата - РПЦ – гр. София е с 2030 места.

За приема и настаняването на големия брой кандидати за закрила в края на 2013 г. бе предоставен допълнителен сграден фонд, който да бъде реновиран и пригоден за

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

настаняване на тази категория лица. Част от този фонд са сградите на бивши училища в софийските квартали „Военна рампа“ и „Враждебна“, в които бяха изградени места за настаняване на лица, търсещи закрила, към РПЦ-София. В кв. „Военна рампа“ бяха осигурени 800 места за настаняване и в квартал „Враждебна“ бяха осигурени 370 места, като общият капацитет на центъра в гр. София достигна 2030 места. През април 2015 г. служителите на РПЦ-София бяха разпределени съобразно капацитета на трите места за настаняване, които обслужва центърът.

В териториалните поделения на ДАБ при МС има обособени здравни кабинети, като дейността в кабинетите може се осъществява от лекар, медицинска сестра или фелдшер. По време на процедурата търсещите международна закрила са здравно осигурени от държавния бюджет. След получаване на закрила те се ползват с правата на български граждани и самостоятелно трябва да се грижат за здравното си осигуряване, да наемат жилище, да си осигурят доходи за задоволяване на жизнените си потребности, което е голям проблем поради езикови, религиозни, културни, финансови и др. бариери.

Чужденците, получили закрила, имат право на достъп до пазара на труда, включително и да участват в програми и проекти, насочени към осигуряване на трудова заетост, финансирани от държавния бюджет или по линия на международно или европейско финансиране. Активно се посредничат и се извършва насочване на бежанци към трудова заетост.

Лицата, настанени в териториалните поделения на ДАБ при МС, получават социална и психологическа подкрепа от социални работници и психолози, които работят по места. По време на производството по предоставяне на закрила служителите на дирекция „Социална дейност и адаптация“ със съдействието на неправителствени организации трябва да осигуряват дейности по изучаване на български език за деца и възрастни, социална медиация, социална и психологическа подкрепа, предоставяне на допълнителна медицинска грижа, която е извън рамките на финансираните от НЗОК дейности.

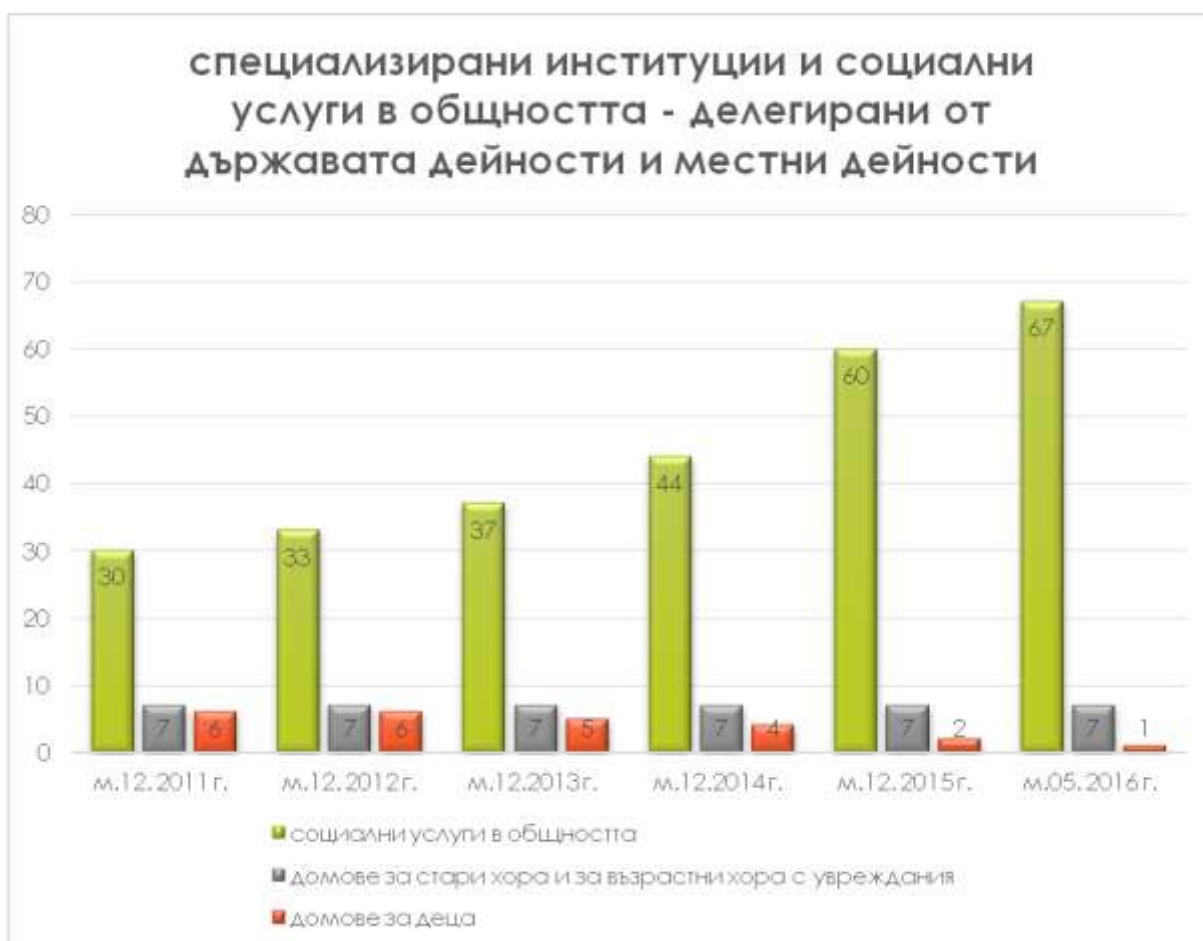
Води се статистика и се оказва специализирана грижа за лицата от уязвимите категории и лицата със специални нужди: непридружени малолетни и непълнолетни, бременни жени, самотни родители, хора с тежки и/или хронични болести, възрастни, преживели тежко психическо, физическо или свързано с пола насилие, жертви на трафик. Специална грижа се полага за децата в училищна възраст с цел ефективното им включване в българската образователна система. Извършват се консултации за назначаване на попечител/настойник на непридружените малолетни и непълнолетни лица, търсещи международна закрила, и се оказва съдействие за настаняването им при роднини или близки или в специализирана институция.

Във връзка с подписано през юли 2015 г. Споразумение между ДАБ при МС и Българския Червен кръст, се предоставя услуга за извеждане на лица, получили международна закрила, от центровете за настаняване на външни адреси. Проектът, представляващ първа стъпка към независим живот, но получените закрила не проявяват интерес към тази инициатива, поради ниската им мотивация да останат в страната.

5 Оценка на социалните услуги в област София

Целта на оценката на социалните услуги е да се оценят възможностите на наличните ресурси за предотвратяване на рисковете и тяхното преодоляване.

5.1 Състояние на мрежата от социални и интегрирани услуги в областта



5.1.1 Социални услуги за деца - делегирани от държавата дейности

5.1.1.1 Специализирани институции за деца и младежи

Във връзка с приетата през 2010 г. Национална стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Р България” и План за действие за изпълнението ѝ, стартира проект „Детство за всички”, насочен към деца над 3-годишна възраст и младежи с увреждания, настанени в Домове за деца с умствена изостаналост (ДДУИ) и ДМСГД.

В рамките на проекта, освен децата с увреждания, бяха оценени и децата без увреждания. За една част от децата бяха предприети мерки от отделите „Закрила на детето“ към ДСП за реинтеграция – в биологичните семейства в семейства на близки и роднини, приемни семейства, а за друга - за осиновяване. Част от целевата група по проекта беше настанена в Центрове за настаняване от семеен тип за деца без увреждания и Преходни жилища, както на територията на област София, така и в страната.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и
Област София

Към декември 2015 г. всички деца от Дом за деца с умствена изостаналост „Дъга“ са изведени и е взето решение, че от 01.01.2016 г. Към м. април 2010 г., капацитетът на Дома е бил 75 места, като считано от 01.03.2015 г. е намален на 25 места, след което от януари 2016 г. Домът за деца с умствена изостаналост „Дъга“ в град София, бул. „Никола Петков“ № 141 е закрит.

През периода на изпълнение на Областната стратегия за развитие на социалните услуги 2011 г. – 2015 г. в град София са закрити 5 Дома за деца, лишени от родителска грижа:

- Дом за деца, лишени от родителска грижа от I до XIII клас „Христо Ботев“ с капацитет 35 места – кв. „Горна Баня“, считано от 01.03.2011 г.;
- Дом за деца, лишени от родителска грижа от 3 до 6-годишна възраст „Надежда“ в ж.к. „Младост“, считано от 01.02.2013 г.;
- Дом за деца, лишени от родителска грижа „Св. Иван Рилски“ от 3 до 7 г. – град София, бул. „Цар Борис III“ № 128 с капацитет 22 места, считано от 01.02.2014 г.;
- Дом за деца, лишени от родителска грижа от 3 до 7 години – кв. Драгалевци, считано от 01.10.2015 г.;
- Дом за деца, лишени от родителска грижа от 7 до 18/20 години „Асен Златаров“ – ул. „Сава Филаретов“ № 23, считано от 01.11.2015 г.

Закрит е и един Дом за медико-социални грижи за деца:

- ДМСГД „Св. Параскева“, закрит считано от 01.10.2015 г.

През 2016 г., в Област София-град, специализираните институции, в които са настанени деца и младежи вече са само три на брой: Дом за медико-социални грижи за деца – 2 броя и Дом за деца, лишени от родителски грижи от от 1 до 13 клас:

- ДМСГД „Св. Св. Иван Рилски“ - Домът се намира в кв. Лозенец, ул. "Мала планина" 36. Капацитетът на институцията е 130 места.
- ДМСГД „Света София“ - Домът се намира на ул. "Гюешево" № 21. Капацитетът на институцията е 75 места.
- ДДЛРГ от 1 до 13 клас „П.Р. Славейков“, находящ се в район „Илинден“, ул. „Пиротска“ № 175. Капацитетът на дома първоначално е 80 места, като считано от 01.09.2015 г. е намален на 50. Със заповед на изпълнителния директор на АСП, от 01.01.2016 г. специализираната институция е с капацитет 20 места. През м. март 2016 г. в ДДЛРГ от 7 до 18/20 години „П. Р. Славейков“ е настанено 1 дете.

В Министерство на здравеопазването е реализиран проект по схема за безвъзмездна финансова помощ BG161PO001/1.1.-08/2010 „Подкрепа за реконструкция, обновяване и оборудване на държавните лечебни и здравни заведения в градските агломерации“ по Оперативна програма „Регионално развитие“, по който са извършени строително-монтажни работи в Дом за медико-социални грижи за деца (ДМСГД) „Св. Параскева“ – София.

Изпълнява се Проект BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА:СЕМЕЙСТВО“ по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG051PO001-5.2.10 „Шанс за щастливо бъдеще“, Компонент 1: „Подготовка за реструктуриране на ДМСГД“ по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, във връзка с което е изпратено писмо през месец април 2014 г. с решение на Столичен общински съвет, с което прави искане за закриване на ДМСГД пред Министъра на здравеопазването.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Столична община изпълни проект по Договор за безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Шанс за щастливо бъдеще”, КОМПОНЕНТ 2: Разкриване на иновативни интегрирани услуги за деинституционализация и превенция на изоставянето на деца от 0 до 3 години», бюджетна линия BG051PO001-5.2.15 по проект „Изграждане на комплекс за социално – здравни услуги за деца от 0 до 3 години и техните семейства „Св. Параскева” в Столична община”, номер на договора BG051PO001-5.2.15-0008-CO001.

От 12 януари 2015 г. се разкриват иновативните социални услуги по проекта:

1. Семейно-консултативен център;
2. Център за ранна интервенция и дневна грижа за деца в риск и деца с увреждания от 0 до 7 години;
3. Специализирана резидентна грижа за малки деца с тежки увреждания (*услугата няма да стартира към момента, поради изчакване на нормативни промени за регламентирането ѝ*);
4. Център за майчино и детско здраве.

Основен индикатор за успешното приключване на гореописаните проекти е закриването на пилотните ДМСГД. Срок за приключване на проекта в Столична община беше 31 октомври 2015 г.

Напълно са променени и причините за настанявания в ДМСГД. Докато до 2011 г. настаняванията се извършваха предимно по социално-икономически причини и децата бяха от семейства на безработни родители, следвани от самотни родители, многодетни семейства, родители с психични заболявания и непълнолетни родители, с развитието на приемната грижа и разкриването на ЦНСТДМУ, в ДМСГД се настаняват само деца с тежки увреждания и нужда от постоянна медицинска грижа в неонатална възраст.

5.1.1.2 Социални услуги в общността за деца

Ако към юни 2010 г. социалните услуги в общността за деца, делегирани от държавата дейности на територията на област София са 11 на брой, включително: 1 Социален учебно професионален център, 1 Преходно жилище, 1 Дневен център за деца с увреждания, 2 Центъра за настаняване от семеен тип (1 за деца с увреждания и 1 за деца лишени от родителска грижа), 3 Центъра за обществена подкрепа на деца и семейства, 1 Комплекс за социални услуги (в т.ч. Център за обществена подкрепа и Звено „Майка и бебе”), 1 Център за работа с деца на улицата и 1 Кризисен център за деца, пострадали от насилие (В допълнение, по проект на Област София в партньорство със Сдружение „Дете и пространство” е разкрит „Център за консултиране, подкрепа и подготовка за самостоятелен живот на юноши в риск към ДД „Христо Ботев”. Проектът е финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”), то към месец март 2016 г., социалните услуги в общността са:

➤ **Центрове за обществена подкрепа:**

- Център за обществена подкрепа „Бъдеще”

Център за обществена подкрепа „Бъдеще” е с адрес кв. „Горна баня”, ул. "Христо Стефчов" № 2 е разкрит със заповед на изпълнителния директор на АСП, считано от 01.01.2011 г. Капацитетът на Центъра е 60 места. През м. март 2016 г., броят ползватели на услугата са 60.

- Център за обществена подкрепа в сградата на ДДЛРГ „Асен Златаров”

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Център за обществена подкрепа, ж.к. „Надежда Г”, ул. „Сава Филаретов” №23 е разкрит на 01.10.2008 г. с капацитет 50 места. Броят на ползвателите на услугата през м. март 2016 г. са 79. От 16.09.2013 г. ЦОП към ДДЛРГ „Асен Златаров” се управлява от Сдружение „Институт по социални дейности и практики”.

- Комплекс за социални услуги за деца и семейства

Комплекс за социални услуги за деца и семейства е с адрес: ул. „Лада” № 2 и се състои от Център за обществена подкрепа и Звено „Майка и бебе”. Комплексът се управлява от Фондация „Асоциация Анимус”.

Центърът за обществена подкрепа към КСУДС е с капацитет 120 места, като през март 2016 г. се предоставени услуги на 196 потребители. Ползватели на социалната услуга са: деца от 0 до 18 години в риск и техните семейства.

Звеното „Майка и бебе” към КСУДС е с капацитет 10 места и е предназначено за: двойка майка-дете, при която детето е в риск. Капацитетът на услугата е 10 места, заетостта към март 2016 г. е 9.

- Център за обществена подкрепа в сградата на ДДЛРГ „П.Р.Славейков”

Център за обществена подкрепа е с адрес: ул. „Пиротска” № 175. Разкрит е като държавно делегирана дейност от 15.06.2009 г. и е с капацитет 90 места. Доставчик на услугата е Сдружение “Институт по социални дейности и практики”. Първоначално капацитетът на Центъра е 50 места, като от 01.05.2013 г. е увеличен с 40 места. Броят на реалните ползватели на услугата за 2016 г. към м. март е 114.

- Център за обществена подкрепа „Света София”

Центърът е държавно делегирана дейност от 01.02.2010 г.. Услугата е с адрес: ж.к. Средец, ул. Гюешево” № 21 и се управлява от Фондация „За Нашите Деца”. Услугата е предназначена за деца в риск и техните семейства; кандидати за приемни семейства; одобрени приемни семейства и техните семейства; деца, които са настанени под приемна грижа; близки и роднини на деца, настанени в приемни семейства; кандидат-осиновители; осиновители и деца в институция. Капацитетът на ЦОП „Света София” е 105 места, като през март 2016 г. са предоставени услуги на 108 потребителя.

➤ **Дневни центрове, кризисни центрове и други услуги**

- Дневен център за деца с увреждания „Дъга”

Дневният център за деца с увреждания е с адрес: ул.„Персенк” № 22, бл. 34 и е с капацитет 20 места. Центърът се разкрива считано от 01.04.2016 г.

- Дневен център за деца и/или възрастни хора с увреждания

Дневният център за деца и/или възрастни хора с увреждания е с адрес: ул.„Баба Вида” № 1 и е с капацитет 30 места. Центърът се разкрива считано от 01.05.2016 г.

- Дневен център за деца с увреждания в сградата на ДД „Асен Златаров”

Дневният център за деца с увреждания с адрес: ж.к. „Надежда-1”, ул. „Сава Филаретов” № 23 е с капацитет 20 места. Центърът е разкрит на 27.11.2009 г. През м. март 2016 г. ползвателите са 27 деца с увреждания-интелектуални и физически от 3 до18 г.

- Дневен център за деца и/или възрастни хора с увреждания „Слънчоглед”

Дневният център е с адрес: бул. „Цар Борис III” № 128 и с капацитет 20 места. Услугата функционира като делегирана от държавата дейност, считано от 01.05.2011 г. и се управлява от Фондация „Международна социална служба - България”. През м. март 2016 г. броят реални ползватели на услугата е 38.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Център за работа с деца на улицата

Центърът е разкрит на 01.01.2009 г. и е държавно делегирана дейност, управлява се от Сдружение „Деца и юноши”. Услугата е с капацитет 8 места. През март 2016 г., броят реални ползватели на услугата е 10. Услугата се предоставя под формата на дневна грижа за деца от улицата на възраст от 3 до 18 години.

- Център за работа с деца на улицата

Центърът е с адрес: кв. „Факултета”, ул. „Георги Папанчев” № 14 с капацитет 30 места. Услугата се управлява от Фондация „Здраве и социално развитие” и функционира като делегирана от държавата дейност, считано от 01.01.2014 г. През м. март 2016 г. броят реални ползватели на услугата е 33.

- Кризисен център за деца пострадали от насилие

Кризисният център е с адрес: жк. “Надежда”, ул. “Свободна” № 30 и е с капацитет 22 места. През м. март 2016 г., броят реални ползватели на услугата е 12. В Центъра се осигуряват подходящи условия и среда за отглеждане и възпитание на деца от 3 – 18 години, преживели различни видове насилие в или извън семейството. Центърът се управлява от Сдружение „Деца и юноши”.

- Кризисен център „Света Петка”

Услугата е с адрес: ул. „Екзарх Йосиф” № 85 и се управлява от Фондация „Асоциация Анимус”. Капацитетът е 8 места, считано от 01.03.2012 г. През м. март 2016 г., броят реални ползватели на услугата е 8.

- Център за социална интеграция и рехабилитация

Центърът е с адрес: ул. „Киро Тулешков” № 16 и е с капацитет 25 места. Услугата се разкрива считано от 01.05.2016 г.

- Център за социална интеграция и рехабилитация на лица с проблеми от аутистичния спектър

Центърът за социална рехабилитация и интеграция на лица с проблеми от аутистичния спектър е с адрес: бул. „Александър Стамболийски” № 168 А партер. Първоначално Центърът е разкрит с капацитет 40 места, като със Заповед на изпълнителния директор на АСП, считано от 01.01.2011 г., капацитет е увеличен на 60 места. Предлагат се услуги и специализирана грижа за лица и младежи с проблеми в развитието от аутистичен спектър. Преобладаващата част от потребителите на услугите на Центъра са в детска и младежка възраст. През м. март 2016 г. потребителите са 60.

- Център за социална рехабилитация и интеграция – ж.к. „Захарна фабрика”

Услугата е разкрита, считано от 01.06.2013 г. с капацитет 50 места и се управлява от Сдружение „Деца и юноши” с адрес: ж.к. „Захарна фабрика”, бл. 48-А. През м. март 2016 г. броят реални ползватели на услугата са 128.

- Дневен център за деца с увреждания „Свети Врач”

Дневният център е с капацитет 20 места, считано от м. септември 2013 г. и е с адрес: ж.к. Сердика, ул. Гюешево”, бивше ОДЗ 27. През м. март 2016 г., потребителите на социалната услуга са 30.

5.1.1.3 Резидентни услуги в общността за деца и младежи

Към декември 2015 г. на територията на Столична община вече функционират **твърде голям брой Центрове за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) за деца и младежи – със и без увреждания.**

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Център за настаняване от семеен тип на деца с интелектуални затруднения на възраст от 4 до 9 години

Център за настаняване от семеен тип на деца с интелектуални затруднения е с адрес: ж.к. „Люлин”, бл. 015, ап.19, вх. Б и се управлява от Сдружение „Дете и пространство”. Услугата е с капацитет 6 места. През м. март 2016 г. са настанени 6 деца.

- Център за настаняване от семеен тип на деца с увреждания

Център за настаняване от семеен тип на деца с интелектуални с увреждания е с адрес: ул. „Погледец” № 21 и се управлява от Сдружение „Дете и пространство”. Услугата е с капацитет 6 места. През м. март 2016 г. са настанени 6 деца.

- Център за настаняване от семеен тип „Вълшебство”

Център за настаняване на деца и младежи без увреждания „Вълшебство” е разкрит, считано от 01.02.2014 г. със заповед на АСП с адрес: бул. «Цар Борис III» № 128. Капацитетът на центъра е 10 места. През м. март 2016 г. броят реални ползватели на услугата е 9.

- ЦНСТ в сградата на ДДЛРГ „П.Р.Славейков”

Центърът за настаняване от семеен тип за деца и младежи от 7 до 18 г. ул. „Пиротска” № 175 е с капацитет 12 места. През м. март 2016 г. броят на реалните ползватели на услугата е 12.

- Социален учебно професионален център „Княз Борис I” (СУПЦ) – закрит от 01.08.2015 г.

СУПЦ е делегирана от държавата дейност с капацитет 85 места към 2010 г., като считано от 01.06.2014 г. капацитетът е намален на 25 места. Социалната усруга е закрыта със Заповед на Изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане, считано от 01.08.2015 г.

- Център за настаняване от семеен тип за деца „Света Екатерина”

Центърът е разкрит, считано от 01.03.2011 г. с адрес: кв. Княжево, ул. „Княжевска” № 2 и се управлява от Фондация „Надежда за малките”. Капацитетът е 6 места, през м. март 2016 г. са настанени 6 деца.

- Център за настаняване от семеен тип за деца от 0 до 3 години „Малката къща”

Центърът е разкрит, считано от 01.08.2014 г., с адрес: кв. „Кръстова вада”, ул. Никола Крушкин-Чолака” № 7 и се управлява от Фондация „Надежда за малките”. Капацитетът е 6 места, през м. март 2016 г. са настанени 6 деца.

- Център за настаняване от семеен тип за деца „Мечтатели”

Центърът е с адрес: гр.София, кв.“Овча купел“, ул.“Боряна“ №32, вх.Б, ап.9,10,14,15. От 2011 г. услугата функционира като Център за настаняване от семеен тип „Мечтатели“, управлявана от Сдружение „SOS Детски селища България”. От м.август 2013 г. е делегирана от държавата дейност и е предоставена чрез конкурс на Сдружение „SOS Детски селища България”. През м. март 2016 г., капацитетът на услугата е 15 места, като 13 от тях са заети.

- Център за настаняване от семеен тип за деца „Приятели”

ЦНСТ „Приятели” е с адрес: гр. София, ж.к „Овча купел“, ул. „Лиляче“ № 7а. От 2011 г. услугата функционира като Център за настаняване от семеен тип „Мечтатели“, управлявана от Сдружение „SOS Детски селища България”. От м.август 2013 г. е делегирана от държавата дейност и е предоставена чрез конкурс на Сдружение „SOS Детски селища България”. През м. март 2016 г., капацитетът на услугата е 15 места, като 13 от тях са заети.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Център за настаняване от семеен тип „Детство”

Центърът е разкрит като делегирана от държавата дейност с капацитет 6 места, считано от 01.06.2013 г. , адрес: ул. „Охридско езеро” № 2. Социалната услуга се управлява от Фондация „За нашите деца”. През м. март 2016 г. настанените ползватели са 6.

- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи

Центърът е разкрит като делегирана от държавата дейност с капацитет 8 места, считано от 01.01.2016 г. в район „Сердика“, ул. „Порой“ 16.

- Центрове за настаняване от семеен тип за деца и младежи с и без увреждания, разкрити в рамките на проект „Шанс за децата” – 13 ЦНСТ, 2 преходни жилища и 1 ЗЖ

Центровете бяха разкрити в рамките на проект „Шанс за децата – разкриване на 13 Центрове за настаняване от семеен тип, 2 Преходни жилища и 1 Защитено жилище на територията на Столична община”. ЦНСТ е социална услуга, предназначена за дългосрочно настаняване на деца, които нямат възможност да живеят със своите семейства или в друга форма на семейна грижа. Целта на услугата е да осигури максимално близки до семейните условия за живот на деца, като предоставя специализирана подкрепа за развитие и необходимите битови условия, емоционална и психологическа стабилност, социални контакти и живот в общността. Център за настаняване от семеен тип” е комплекс от социални услуги, който се предоставят в среда, близка до семейната, за ограничен брой лица.

Предоставянето на социалната услуга е съобразено с изградената инфраструктура и концепцията за организация на живота в услугата на три нива – индивидуално – през личната стая и пространство, групово в малката група (3 групи от по 4 до 5 деца), в която децата са на сходна възраст и ниво на функциониране и могат да изградят близост и приятелства и общите дейности и занимания в които участват всички жители на ЦНСТ – като хранене, вечерни занимания, тържества и др. На децата е дадена възможност да започнат да се включват постепенно в дейностите от ежедневието.

Осигуряването на специализирана медицинска помощ, рехабилитация, дневна грижа и интегрирано обучение е един от ключовите въпроси от доставката на социалната услуга – за тях ще се е намерило решение в периода на подготовка и при доставката ще се предоставя необходимата подкрепа на децата и тяхното социално интегриране.

При невъзможност да се осигури дневна грижа в общността за всички деца и младежи, ежедневието ще бъде така организирано, че да се постигне ясно разграничаване на дейностите от него от тези в мястото за живот и ще бъдат осигурени смислени и развиващи занимания. Специализираните консултации и рехабилитацията ще бъдат организирани по възможност извън сградата на ЦНСТ.

Предвид възрастовите особености и възможностите за общуване и придвижване – се прилагат различни вариантни на социално включване и намиране на дейности и занимания, свързани с излизане от услугата и взаимодействие с общността.

- Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Христо Ботев”

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенцията за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Христо Ботев” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 12 деца с увреждания.

- Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Васил Левски”

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Васил Левски” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. . През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 3 деца с увреждания.

- Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Георги Бенковски”

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Георги Бенковски” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. . През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 12 деца и лица с увреждания.

- Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Георги Раковски”

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Георги Бенковски” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. . През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 5 деца и лица с увреждания.

- Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Екзарх Йосиф”

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Екзарх Йосиф” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 11 деца и лица с увреждания.

- Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Патриарх Евтимий”

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Патриарх Евтимий” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 12 деца и младежи с увреждания.

- Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи „Иван Вазов”

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Иван Вазов” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 12 деца и младежи с увреждания.

- Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания „Алеко Константинов”

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Алеко Константинов” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 12 деца с увреждания.

- Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи „Паисий Хилендарски”

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Паисий Хилендарски” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 12 деца и младежи.

- Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи „Софроний Врачански”

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Софроний Врачански” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 12 деца и младежи.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания „Райна Княгиня”

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Райна Княгиня” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 4 деца и младежи.

- Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания „Баба Тонка Обретенова”

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Баба Тонка Обретенова” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 6 деца и младежи

- Център за настаняване от семеен тип за деца „Любен Каравелов”

С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания „Любен Каравелов” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 11 деца и младежи

- Преходно жилище „Неофит Рилски”

Преходното жилище е форма на социална услуга, в която хората водят независим начин на живот, подпомогнати от професионалисти, с цел подготовка за самостоятелен живот и извеждането им от резидентната услуга. В преходното жилище се настаняват деца и младежи, които се нуждаят от подкрепа за социална интеграция и професионална реализация при прехода към самостоятелен независим живот, без семейна подкрепа. Целта на социалната услуга е да осигури обучение за придобиване на знания и умения за самостоятелен живот, с цел реалната и същинска социализация на хората, ползващи тези услуги. Преходно жилище „Неофит Рилски” е разкрито по проект „Шанс за децата – разкриване на 13 „Центрове за настаняване от семеен тип ” 2 „Преходни жилища” и 1 „Защитено жилище” на територията на Столична община”. С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Преходно жилище „Неофит Рилски” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 8 деца и младежи.

- Преходно жилище „Захари Стоянов”

Преходно жилище „Захари Стоянов” е разкрито по проект „Шанс за децата – разкриване на 13 „Центрове за настаняване от семеен тип ” 2 „Преходни жилища” и 1 „Защитено жилище” на територията на Столична община”. С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенция та за социално подпомагане Преходно жилище „Захари Стоянов” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 8 деца и младежи.

- Защитено жилище „Васил Априлов”

Защитеното жилище е форма на социална услуга, в която хората водят независим начин на живот, подпомогнати от професионалисти. В защитеното жилище се настаняват дългосрочно младежи с интелектуални и/или физически увреждания. Целта на социалната услуга е да осигури максимално близки до семейната среда условия на живот и да гарантира независимост на нейните ползватели. Защитеното жилище предоставя интензивна подкрепа в 24 часа в денонощието на потребителите, настанени в него. То е предназначено за младежи, които имат относително по-голяма независимост от обгрижване и умеят частично да се самообслужват.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Защитено жилище „Васил Априлов” е ракрито по проект „Шанс за децата – разкриване на 13 „Центрове за настаняване от семеен тип ” 2 „Преходни жилища” и 1 „Защитено жилище” на територията на Столична община”. С решение на Столичен общински съвет и Заповед на Агенцията за социално подпомагане Защитено жилище „Васил Априлов” е държавно делегирана дейност от 1.12.2015 г. През м. март 2016 г. в социалната услуга са настанени 8 деца и младежи.

Изводи и препоръки:

- Ако през 2010 г. основен доставчик на социални услуги за деца като делегирани от държавата дейности на територията на област София е Столична община, то към края на 2015 г. тенденциите са делегиране на социалните услуги на външен доставчик чрез конкурс.
- Необходимо е разкриването на ЦНСТ за деца с увреждания и постоянна нужда от медицински грижи от 0 до 3 години, за да бъдат обхванати децата, настанени в ДМСГД и за да се отговори на потребностите на целевата група в областта. За подпомагане дейностите на ЦНСТ е необходимо и разкриването на ДЦДУ, Център за ранна интервенция, услуги в подкрепа на осиновяването и др.
- За осигуряване на достъп до услуги на деца с увреждания от отдалечени населени места, които нямат възможност да посещават ежедневно ДЦДМУ е необходимо разкриване и на мобилни социални услуги.

5.1.2 Социални услуги за пълнолетни лица в Област София

5.1.2.1 Специализирани институции за възрастни/пълнолетни лица

- Дом за стари хора с отделение за лежачи „Дълголетие”

Адресът на дома е в кв. Дървеница, ул. „Пловдивско Поле” № 8. Капацитетът на Дома първоначално е 415 места, като считано от 01.09.2012 г. със заповед на изпълнителния директор на АСП, капацитетът е намален на 375 места. През м. март 2016 г. настанените лица са 365.

- Дом за стари хора с отделение за лежачи

Дом за стари хора с отделение за лежачи се намира в кв. кв. ”Горна баня”, ул. “Обзор” № 29. Домът е с капацитет 250 места, но със заповед на изпълнителния директор на АСП, капацитетът е намален на 230 места, считано от 01.07.2012 г. Поради извършван ремонт, от 01.02.2014 г. капацитетът отново е намален - на 200 места. През м. март 2016г. настанените лица са 166.

- Дом за стари хора – ж.к. „Зона Б5”

Домът се намира в ж.к. „Зона Б5”, бл. 4. Капацитетът на услугата е 85 места. Настанените ползватели През м. март 2016 г. са 79.

- Дом за възрастни с деменция

Считано от 01.04.2011 г., капацитетът на дома е намален от 110 на 78 места, а броят на ползвателите на услугата през м. март 2016 г. е 74. Домът се намира на бул. ”Цар Борис III” № 110.

- Дом за възрастни хора с умствена изостаналост с. Подгумер

Социалната услуга е с адрес с. Подгумер. Капацитетът ѝ е намален от 100 на 90 места, считано от 01.02.2012 г. Настанените лица през м. март 2016 г. са 89.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Дом за възрастни хора със сетивни нарушения (Дом за слепи лица)

Домът се намира на ул. „Балша” № 23. Считано от 01.11.2012 г. е с капацитет 22 места. Настанените лица през м. март 2016 г. са 22.

- Военноинвалиден дом "Елена и Никола Иванови"

Капацитетът на военноинвалидния дом е 51 места, като през м. март 2016 г., настанените лица са 24, всички на възраст над 65 г. През последните години в заведението не е имало дефицит на свободни места, което не налага чакащи потребители.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

- Специализираните институции за пълнолетни лица на територията на Област София са четири и са разположени предимно в крайни райони – гр. Баня, с. Подгумер и квартал Княжево. Изключение прави домът за слепи лица, който е позициониран в район Триадика. Те са предназначени за хора с увреждания – деменция, умствена изостаналост, сетивни увреждания, ветерани от войната и военноинвалиди.
- Настанените лица в дома за военноинвалиди „Елена и Никола Иванови” – Баня са бивши военни в пенсионна възраст, което на практика измества предназначението му в дом за стари хора. Същевременно се наблюдава наличие на близо 50% свободни места, но предвид волята на дарителите, същият да се използва само за военноинвалиди и ветерани от войната, няма възможност за разширяване на кръга от потребители с друг статут.
- Домът за възрастни с умствена изостаналост в с. Подгумер обслужва също така и лица с психически разстройства. Липсват достатъчно социални услуги, които да обхващат лицата с ментални и психически увреждания и да подпомагат дейността на съществуващите (недостатъчни) резидентни социални услуги. Поради тази причина, в контекста на предстоящата деинституционализация, се налага изграждане на нови услуги за целевите групи.
- Част от специализираните институции за възрастни в областта обслужват хора от цялата страна. Поради големия брой чакащи за настаняване в домовете за стари хора на територията на областта, се очертава необходимост за разкриване на още един дом за стари хора в областта. Това не променя необходимостта да се работи активно с цел превенция на настаняването на възрастни хора с увреждания и стари хора в специализирани услуги.

5.1.2.2 Социални услуги в общността за пълнолетни и стари хора

Социалните услуги в общността за възрастни/пълнолетни лица – делегирани от държавата дейности през 2011 г. в Област София се предлагат 11 бр. социални услуги в общността за възрастни (пълнолетни лица) като делегирани от държавата дейности, то към м. декември 2015 г., социалните услуги са значително повече.

- Център за временно настаняване „Св. Димитър”

Центърът се намира в ж.к. „Люлин”, бл. бл. 464, вх. А. Капацитетът е 270 места, като настанените през м. март 2016 г. са 255. Лицата, са настанени в Центъра до реструктуриране на социалната услуга.

- Център за временно настаняване „Св. София”

Центърът обслужва предимно младежи и девойки, напуснали домовете за отглеждане и възпитание на деца лишени от родителски грижи до 25 годишна възраст. Капацитетът

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

е 190 места, като от 01.01.2011 г. е намален на 120 места. Брой реални ползватели на услугата към през м. март 2016 г. – 117.

- Център за временно настаняване на бездомни хора

Центърът е разположен на територията на жк. Красна поляна, ул. „Ришки проход” № 2. При капацитет 120 места, през м. март 2016 г. ползвателите на услугата са 120 лица.

- Център за кризисно настаняване на бездомни хора бл. 48А

Центърът е с капацитет 90 места. Работи от 18 до 10 часа през зимните месеци – от 1 ноември до 31 март. Финансира се изцяло със собствени средства на СО.

- Център за кризисно настаняване на бездомни хора бл. 51А

Центърът е с капацитет 80 места. Работи от 18 до 10 часа през зимните месеци – от 1 ноември до 31 март. Финансира се изцяло със собствени средства на СО.

- Център за социална рехабилитация и интеграция

Столичният общински дневен център за социална рехабилитация и интеграция на инвалиди в ж.к. „Слатина”, ул. „Слатинска” № 26-28 предоставя медицински и социални услуги на деца и лица с увреждания, като оказва информационно-консултантска и рехабилитационна помощ. Капацитетът на центъра е 100 места, но поради големия брой лица, желаещи да ползват услугите, предоставяни в Центъра, със заповед на изпълнителния директор на АСП, капацитетът му е увеличен на 150 места, считано от 01.01.2011 г. Ползвателите на услугите, предоставяни в Центъра през м. март 2016 г. са 201.

- Дневен център за хора с психични разстройства.

Центърът за лица с психични разстройства е с адрес: ул. „Екзарх Йосиф” № 59 и е с капацитет 25 места. Потребителите са смесени по възраст, пол, степен на увреждане и ниво на автономност. През май 2016 г., потребителите на центъра са 24.

- Център за социална рехабилитация и интеграция

Центърът се намира в Бюрото за социални услуги в ж.к. „Младост”. В центъра работи очен кабинет. Социалната услуга функционира изцяло с общинско финансиране.

- Център за социална рехабилитация и интеграция на хора със зрителни увреждания

Центърът е с адрес ул. „Цар Симеон” № 110 и с капацитет 60 места. Услугата е разкрита, считано от 01.01.2011 г. и предоставя социални услуги за лица със зрителни затруднения. Ползвателите на услугата през м. март 2016 г. са 94 лица.

- Център за социална рехабилитация и интеграция

Разкрит със заповед на изпълнителния директор на АСП, считано от 01.12.2012 г. с капацитет 60 места и адрес: ул. „Г. С. Раковски” № 112. Услугата е предоставена за управление на външен доставчик - Сдружение „Център за психологически изследвания”. Лицата, ползващи социални услуги в центъра през май 2016 г. са 46.

- Център за социална рехабилитация и интеграция за възрастни хора със зрителни увреждания с помощта на кучета-водачи

Тази иновативна социална услуга, предоставяща услуги за лица със зрителни увреждания с помощта на кучета-водачи, е разкрита като делегирана от държавата дейност, считано от 01.08.2012 г. и предоставена за управление след провеждане на конкурс на фондация „Очи на четири лапи”. Капацитетът на центъра е 20 места. Ежегодно, през обучителните програми на центъра преминават над 30 нови лица със зрителни затруднения. За м. март 2016 г. са преминали обучение 5 потребителя.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Дневен център за хора с интелектуални затруднения

Социалната услуга се управлява от Фондация „Светът на Мария”. От 01.06.2015 г., услугата е държавно делегирана дейност с капацитет 30 места. Потребителите на дневния център през март 2016 г. са 30 лица с интелектуални затруднения.

- Дневен център за възрастни хора с увреждания „Седмична грижа”

Предназначена е за възрастни хора с ментални увреждания - олигофрени, синдром на Даун, аутисти и др, които са в семейната си среда, или за тях се грижат техните близки. Социалната услуга е с адрес: жк.”Сердика”, ул. „Хайдут Велко” - ул. „Гюешево” и се управлява от Сдружение „Информация и консултации”. Капацитетът е 8 места, като в през м. март 2016 г. е пълен с настанени 8 потребителя във възрастта от 19 до 60 години.

- Дневен център за възрастни хора с ментални увреждания „Света Марина”

Дневният център е с капацитет 60 места и се посещава от лица с ментални увреждания над 18 години. Центърът е с адрес: жк.”Сердика”, ул. „Хайдут Велко” - ул. „Гюешево” и се управлява от Сдружение „Информация и консултации”. През м. март 2016 г. ползвателите на услугата са 58 лица.

- Дневен център за възрастни с психични увреждания

Адресът на центъра е ж.к. „Слатина”, ул. „Роглец” № 17. При капацитет на услугата е 25, през м. март 2016 г. потребителите на Дневния център са 48. Услугата е предоставена на външен доставчик - Фондация „Глобална Инициатива в психиатрията - София”.

5.1.2.3 Резидентни услуги в общността за лица и стари хора

- Защитено жилище за лица с умствена изостаналост „Светлина за нас”

Социалната услуга е разкрита от 01.10.2014 г. със заповед на изпълнителния директор на АСП в сградата на СУПЦ „Княз Борис І” – ул. „Баба Вида” № 1, ет. 2, ляво крило, във връзка с поетапно закриване на социалната услуга и нейното реструктуриране (вж. СУПЦ) и предоставя социални услуги за 8 лица (младежи) със умствена изостаналост. През м. март 2016 г. настанените лица са 6.

- Защитено жилище за лица с умствена изостаналост „Бъдеще за нас”

Социалната услуга е разкрита от 01.10. 2014 г. със заповед на изпълнителния директор на АСП в сградата на СУПЦ „Княз Борис І” – ул. „Баба Вида” № 1, ет. 2, дясно крило, във връзка с поетапно закриване на социалната услуга и нейното реструктуриране (вж. СУПЦ) и предоставя социални услуги за 8 лица (младежи) със умствена изостаналост. През м. март 2016 г. настанените лица са 7.

- Преходно жилище в сградата на бивш СУПЦ ”Княз Борис І”

Социалната услуга от резидентен тип „Преходно жилище” в сградата на СУПЦ ”Княз Борис І” е разкрита с предназначение да се ползва от младежи с увреждания, последен курс на обучение в СУПЦ „Княз Борис І”, на които им предстои социално включване в обществото. Преходното жилище се помещава в крило от 3-тия етаж в сградата на СУПЦ “ КнязБорис І” – ул. „Баба Вида” № 1 и разполага с 12 помещения, всяко със собствен санитарен възел. Капацитетът на услугата е 8 места, като настанените лица през м. март 2016 г. настанените лица са 6.

- Защитено жилище за лица с умствени затруднения

Защитеното жилище е с адрес: ул. „Царибродска” № 33 и обслужва хора с умерена и тежка степен на умствена изостаналост от специализирани институции или с риск за

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и
Област София

попадане в тях. Услугата работи с пълен капацитет през м. март 2016 г. - 8 настанени лица, всички от територията на Област София.

- Защитено жилище за възрастни с психични увреждания

Социалната услуга е с адрес: ж.к. „Слатина”, ул. „Роглец” № 17 и е открита със заповед РД01-755/05.08.2009 г. на изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане. От февруари 2010 г., Фондация „Глобална Инициатива в психиатрията - София” управлява услугата като външен доставчик. Капацитетът е 8 места. Настанените през м. март 2016 г. са 8 лица.

- Защитено жилище за хора с психични разстройства – с. Подгумер

Социалната услуга е разкрита, считано от 01.05.2011 г. първоначално в сградата на УМАЛБ „Алекснадровска”, а в последствие с променен административен адрес – с. Подгумер с капацитет 8 места. Настанените лица през м. март 2016 г. са 8.

- Наблюдавано жилище за лица, напускащи Домове за деца, лишени от родителски грижи – р-н Нови Искър

Социалната услуга се намира в с. Курило, ул. „Копривщица” № 2 и функционира първоначално по проект. С цел осигуряване на устойчивост, услугата е разкрита като държавно делегирана дейност със заповед на изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане, считано от 01.12.2014 г. с капацитет 8 места. Настанените лица през м. март 2016 г. са 5

- Наблюдавано жилище за лица, напускащи социални институции – с. Лозен

Първоначално, услугата се предоставя по проект. След провеждане на конкурс за избор на външен доставчик, Сдружение „Български червен кръст” управлява социалната услуга, считано от 01.09.2015 г. Капацитетът е 10 места. През м. март 2016 г. настанените лица са 6.

Изводи и препоръки:

- В Област София съществуват 3 Центъра за временно настаняване на бездомни хора с общ капацитет 580 места, които са разположени в съседни райони в западната част на града. Прави впечатление, че два от центровете – ЦВНБХ в район „Красна поляна” и ЦВН „Св. Димитър” в район Люлин са с пълен капацитет. Една причините за търсенето на този вид услуга е именно, че настаняването се извършва на базата на настоящ адрес. Това провокира лица, прииждащи от други населени места, да търсят този тип услуга на територията на областта. От друга страна, условието за настаняването в ЦВН за период от 3 месеца в рамките на 1 календарна година не дава възможност на лицата да решат жилищния си проблем и да започнат работа. Поради тази причина престоят им е многократно удължаван, което поставя под въпрос регламентът на този тип социална услуга като краткосрочна и негласно трансформира услугата в тип социално жилище (общезитие). В този смисъл се налага необходимостта от разкриване на социални жилища, които да посрещнат лица с подобен тип проблеми. Същевременно, новите социални жилища биха могли да бъдат обвързани с разкриването на социални предприятия, което би редуцирало проблема със заетостта на тази социално уязвима група хора.
- Съществуващите към момента Защитени жилища за хора с увреждания работят с пълен капацитет като в тях са настанени както хора, изведени от институции, така и лица, живели в семейна среда. Предвид процеса на

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

деинституционализация се налага разкриването на допълнителен брой защитени жилища и в други райони на София.

- Функциониращите през зимните месеци два Центъра за кризисно настаняване на бездомни лица, е необходимо да работят целогодишно, поради идентифицираните нужди на бездомните.
- Не са развити социални услуги за подкрепа на други уязвими групи пълнолетни лица като: криминално проявени лица с наложена пробационна мярка, както и услуги за подкрепа прехода на затворници с изтичаща присъда към живот извън затвора.
- Застаряването на населението обяснява в голяма степен недостига на свободни места в съществуващите 3 дома за стари хора в София област.
- В два от домовете функционират отделения за лежачо болни. В същото време, все повече семейства търсят възможности за настаняване на техните лежачо болни близки стари хора в хосписи, които понастоящем се предлагат от частни доставчици. Има голяма необходимост от разкриване на междусекторни услуги.

**СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ИНСТИТУЦИИ И СОЦИАЛНИ УСЛУГИ В
ОБЩНОСТТА – ДЕЛЕГИРАНИ ОТ ДЪРЖАВАТА ДЕЙНОСТ И МЕСТНА
ДЕЙНОСТ**

ДОМОВЕ ЗА СТАРИ ХОРА И ЛИЦА С УВРЕЖДАНИЯ			
	Специализирана институция	Адрес	Управлява се
1	Дом за стари хора „Дълголетие“	кв. „Дървеница“ ул. „Пловдивско поле“ № 8	Столична община, делегирана от държавата дейност (ДДД)
2	Дом за стари хора с отделение за лежачи	кв. „Горна баня“ ул. „Обзор“ № 29	Столична община, ДДД
3	Дом за възрастни с деменция	кв. „Княжево“ бул. „Цар Борис III“ № 202	Столична община, ДДД
4	Дом за стари хора	ж.к. „Зона Б-5“ ,	Столична община,

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

		бл. 4	ДДД
5	Дом за възрастни с умствена изостаналост	с. Подгумер	Столична община, ДДД
6	Дом за слепи лица	ул. „Балша“ № 23	Столична община, ДДД
7	Военноинвалиден дом „Елена и Никола Иванови“	гр. Банкя ул. „Княз Борис“	Столична община, ДДД
ДОМ ЗА ДЕЦА			
	Специализирана институция	Адрес	Управлява се
8	Дом за деца лишени от родителска грижа от 7 до 18/20 г. „П. Р. Славейков“	ул. „Пиротска“ № 175	Столична община, ДДД
ЦЕНТРОВЕ ЗА ВРЕМЕННО НАСТАНЯВАНЕ			
	Социална услуга	Адрес	Управлява се
9	Център за временно настаняване „Св. Димитър“	ж.к. „Люлин“ бл. 464, вх. А	Столична община, ДДД
10	Център за временно настаняване „Св. София“	ж.к. „Захарна фабрика“, бл. 51, вх. А,	Столична община, ДДД
11	Център за временно настаняване на бездомни хора	ж.к. „Красна поляна“, ул. „Ришки проход“ № 2	Столична община, ДДД
КРИЗИСНИ ЦЕНТРОВЕ			
	Социална услуга	Адрес	Управлява се
12	Център за кризисно настаняване на бездомни хора	ж.к. „Захарна фабрика“, бл. 51А	Столична община, местна дейност
13	Център за кризисно настаняване на бездомни хора	ж.к. „Захарна фабрика“, бл. 48А	Столична община, местна дейност
14	Кризисен център за деца пострадали от насилие	ж.к. „Надежда“, ул. „Свободна“	Сдружение „Деца и юноши“, ДДД

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

		№ 30	
15	Кризисен център „Света Петка“	ул. „Екзарх Йосиф“ № 85	Фондация „Асоциация Анимус“, ДДД
ДНЕВНИ ЦЕНТРОВЕ			
	Социална услуга	Адрес	Управлява се
16	Дневен център за хора с психични разстройства	ул. „Екзарх Йосиф“ № 59	Столична община, ДДД
17	Дневен център на лица с ментални увреждания „Света Марина“	ж.к. „Сердика“ ул. „Хайдут Велко“ и ул. „Гюешево“	Сдружение „Информация и консултации“, ДДД
18	Дневен център за възрастни с увреждания „Седмична грижа“	ж.к. „Сердика“ ул. „Хайдут Велко“ и ул. „Гюешево“	Сдружение „Информация и Консултации, ДДД
19	Дневен център за възрастни с психични увреждания	ж.к. Слатина ул. „Роглец“ 17	Фондация „Глобална инициатива в психиатрията“, ДДД
20	Дневен център за хора с интелектуални затруднения	кв. „Гоце Делчев“, ул. „Рикардо Вакарини“ № 8, вх А	Фондация „Светът на Мария“, ДДД
21	Дневен център за деца с увреждания „Свети Врач“	ж.к. Сердика ул. „Гюешево“, бившо ОДЗ 27	Столична община, ДДД
22	Дневен център за деца и/или възрастни хора с увреждания „Слънчоглед“	жк. „Бъкстон“, бул. „Цар Борис III“ № 128	Фондация „Международна социална служба – България“, ДДД
23	Дневен център за деца с увреждания	жк. „Надежда-1“ ул. „Сава Филаретов“ № 23	Столична община, ДДД
24	Дневен център за деца и/или възрастни хора с увреждания	ул. „Баба Вида“ № 1	Столична община, ДДД
25	Дневен център за деца с увреждания „Дъга“	ул. „Персенк“ № 22, бл. 34	Сдружение „Асоциация

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

			Аутизъм”, ДДД
ЦЕНТРОВЕ ЗА СОЦИАЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЯ И ИНТЕГРАЦИЯ			
	Социална услуга	Адрес	Управлява се
26	Център за социална рехабилитация и интеграция на лица с проблеми от аутистичния спектър	бул. „Александър Стамболийски“ № 168А партер	Столична община, ДДД
27	Център за социална рехабилитация и интеграция	ж.к. „Слатина“ ул. „Слатинска“ № 26-28	Столична община, ДДД
28	Център за социална рехабилитация и интеграция на хора със зрителни увреждания	ул. „Цар Симеон“ № 110	Столична община, ДДД
29	Център за социална рехабилитация и интеграция	ж.к. „Захарна фабрика“ бл. 48-А	Сдружение „Деца и юноши“, ДДД
30	Център за социална рехабилитация и интеграция за възрастни хора със зрителни увреждания с помощта на кучета водачи	бул. „Европа“ № 138	Фондация „Очи на четири лапи“, ДДД
31	Център за социална рехабилитация и интеграция	ул. „Г. С. Раковски“ № 112	Сдружение „Център за психологически изследвания”, ДДД
32	Център за социална рехабилитация и интеграция в БСУ-Младост	ж.к. „Младост -1“	Столична община – местна дейност,
33	Център за социална рехабилитация и интеграция	ж.к. „Гоце Делчев“ ул. „Киро Тулешков“ № 16	Сдружение „Каритас – София“, ДДД
ЦЕНТРОВЕ ЗА ОБЩЕСТВЕНА ПОДКРЕПА			
	Социална услуга	Адрес	Управлява се
34	Център за обществена подкрепа „Бъдеще“	кв. „Горна баня“, ул. „Христо Стефчов“ № 2	Фондация Надежда“, ДДД

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

35	Център за обществена подкрепа	ж.к. „Надежда“, ул. „Сава Филаретов“ № 23	Сдружение „Институт по социални дейности и практики“, ДДД
36	Център за обществена подкрепа	ул. „Пиротска“ № 175	Сдружение „Институт по социални дейности и практики“, ДДД
37	Център за обществена подкрепа „Света София“	ул. „Гюешево“ № 21	Фондация „За нашите деца“, ДДД

**ЦЕНТРОВЕ ЗА НАСТАНЯВАНЕ ОТ СЕМЕЕН ТИП
ЗА ДЕЦА/МЛАДЕЖИ С/БЕЗ УВРЕЖДАНЯ**

	Социална услуга	Адрес	Управлява се
38	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Мечтатели“	ж.к. „Овча купел“ ул. „Боряна“ № 32, вх. Б, ет. 2 и 3, ап. 9, 10, 14	Сдружение „SOS Детски селища – България“, ДДД
39	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Приатели“	ж.к. „Овча купел“, ул. „Лиляче“ № 7а, ет. 3 и 4	Сдружение „SOS Детски селища – България“, ДДД
40	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания	ул. „Пиротска“ № 175	Столична община, ДДД
41	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Вълшебство“	ж.к. „Бъкстон“ бул. „Цар Борис III“ № 128	Столична община, ДДД
42	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания	ж.к. „Люлин“, бл. 015, ап. 19, вх. Б	Сдружение „Дете и пространство“, ДДД
43	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания	кв. „Редута“, ул. „Погледец“ № 21	Сдружение „Дете и пространство“, ДДД
44	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Света Екатерина“	кв. Княжево, ул. „Княжевска“ №2	Фондация „Надежда за малките“, ДДД
45	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без	кв. „Кръстова вода“, ул. „Никола	Фондация „Надежда за малките“, ДДД

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

	увреждания „Малката къща“	Крушкин-Чолака“ № 7	
46	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Детство“	ул. „Охридско езеро“ № 2	Фондация „За нашите деца“, ДДД
47	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Христо Ботев“	ул. „Царева ливада“ № 5	Столична община, ДДД
48	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Екзарх Йосиф“	ул. „Земляне“ № 9	Столична община, ДДД
49	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Патриарх Евтимий“	ул. „Земляне“ № 9А	Столична община, ДДД
50	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Алеко Константинов“	ж.к. „Надежда“ срещу бл. 460, ул. „Братя Шкорпил“ 8	Столична община, ДДД
51	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Любен Каравелов“	кв. „Модерно предградие“, ул. „Методи Македонски“ № 11	Столична община, ДДД
52	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Георги Бенковски“	кв. „Бенковски“ ул. „Хоризонт“ № 19	Столична община, ДДД
53	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Иван Вазов“	ул. „Жорж Дантон“ № 54	Столична община, ДДД
54	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Паисий Хилендарски“	ул. „Крим“ № 30-30А	Столична община, ДДД
55	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания „Софроний Врачански“	ул. „Крим“ № 26-28	Столична община, ДДД
56	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Васил Левски“	ул. „Царева ливада“ № 3	Столична община, ДДД
57	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Георги Сава Раковски“	кв. „Бенковски“, ул. „Хоризонт“ № 23	Столична община, ДДД
58	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Райна Княгиня“	ул. „Тумба“ № 7а	Столична община, ДДД

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

59	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания „Баба Тонка Обретенова“	ул. „Тумба“ № 7Б	Столична община, ДД
60	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи „Стефан Караджа“	ж.к. „Фондови жилища“, ул. „Порой“ № 16	Столична община, ДД
ЦЕНТРОВЕ ЗА РАБОТА С ДЕЦА НА УЛИЦАТА			
	Социална услуга	Адрес	Управлява се
61	Център за работа с деца на улицата	ж.к. „Надежда“ ул. „Свободна“ № 30	Сдружение „Деца и Юноши“, ДД
62	Център за работа с деца на улицата	кв. „Факултета“ ул. „Г. Папанчев“ № 14	Фондация „Здраве и социално развитие“, ДД
КОМПЛЕКС ЗА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ			
	Социална услуга	Адрес	Управлява се
63	Комплекс за социални услуги за деца и семейства – Център за обществена подкрепа	ул. „Лада“ № 2	Фондация „Асоциация Анимус“, ДД
64	Комплекс за социални услуги за деца и семейства - Звено „Майка и бебе“	ул. „Лада“ № 2	Фондация „Асоциация Анимус“, ДД
ЗАЩИТЕНИ ЖИЛИЩА			
	Социална услуга	Адрес	Управлява се
65	Защитено жилище за лица с умствени затруднения	ул. „Царибродска“ № 33	Столична община, ДД
66	Защитено жилище за хора с психични разстройства	с. Подгумер	Столична община, ДД
67	Защитено жилище за хора с психични увреждания	ж.к. Слатина ул. „Роглец“ №17	Фондация Глобална инициатива в психиатрията”, ДД
	Защитено жилище за лица с умствена изостаналост	ж.к. „Хаджи	Столична община, ДД

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

68	„Светлина за нас“	Димитър” ул. „Баба Вида“ № 1	
69	Защитено жилище за лица с умствена изостаналост „Бъдеще за нас“	ж.к. „Хаджи Димитър“ ул. „Баба Вида“ № 1	Столична община, ДДД
70	Защитено жилище „Васил Априлов“	ж.к. „Дружба-1“, кв. „Канала“ № 80	Столична община, ДДД

НАБЛЮДАВАНИ ЖИЛИЩА

	Социална услуга	Адрес	Управлява се
71	Наблюдавано жилище за младежи напускащи домовете за деца, лишени от родителски грижи	кв. „Курило“, ул. „Копривщица“ № 2	Столична община, ДДД
72	Наблюдавано жилище за лица, напускащи социални институции „Шарената къща“	с. Лозен	Сдружение „БЧК“, ДДД

ПРЕХОДНИ ЖИЛИЩА

	Социална услуга	Адрес	Управлява се
73	Преходно жилище „Хоризонти“	ул. „Баба Вида“ № 1	Столична община, ДДД
74	Преходно жилище „Неофит Рилски“	ул. „Христо Стефчов“ № 2, ет. 2	Столична община, ДДД
75	Преходно жилище „Захари Стоянов“	ул. „Христо Стефчов“ № 2, ет. 3	Столична община, ДДД

5.1.3 Услуги и програми за подкрепа на общности и групи в риск

5.1.3.1 Програми за лица със зависимости

Национален център по наркомании (НЦН) работи съвместно с Централната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (ЦКБППМН).

Услуги се предлагат в Консултативния център и от Безплатната телефонна линия за консултации и насочване на зависимостта към наркотични вещества и алкохол, разкрити към НЦН. Проведена е кампания на Министерство на здравеопазването „Алкохолът и неговите граници“, в рамките на която са популяризирали дейността на Консултативния център и на Безплатната телефонна линия за консултации и насочване на зависимостта към наркотични вещества и алкохол, разкрити към НЦН.

Основните реализирани дейности са в областта на селективната превенция в училищна среда. Работи се по различни дългосрочни програми, насочени към превенция на рисковото поведение, превенция на агресията, трафика на хора и употребата на

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

психоактивни вещества. Останалите дейности са свързани с изработване и разпространение на информационни материали, провеждане на кампании, беседи, участие във форуми и кръгли маси. Превантивно – информационен център по проблемите на наркоманиите – гр. София осъществява дейности в областта на индикативната превенция, които в момента са съсредоточени основно в създадения Дневен консултативен център за деца, юноши и родители.

Във връзка с реализиран Проект BG0011 „Слушайте детето” – подобряване на превенцията и достъпа до услуги на деца и подрастващи експериментирани и употребяващи наркотични вещества”, финансиран по финансовия механизъм на европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП), в Националния център функционира Безплатна телефонна линия за консултации и насочване по въпросите на зависимостта към наркотични вещества и алкохол - тел. 0800 133 22. След приключване на Проекта, функционирането на линията се поддържа със средства от Националната стратегия за борба с наркотиците. Разкрита е и Програма за деца и юноши, които експериментират или злоупотребяват с психоактивни вещества и техните семейства към Дневен консултативен център за деца, юноши и родители на Превантивно – информационен център по проблемите на наркоманиите – гр. София. След приключване на Проекта, дейностите на Центъра се финансират от Столична община.

Необходимо е да бъде осигурена възможност за продължаване на комплексната грижа за нуждаещите се младежи от интегрирана социално – здравна услуга от типа кризисен център, център за настаняване от семеен тип или център за социална рехабилитация и интеграция. Необходимо е разкриването на такива здравно – социални услуги в кв. „Орландовци“ и кв. „Факултета“ на територията на гр. София, където са картографираните случаи на деца под 18 години със зависимост, ХИВ и високорисково сексуално поведение.

До момента се реализира индикативна превенция, която е насочена към индивиди, при които съществуват индикации свързани с индивидуалния риск от развиване на вредна употреба или синдром на зависимост, ранни признаци на проблемна употреба, или проява на друг вид проблемно поведение. Програмите за индикативна превенция предвиждат скрининг, оценка на състоянието и насочване към необходимите за индивида услуги.

През 2013 г. по Безплатната линия за консултации и насочване по въпросите на зависимостта към наркотични вещества и алкохол са приети общо 407 обаждания, от които 122 са на лица под 18 г. 100 от обажданията са направени от мъже (41 са под 18г.) на възраст от 15 до 63 години и 232 от жени (81 са под 18 г.) на възраст от 14 до 65г. Минималната възраст на консултираните клиенти е 14 г., а максималната е 65 г. Най-голям брой клиенти са се свързали с телефонната линия от гр. София, като голяма част от тях са били насочени към Консултативния център на НЦН, за да им бъде направена по-подробна оценка на зависимостта. Най-често задаваните въпроси от непълнолетните клиенти са свързани с рисковете и ефектите при употребата на марихуана, никотинови цигари, амфетамини, алкохол и др. Родителите и близките на употребяващи психоактивни вещества, основно се интересуват от проблеми, свързани с мотивацията за лечение на техните близки. Най-често клиентите на телефонната линия се интересуват от възможностите за лечение на зависимост към: алкохол, марихуана, хероин и др. (хазарт, никотинова зависимост).

Друга дейност в областта на индикативната превенция е създаденият Център за консултации и насочване към лечебни и рехабилитационни програми в гр. София, който осъществява безплатни консултации по проблемите на зависимостта към алкохол и наркотици. През 2013 година са извършени над 60 безплатни консултации, като

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

приблизително половината от тях са на родители, приятели и партньори на злоупотребяващи с психоактивни вещества лица.

Към Превантивно информационен център по проблемите на наркоманиите – гр. София функционира Дневен консултативен център за деца, юноши и родители. Основният акцент на центъра е индикативна и селективна превенция на подрастващи и младежи (12-25 г.), които експериментират, употребяват и злоупотребяват с ПАВ и алкохол, с цел употребата да не доведе до развиване на зависимост. Работи се с дисфункционални поведения, които са следствие на употребата и подобряване на семейните отношения. През 2013 г. през Дневния център са преминали 428 клиенти. През 2014 г. консултативните дейности в Центъра са 2009 броя, от които 381 индивидуални консултации с подрастващи, 221 консултации с родители и настойници, 57 семейни консултации, 215 телефонни консултации на подрастващи, 287 на близки и 48 срещи групова работа. Общият брой достигнати лица е 404, от които 205 са подрастващи и 199 са родители, настойници или други близки. В групова работа са включени 146 в 43 групови участия. По-конкретно:

- Злоупотреба с канабис - 53 лица, от които под 16 г. - 22 души, над 18г. - 22 души, над 18г. - 9 души. Злоупотреба с амфетамини – 23 лица, от които под 16 г.-9 души, под 18г.-8 души, над 18г.- 6 души. Комбинирана злоупотреба – 8 лица, от които под 16 г. - 2 души, под 18г. - 6 души.
- Експериментална употреба на канабис 67 лица, от които под 16 г. - 30 души, под 18г. - 32 души, над 18г. - 5 души. Експериментална употреба на амфетамини 29 лица, от които под 16 г. - 16 души, под 18г. - 13 души. Комбинирана злоупотреба – 6 лица, от които под 16 г. - 3 души, под 18г. - 3 души.
- С хазарт – 1 човек под 16 г., други - 18 души, от които 7 под 16 г., 8 под 18г. и 3 – над 18 г. Общо 19 души.

5.1.3.2 Подкрепа за уязвими ромски общности и семейства с деца в риск

От лятото на 2012 г. в тясно взаимодействие и партньорство с ДАЗД, АСП, полиция, здравна и образователна система, НПО, УНИЦЕФ и други заинтересовани страни, Столична община предприема инициативи за подкрепа и социално включване на най-уязвими маргинализирани групи деца и семейства:

Мултидисциплинарни екипи от различни институции осъществяват обходи на място и картографиране на проблемите на най-уязвимите семейства с деца, живеещи в новосъздадените през последните години обособени махали и маргинализирани зони на територията на София.

На основата на изводите от посещенията на терен и анализа на практиката и потенциала на наличните социални услуги за отразяване на идентифицираните потребности, в края на 2012 г. е разработена **Програма за мерки в подкрепа на деца и семейства в уязвимо положение и живеещи в риск на територията на Столична община**, която е приета от Столичен общински съвет.

Сформирано е Координационно звено по Програма за мерки в подкрепа на деца и семейства в уязвимо положение и живеещи в риск на територията на Столична община. В Звеното са включени представители на Столична община, представители на районните администрации, ДАЗД, СДВР, РДСП София-град, РИО София-град, РЗИ и НПО и е разработен план за реализация на програмата.

За подобряване грижата към децата и семействата от тези рискови групи през 2013-2014 г. се разкриха 2 нови социални услуги: Център за работа с деца на улицата и Център за социална рехабилитация и интеграция в кварталите „Факултета“ и „Захарна

фабрика“. (Център за социална рехабилитация и интеграция, район Илинден, ж.к. „Захарна Фабрика“ бл.48-А, с капацитет 50 места).

5.1.3.3 Услуги за бездомни хора

В подкрепа на бездомните хора на територията на Столична община се осъществяват следните дейности и услуги:

- Два центъра за кризисно настаняване на бездомни хора с общ капацитет 170 места;
- По Проект „Улицата не е дом“ за бездомни хора, пребиваващи на територията на три определени района на територията на София-град (Оборище, Лозенец и Триадица);
- Обществени трапезарии предоставят топла храна.

СО реализира и различни кампании и инициативи, насочени към най-уязвимите граждани на столицата и разширяване на сътрудничеството на общината с неправителствения сектор с цел подпомагане на бездомните, социално-слабите лица и групите в риск от социално изключване, като:

- Изхранване на бездомни хора по проект на Фондация „Мисия без граници“ със съдействието на Столична община: раздаде 200 порции дневно на ул. Алжир“ и пред гара „Подуяне“ в гр. София;
- Трапезария за бездомни граждани за раздаване на топла супа в съботните дни в градинката на пл. „Славейков“ – фондация „Будно сърце“ – за около 60 лица;
- От 01 декември 2015 г. за четиринадесета поредна година стартира проект „Социална кухня“, който се реализира по договор между фондация „БНП Париба България“ и Столична община чрез Общинско предприятие „Социален патронаж“. Продължителността на проекта всяка година е в рамките на 4 месеца от декември до 31 март на следващата година, ежедневно, в делничните дни в 12 обществени трапезарии се раздават по 1350 порции топла супа.
- По Договор за безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане към Фонд за Европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица - „Осигуряване на топъл обяд“ от юли 2015 г. до края на септември 2015 г., ежедневно всеки работен ден на територията на районите „Сердика“; „Връбница“; „Възраждане“; „Красна поляна“; „Витоша“; „Подуяне“; „Слатина“; „Искър“; „Младост“; „Люлин“; „Банкя“; „Лозенец“; „Овча купел“, както и Общинско предприятие „Социален патронаж“ се осигуряваше топъл обяд за 797 крайно нуждаещи се лица, определени от дирекциите „Социално подпомагане“. След септември проектът продължи само в районите „Лозенец“ и „Овча купел“ и топъл обяд се осигурява до края на 2015 г. за 60 лица.

5.1.3.4 Проект „Социална работа с деца на улицата – работа на терен“

От средата на 2010 г. стартира проект „Социална работа с деца на улицата – работа на терен“. Основните форми на детски труд на територията на София са просия – най-разпространената форма за припечелване на средства от децата на улицата и улична търговия. Сформирани екипи работят организирано и единно за премахване на детския труд на улицата, наблюдават все по-рядко случаи на деца на улицата или просещи деца в сравнение с честотата на идентифицирани случаи в първите месеци от стартиране на социалната работа за наблюдение на детския труд на територията на Столична община. След системните акции, все по-рядко се срещат деца на улицата или просещи деца.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и
Област София

Статистически данни за премахване на детския труд на улицата за 2013 г.: установени са 48 случая; от които 4 пълнолетни лица – родители на бебета; 44 деца – малолетни; 7 деца са настанени в социална услуга в общността – кризисен център; съставени са 40 предупредителни протокола.

За 2014 г. са наблюдавани и са установени 59 лица, като от тях 6 лица са майки с деца до 2 годишна възраст, 49 малолетни деца, 4 непълнолетни деца, настанени в специализирана институция са 5 деца, на 3 деца е предоставена услуга в общността – кризисен център, съставени са 53 предупредителни протоколи.

За 2015 г. са наблюдавани и са установени 40 лица, като от тях 5 лица са майки с деца до 2 годишна възраст, 33 малолетни деца и 2 непълнолетни деца, няма настанени в специализирана институция деца, на 1 дете е предоставена услуга в общността – кризисен център, съставени са 34 предупредителни протоколи, сезирана е Прокуратурата за 1 лице, задържани за трети път, издадена е 1 заповед на задържаои дете за 24 часа.

За времето на периода от 5 години и 10 месеца са установени 764 случая, от тях 260 са пълнолетни лица. Просещи или полагащи труд деца на улицата са 504 от тях 122 са непълнолетни и 382 са малолетни деца, съставени са 340 предупредителни протокола; сезирана е Прокуратурата за 20 лица, задържани за трети път; издадени са 24 заповеди на задържани деца за 24 часа; предприети мерки за закрила на основание Закона за закрила на детето – 26 деца са настанени в специализирани институции за деца, на 48 деца е предоставена услуга в общността.

5.1.3.5 Проекти, услуги и програми, предоставящи асистентска грижа и друг вид подкрепа за хора с увреждания

5.1.3.5.1 Асистентски услуги за хора с увреждания

Изцяло със собствени средства Столична община финансира асистентската услуга по Наредба за предоставяне на социалните услуги „Асистенти за независим живот” (стартирала през март 2008 г.), приета с Решение № 747 по Протокол № 116 от 26.07.2007 г., изм. и доп. - Решение № 42 по Протокол № 5 от 17.01.2008 г., Решение № 716 по Протокол № 25 от 27.11.2008 г., Решение № 746 по Протокол № 53 от 3.12.2009 г., Решение № 662 по Протокол № 78 от 2.12.2010 г., Решение № 494 по Протокол № 95 от 28.07.2011 г., Решение № 443 по Протокол № 21 от 19.07.2012 г., Решение № 507 по Протокол № 27 от 11.10.2012 г., изм. с Решение № 616 по Протокол № 52 от 21.11.2013г. - в сила от 1.01.2014 г.

Благодарение на Наредбата, уникалните по характера си услуги асистентски услуги - Асистенти за независим и активен живот (за възрастни) и Асистенти за независимо детство се предоставят вече осма година в столичния ни град. Първоначалният бюджет е 3 млн. лева, а сега надхвърля 6 млн. лв. С реалното предоставяне на услугата Столична община до момента е единствената община в България, която изцяло финансира подобна социална слуга с общински средства. Благодарение на тези услуги сред потребителите има около 400 деца с увреждания, които посещават детски градини и училища, близо 100 студенти и около 400 работещи на трудови/граждански договори или ръководещи собствени фирми и организации.

Наредбата е израз на волята на Столична община и Столичен общински съвет да подпомогнат интеграцията на хората с най-тежки увреждания според възможностите на общинския бюджет. През годините Наредбата претърпява доста промени, в стремежа си да отговори по-адекватно на нуждите на потребителите. Промените са широко обсъждани с хората с увреждания и други заинтересовани институции.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

„Асистенти за независим живот”	2011	2012	2013	2014	2015
Брой подадени заявления за ползватели	1537	1679	1690	1582	1460
Брой включени ползватели	1311	1166 (13 – отпаднали)	1116 (12 – отпаднали)	1118 (11 – отпаднали)	902
Брой включени асистенти	1449	1253	1246	1076	949
Изразходвани средства, в т.ч. и административни разходи – в лв.	5569335	5534704	5994100	6220290	6208576 (планиран бюджет)

С цел да предостави възможността за подкрепа от социална асистенция за хората с увреждания, Столична община използва всички възможности, които предлагат Оперативните програми за разширяване обхвата от потребители на услугата, а именно:

През 2011 г. стартира втората фаза на проект по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г., схема: „Грижа в семейна среда за независимост и достоен живот на хора с различни видове увреждания и самотноживеещи хора – дейности „Социален асистент” и „Домашен помощник - 2”, фаза 3, проект „Социални услуги за достоен и независим живот” за периода 01.01.2011 г. - 29.02.2012 г. – общ брой включени ползватели – 64, брой асистенти 21.

По проект „Подкрепа за достоен живот” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г., **по BG 051PO001-5.2.09 „Алтернативи”**, се предоставя социалната услуга „Личен асистент” на 650 лица с увреждания, съвместно с районните администрации на Столична община за периода ноември 2010 г. - декември 2014 г.

През 2014 г. е предоставена услугата „Личен асистент” както следва:

СОФИЯ - ГРАД (райони)	Лични асистенти - брой лица		Потребители - брой лица	
	действащи договори до 31.12.2014	очаквано сключени договори по ПМС № 4	действащи договори до 31.12.2014	очаквано сключени договори по ПМС № 4
Сердика	25	25	25	25
Връбница	30	30	30	30
Лозенец	34	34	37	36
Възраждане	40	40	40	40
Красно село	57	57	57	57
Овча купел	54	54	55	55

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Слатина	52	50	52	50
Младост	74	73	74	73
Люлин	96	96	97	97
Надежда	51	51	52	51
Студентски	24	24	24	24
Подуяне	66	65	67	66
Искър	51	50	51	50
Нови Искър	22	21	23	22
Илинден	17	15	18	18
Изгрев	29	29	29	29
Панчарево	27	26	27	27
Кремиковци	24	24	24	24
Банкя	8	8	8	8
Триадица	38	38	38	38
Средец	32	32	32	32
Красна поляна	40	40	41	41
Витоша	12	12	12	12
	903	894	913	905

От месец май 2015 г. до месец февруари 2015 г. чрез Районните администрации Столична община отново предоставя услугата ”Личен асистент” по проект ”Нови възможности за грижа” по процедура 2014BG05M9OP001-2.2015.001 за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ ”Нови алтернативи” по приоритетна ос 2 ”Намаляване на бедността и насърчаване на социалното изключване” на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020, чрез Европейски социален фонд. Чрез предоставяне на услугата ще се намали рискът от зависимост от институционален тип грижи и ще се постигне подобряване качеството на живот на възрастни болни лица и хора с увреждания, както и преодоляване на последиците от социалното изключване и бедността.

Районните администрации на Столична община реализират проекти по процедура на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05M9OP001-2.002-0230-S001 “НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 година, която цели подобряване качеството на живот и на достъпа до услуги за социално включване в отговор на комплексните потребности, включително и здравни, на хора с увреждания и хора над 65 г. в невъзможност за самообслужване с цел преодоляването на последиците от социалното изключване и бедността. Срок на проектите – декември 2017 г.

5.1.3.5.2 Специализиран транспорт за трудноподвижни лица

Услугата се предоставя от Дирекция „Логистика” при Област София и Търговско дружество с общинско участие „ЛОЗАНА“ ЕАД. Специализираното транспортно обслужване се извършва след предварителна заявка към съответния доставчик. Потребители могат да бъдат хора с увреждания с над 90% намалена работоспособност с чужда помощ.

Трудноподвижните лица с увреждания, желаещи да ползват специализиран транспорт от специализирано звено подават заявления към дирекция „Транспорт” при СО и ОП „Лозана” ЕАД. Общо за периода 2011 – 2015 г. заявления за ползване на специализиран

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

транспорт за трудноподвижни лица с увреждания са подали 357 ползватели на услугата.

5.1.3.5.3 Градски транспорт

На основание чл. 21, ал. 1, т.1, т.2, т. и т. 4 от Наредба за превоз на пътници и условия за пътуване с масовия градски транспорт на територията на Столична община, се издават преференциални именни карти на хора с увреждания.

Издадени преференциални карти за пътуване с масовия градски транспорт:

2011 г. – 37427 бр.

2012 г. – 31016 бр.

2013 г. – 21678 бр.

2014 г. – 19584 бр.

2015 г. – 6254 бр. (до края на м.април) Синя зона

На основание Наредба за организация на движението на Столична община, дирекция „Социални дейности” със Заповед на кмета на СО извършва приема на документи на хора с увреждания желаещи да ползват карти за преференциално паркиране. Център за градска мобилност, Поделение „Паркиране и мобилност” изработва, преиздава и анулират карти за преференциално паркиране, както и извършва контрол за използването на същите карти.

5.1.3.5.4 Предоставяне на места за паркиране в зоните за почасово платено паркиране - Издадени карти за паркиране в „Синя зона”:

2011 г. – 3701 бр. (по отчета от 2011 – 5182 бр.)

2012 г. – 3656 бр. (по отчета от 2012 – 4008 бр.)

2013 г. – 4770 бр. (по отчета от 2013 – над 4000 бр.)

2014 г. – 5742 бр.

2015 г.– 2173 бр. (до 15 май)

5.1.3.5.5 Безплатно и денонощно паркиране на ППС по местоживееене

Предоставено право на безплатно и денонощно паркиране на ППС по местоживееене – лица, получили индивидуално паркомясто: Съгласно регламента на Наредбата за безплатно денонощно паркиране на ППС по местоживееене, за периода от 2012 г. до м. май 2015 г., общо 456 лица с увреждания са получили право на паркиране на индивидуално паркомясто.

5.2 Обобщена оценка на изпълнението на областната стратегия (2011-2015)

5.2.1 Мониторинг и оценка на изпълнението на Областната стратегия

Изпълнението на Областната стратегия (2011 – 2015) бе обект на ежегоден вътрешен мониторинг проведен от Звеното за мониторинг и оценка (ЗМО) с участието на всички заинтересовани страни – Областна администрация, администрацията на Столична община (СО), Регионалната дирекция за социално подпомагане (РДСП), доставчици на услуги.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

Основните цели на вътрешния мониторинг и оценка и на ЗМО като орган, който регулярно ги осъществява са:

- Да се установи напредъка в изпълнението на Областната стратегия спрямо наблюдаваните индикатори и избраните направления.
- Да се идентифицират нуждите от актуализация на ОСРСУ;
- Осигуряване на актуална информация за изпълнението на областната стратегия и развитието на социалната среда в област София град.

Основните методи, които се използват от ЗМО при провеждането на вътрешния мониторинг и оценка са:

- Наблюдение на промените в базовите индикатори за ситуацията;
- Събиране на обратна връзка от целевите групи и преките потребители за вида и качеството на предоставяните услуги и подкрепа;
- Събиране на обратна връзка от преките изпълнители на дейности по стратегията и доставчици на услуги за срещнати трудностите.
- Пряко наблюдение на текущото изпълнение на планираните дейности, както и на спазването на времевия график на дейности и резултати.

През периода на изпълнение на стратегията са извършени следните дейности по мониторинг и оценка:

- регулярно събиране на информация и статистика за уязвимите групи на територията на област София град;
- работни срещи на основния екип на ЗМО;
- планиране и изпълняване на мониторинг дейности – посещение на част от действащите социални услуги ДДД;
- предоставяне на информация на заинтересованите страни;
- преглед на постигнатото в изпълнението на ОСРСУ и предложение за актуализацията през 2014 г.

През периода на провеждане на вътрешен мониторинг са посетени част от социалните услуги – ДДД на територията на областта:

- р-н Надежда: Кризисен център за работа с деца пострадали от насилие; Център за работа с деца на улицата; Център за обществена подкрепа; Дневен център за деца с увреждания; Дом за деца лишени от родителски грижи „Ас. Златаров“.
- р-н Илинден: Център за обществена подкрепа, управляван от ИСДП; Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи в подготовка за реинтеграция в семейна среда; Дом за деца лишени от родителски грижи „П.Р.Славейков“.
- р-н Възраждане: Център за социална рехабилитация и интеграция на лица с проблеми от аутистичния спектър; Защитено жилище за лица с умствени затруднения; Дом за стари хора Зона Б-5, бл.4; Център за обществена подкрепа „Св.София“, управляван от Фондация „За нашите деца“; Дневен център за възрастни хора с ментални увреждания „Св.Марина“; Дневен център за възрастни хора с ментални увреждания - седмична грижа „Св.Марина“; ЦСРИ за лица със зрителни увреждания.
- р-н Сердика: КСУДС - звено „Майка и бебе“, ЦОП.

През март – април 2014 г. всички функциониращи социални услуги в общността и специализираните институции са посетени от представители на разширения екип на ЗМО с цел идентифициране на параметрите на функциониране на услугите

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

(местонахождение, капацитет, заетост, целева група, помещения, техническо състояние).

Резултатите от дейностите по вътрешен мониторинг и оценка се обобщаваха периодически от ЗМО и през юли 2014 г. бе изготвен мониторингов доклад за периода януари 2012 - юни 2014 г. Този документ обобщава резултатите от проучването на потребностите от социални услуги в област София град за периода януари 2012 - юни 2014 г. и предоставянето на социални услуги в областта съобразно областната стратегия и общинските годишни планове. Докладът включва и заключения и препоръки относно необходимостта от актуализация на ОСРСУ.

5.2.2 Заключение от мониторинга и оценката

През 2014 г. в резултат от проведения вътрешен мониторинг и оценка бе изготвена и приета актуализация на Областната стратегия за развитие на социалните услуги.

Заключение от проведения вътрешен мониторинг и оценка:

Актуалността на визията и стратегическите цели, определени в Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област София град се е запазила през целия период 2011-2015. Стратегическите цели и приоритети са съответствали на проблемите и потребностите на целевите групи през периода на изпълнение на стратегията.

Приложените инструменти на социалната политика в тяхната цялост, отговарят на нормативните изисквания, съобразно икономическото и социалното състояние на областта при осъществяване на планирането и финансирането на социалните услуги. Спазвани са стандартите и критериите за качество, отчита се и положителната тенденция на добро сътрудничество между всички заинтересовани страни в социалната сфера на територията на областта.

6 Заключение и препоръки

6.1 Общи изводи за изпълнението на Областната стратегия

Общите изводи за изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги (2011-2015г.) са направени през призмата на анализа на постигнатите цели/резултати

Изпълнение на целите и мерките по Приоритетно направление 1: Деца в риск и техните семейства

Обща цел 1 Гарантиране правата на децата в риск и насърчаване на устойчиво социално включване на тях и техните семейства

Базови индикатори за постигнатите резултати:

- Намален % на броят на децата, изоставени за отглеждане в специализирани институции
- Реинтеграция в семейството, настаняване при близки и роднини, приемна грижа, осиновяване намаляване на броя на децата, отглеждани в специализирани институции в София на поне 50 % общо от изведените деца от СИ обект на закриване.
- Закрити повече от очакваните 50 % от съществуващите СИ за деца (остават само 3 СИ);
- Осигурена качествена резидентна грижа за 50 % от изведените деца от СИ обект на закриване.

Целенасочено се работеше за закриване на домовете за деца и паралелно с това за изграждане на нови социални услуги. В изпълнение на един от основните приоритети в държавната политика за закрила на детето – деинституционализация на грижата за деца, се прилага нов подход в изпълнение на дейностите по поэтапното закриване на домовете за деца, който включва: актуализиране на оценките на децата, преглед на възможностите за настаняване в семейства на роднини или близки и в приемни семейства, идентифициране на децата, за които единствена алтернатива е институционалната грижа и планиране изграждането на алтернативни социални услуги за тях.

През периода януари 2012 - януари 2016 г. със заповед на Изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане са закрити или са предвидени за закриване следните специализирани институции за деца:

- 5 Дома за деца - ДДЛРГ
- ДДМУИ „Дъга”
- ДМСГД „Св. Параскева”

Разкрити са нови социални услуги в общността за деца и са осъществени промени в някои от съществуващите:

- откриване на две нови социални услуги като делегирана от държавна дейност – Дневни центрове за деца с капацитет по 50 места. С Решение на Столичния общински съвет № 376/18.07.2013 г. се променя видът на социалните услуги в Центрове за работа с деца на улицата. Със Заповед № РД-01-110/28.01.2014 г. на

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- изпълнителния директор на АСП е открит само един Център с капацитет 30 места.
- откриване на Дневен център за деца с увреждания „Св. Врач“ с капацитет 20 места
 - увеличаване на капацитета на ЦОП в район „Илинден“, ул. „Пиротска“ № 175 от 50 на 90 места.
 - промяна на капацитета на ДЦДУ седмична грижа „Слънчоглед“ от 20 на 35 места

Продължава работата за развиване на приемната грижа на територията на област София град. През 2014 г. продължава междусекторното сътрудничество за работа с деца на улицата между Столична община, НПО, Регионална дирекция за социално подпомагане – София-град, общинска полиция София – град и Столична дирекция на вътрешните работи. Статистиката показва трайна тенденция към намаляване броя на просещите деца.

През наблюдавания период са изградени нови резидентни услуги за деца и младежи, включително във връзка с изпълнението на Визията за деинституционализация на децата в България, както и чрез националните проекти (като „Детство за всички“ на ДАЗД, Посока „Семейство“ и др.):

- социална услуга в общността Център за настаняване от семеен тип „Детство“;
- Център за настаняване от семеен тип за деца от 0 до 3 години с капацитет 6 места в кв. „Кръстова вада“, ул. „Никола Крушкин – Чолака“ №7;
- ЦНСТ за деца в гр. София, ул. „Лиляче“ № 7а;
- ЦНСТ за деца в гр. София, ул. „Боряна“ № 32;
- ЦНСТ „Вълшебство“ в гр. София, бул. „Цар Борис III“ № 128.

С Решение на Столичния общински съвет № 156/13.03.2014 г. е приета Стратегия за приложение на модел за социално включване на младежи с леки интелектуални увреждания в Столична община и преструктуриране на социалната услуга СУПЦ „Княз Борис I“ за периода 2014-2017 г. Капацитетът на СУПЦ се намалява от 50 на 25 места, считано от 01.04.2014 г. С Решението са разкрити следните социални услуги в сградата на СУПЦ:

- Защитено жилище „Светлина за нас“;
- Защитено жилище „Бъдеще за нас“;
- Преходно жилище „Хоризонти“.
- Наблюдавано жилище за лица, напускащи домове за деца, лишени от родителски грижи, гр. Нови Искър.

Изпълнение на целите и мерките по Приоритетно направление 2: Хора с увреждания

Обща цел 2 Подобряване на социалната закрила и преодоляване на социалната изолация на хората с увреждания, създаване на гаранции и стимули за равнопоставеност, ефективно упражняване на правото им на независим живот и разширяване на възможностите за социално включване.

Базови индикатори:

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Подпомогнат пълноценният живот в общността чрез изградени и функциониращи нови форми на резидентна грижа в общността (защитени жилища, ЦНСТ и др.)
- Подобрени условия за самостоятелен живот в домашна среда за хора с увреждания – потребители на услугите „Социален патронаж“, „Домашен помощник“, „Социален асистент“ и „Личен асистент“;

През периода на изпълнение на стратегията със заповед на Изпълнителния директор на АСП са разкрити следните социални услуги в общността за хора с увреждания – почасови услуги за подкрепа, консултиране, рехабилитация и др.:

- Център за социална рехабилитация и интеграция за хора с увреждания с капацитет 60 места.
- Център за социална рехабилитация и интеграция за възрастни хора със зрителни увреждания с помощта на кучета – водачи с капацитет 20 места, район Люлин.

Изпълнение на целите и мерките по Приоритетно направление 3: Стари хора

Обща цел 3 Създаване на условия за пълноценен живот на хората от третата възраст чрез ефективно управление на социалните услуги, изграждане на модерна инфраструктура и превенция на социалното изключване.

Базови индикатори:

- Осигурена подкрепа, услуги и грижи в домашна среда за стари хора, ползватели на социални услуги с приоритетно обхващане на самотно живеещите.
- Развита и функционираща мрежа от алтернативни резидентни услуги в среда, близка до домашната за стари хора, които не са в състояние да живеят самостоятелно.

Изпълнение на целите и мерките по Приоритетно направление 4: Други рискови групи и уязвими общности

Обща цел 4: Създаване на условия за социално включване на максимален брой хора от общностите в неравностойно положение, уязвими групи в град София

Базови индикатори за постиженията на стратегията:

- Развит и функциониращ комплекс от социални услуги за подкрепа на пострадали от домашно насилие, трафик и на жертви от дискриминация и обхващане на поне 50 % от идентифицираните жертви - ;
- Разширен спектър от услуги за превенция и реинтеграция на рискови групи със зависимости;
- Осигурени условия за интеграция на бежанци и имигранти чрез предоставен и гарантиран достъп до здравни и образователни услуги
- Осигурен достъп до качествено образование на децата и учениците от обособените ромски квартали в интегрирани училища;

През периода януари 2012 - юни 2014 г. са разкрити нови социални услуги и програми за подкрепа за специфичните рискови групи - пострадали от домашно насилие, трафик и на жертви от дискриминация, хора със зависимости и др.:

- Разкрит е нов Кризисен център „Св. Петка“ с капацитет 8 места.
- Реализират се услуги за обособени ромски общности, уязвими семейства с деца в риск чрез изпълнението на Програма за мерки в подкрепа на деца и семейства

в уязвимо положение и живеещи в риск на територията на Столична община (стартирала през 2012 г.)

6.2 Основни изводи от ситуационния анализ и оценката на потребностите

6.2.1 Общи изводи

- Процесът на деинституционализацията е успешен в областта.
- От особено значение е повишаване на междусекторното сътрудничество със свързаните сектори (образование, здравеопазване и други) като превенция на бедността и социалното изключване сред хората в риск.
- За подпомагане на пълноценния живот на хората с увреждания продължава дейността за осигуряване на условия за активното им социално включване чрез социални услуги, реализирани по Наредба за предоставяне на социалните услуги „Асистенти за независим живот“ и Национална програма „Асистенти на хора с увреждания“; различни Оперативни програми.
- Разработени са мерки и механизми за превенция на социалното изключване на уязвимите групи и групи в риск чрез алтернативни социални услуги, предоставяни в общността;
- Работи се усилено за повишаване родителския капацитет на семейства в риск, както и за предотвратяване на настаняването на деца в институции.
- Осъществява се добра координация между институциите на държавната и местната власт при решаване на социалните проблеми на населението от област София град;
- Повишава се капацитетът и мотивацията на хората, ангажирани в сферата на социалните услуги /институции, доставчици на социални услуги чрез провеждане на супервизии и обучения и др.;
- Продължава ефективното сътрудничеството с неправителствения сектор за подкрепа на настанените в институции лица чрез реализиране на съпътстващи дейности, допълващи основната работа на институциите и социалните услуги в общността;
- Работи се усилено в посока разкриване на нови социални услуги в общността (съобразно нуждите на целевите групи) и се търсят възможности за финансиране на изграждането и функционирането им в контекста на процеса на деинституционализация;
- Активно се работи в посока подобряване на условията за самостоятелен живот в домашна среда на възрастните хора, самотно живеещите и хората с увреждания чрез използване услугите, предоставяни в домашна среда от ОП «Социален патронаж» и осигуряване на топъл обяд чрез Обществения трапезарии;
- Съществува добро взаимодействие между СДВР, АСП, РДСП, ДСП, ДАЗД, Столична община и НПО.

6.2.2 Общи изводи за услугите за деца

- В периода 2010 - 2015 година в Област София град се разкриха значителен брой социални услуги за деца в риск.
- Изградени са много нови услуги в общността и от резидентен тип

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Процесът на деинституционализация се реализира успешно
- За изминалия 5 годишен период се е разширил обхвата на услугите, насочени към рискови групи деца и техните семейства.
- Липсват социални услуги от резидентен тип за деца с противообществени прояви и извършили насилие, а изведените данни показват, че тази рискова група се увеличава.
- Изведените данни показват и недостиг на финансови средства за обезпечаване на резидентните услуги като цяло.
- Увеличен е броят на социалните услуги за деца, възложени за управление от външни доставчици

6.2.3 Изводи за социалните услуги за лица с увреждания и за стари хора

- На територията област София са разкрити и успешно функционират социални услуги от резидентен тип за възрастни хора с увреждания и а стари хора. Наблюдаваната тенденция е увеличаване броя на лицата, желаещи да бъдат настанени в Домове за стари хора, като не се използват напълно възможностите на социалните услуги в общността. Домовете за лица с увреждания, не са в състояние да покрият потребността на всички чакащи за настаняване.
- В действащите социални услуги са налице основните елементи от изискуемата материална инфраструктура за гарантиране на нормални битови условия, като достатъчен брой помещения за потребителите и персонала. В голяма част на материалните бази през анализирания период са извършени ремонтни дейности.
- В голяма част от специализираните институции за възрастни в областта, средата е адаптирана към потребностите на хората с увреждания. Изградени са рампи, монтирани са асансьори и рампи, както и системи за повикване с бутон за алармен сигнал. Осигурени са средствата за безпроблемно предвижване на хората с увреждания.
- Наличието на специализираните институции в областта е наложително, поради необходимостта в тях да бъдат настанявани като потребители възрастни хора и лица с тежки увреждания, нуждаещи се от специализирани медикосоциални и палеативни грижи.
- ОП „Социален патронаж”, покрива всички 24 района и задоволява в известна степен потребността от храна и социални контакти на застаряващото население. Успешно функционира и приключилият проект „Помощ в дома» по ОП „РЧР”.
- Обществените трапезарии осигуряват храненето на най-нуждаещите се възрастни и болни хора в областта.
- Предлаганите алтернативни социални услуги на територията не обхващат широк кръг от рискови групи и са недостатъчни, да задоволят потребностите на възрастните и хората с увреждания и семейна среда.
- На територията на област София функциониращите общо 6 Защитени жилища, т.ч. 3 ЗЖ за лица с умствена изостаналост, 3 ЗЖ за хора с психични увреждания (1 от тях по проект), 2 Наблюдавани жилища за лица, напускащи специализирани институции и 1 Преходно жилище за лица с умствена изостаналост, подпомагат процеса на деинституционализация на потребителите на специализирани институции в общината, чрез предоставяне на социални услуги в близка до семейната среда, където хората водят независим начин на живот, подпомогнати от професионалисти.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- На територията на областта са разкрити само 5 Дневни центъра за хора с увреждания: 2 ДЦ за хора с психични разстройства; 1 ДЦ за лица с ментални увреждания; 1 ДЦ за хора с интелектуални затруднения и 1 ДЦ – седмична грижа. Недостатъчният брой на услугата поражда реален риск след навършването на пълнолетие деца потребители на Дневните центрове за деца с увреждания да останат без подкрепяща специализирана грижа.
- В помощ на възрастните и лицата с увреждания, вкл. и деца са разкрити 6 ЦСРИ, от които ЦСРИ за лица с проблеми от аутистичния спектър; ЦСРИ за лица със зрителни увреждания и ЦСРИ на възрастни със зрителни увреждания с помощта на кучета водачи. Броят им е недостатъчен, за да подкрепят ефективно всички нуждаещи се лица.
- Социалните услуги „Личен асистент“ и „Социален асистент“ се предоставят по ОПРЧР и по НП АХУ, но въпреки това се оказват твърде недостатъчни да покриват реалните потребности на нуждаещите се.
- Възлагането на социални услуги, финансирани от държавата дейности на външни доставчици е положителна тенденция през последните години. Работата в партньорство с неправителствени организации подпомага адекватно осигуряване на потребностите от социални услуги.
- Основен проблем в системата на социалните услуги, особено за тези предоставящи грижи за хора с увреждания, е липсата на добре мотивирани специалисти да работят в тях. Голямо текучество, недостатъчна квалификация, породени от ниско заплащане, в съчетание със специфичните нужди на целевата група и произтичащите от това отговорности.
- Липсват услуги за палативни грижи за възрастни хора, които да осигуряват грижи и поддържащо лечение на терминално болни във финална фаза на живота. Хосписите в областта са частни. Формираните такси са много високи и това затруднява реалното им ползване от всички нуждаещи се лица.
- Недостатъчни се оказват и Центровете за временно настаняване на бездомни лица. Функциониращите през зимните месеци 2 Центъра за кризисно настаняване на бездомни лица не покриват реалните нужди (функционират от 18 до 10 часа). Констатирана е и липсата на приюти.
- Все още не са достатъчни услугите в общността за възрастни хора, които излизат от болнични заведения и са със здравословни проблеми, изискващи дългосрочна грижа. Ако близките на тези хора не могат да им осигурят грижи в домашна среда, алтернативата за тях са специализираните институции. Специализираните институции обаче не са болнични заведения и не разполагат с необходимия медицински персонал. Наред с това настаняването на лежащо болни в специализирани институции за социални услуги влияе и на останалите потребители в институцията – при съществуващата материална база и ограничена възможност за самостоятелни стаи съжителството е трудно и това дава отражение цялостно върху качеството на услугите за всички настанени.

6.2.4 Обобщение на останалите рискови групи

- Наблюдава се ситуация на обедняване и социална изолация;
- Променящата се социално-икономическа среда в България оказва влияние върху стандарта на живот и социалния статус на различните групи население;

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Бедността и недостигът на финансови средства се посочват от гражданите на столицата като едни от най-често срещаните причини да не ползват социални услуги.
- Наблюдава се нарастване на броя на хората с ниско образование, които най-често са обект на продължителна базработица. Повечето от тях са без желание за квалификация и са с нагласа да разчитат на държавата;
- В Област София съществуват компактни ромски етнически групи. При тях е налице високата раждаемост, недостатъчни доходи, ниско образование, оставени деца в специализирани институции и криминални прояви;
- В резултат на високата миграция се стига до пренаселеност в град София и невъзможност за осигуряване на жилища и подслон.
- Данните през последните години показват, че именно в град София е съсредоточен най-големият брой бездомни и просеци лица. Голяма част от тях не са обхванати от системата на социалните услуги. Не функционират адекватни социални услуги за тази целева група, както липсват и превантивни мерки;
- По отношение на рисковите групи /етнически общности и лица в неравностойно положение/ в град София се наблюдава недостатъчност от социални услуги и по този начин не могат да бъдат обхванати всички нуждаещи се. Предлагащите алтернативни социални услуги на територията на областта не покриват реалните потребности.
- Равномерно разпределение и разположение на различните форми на социални услуги на територията на град София и разкриване на такива, които липсват по места;

6.3 Препоръки

Необходимо е през следващия период на стратегическо планиране на развитието на социалните услуги в област София – град (2016-2020) да се предвидят целеви мерки и дейности за:

- Предоставяне на мобилни услуги на терен за зависими, проституиращи и лица с психични проблеми на улицата, услуги за криминално проявени лица с наложена пробационна мярка и подкрепа прехода на затворници с изтичаща присъда към живот извън затвора и други.
- Разширяване на мобилната работа, за да се компенсира неравномерното разпределение на социалните услуги в общността по райони, както и разширяване на мобилните услуги на терен и развитие на превантивни социални услуги за деца и техните семейства;
- Разкриване на кризисен център за спешно настаняване на бездомни лица и през летния период, като и при бедствия и аварии.
- Постепенно разширяване на пакета от социални услуги с цел обхващане на всички целеви групи и поэтапно разширяване на мрежата от резидентни услуги за лица с психични разстройства и умствена изостаналост.
- Разнообразяване на социалните услуги и развиване на нови и гъвкави, алтернативни услуги, които да съответстват на спецификата на потребностите на рисковите групи в областта чрез разширяване на дейността на ОП „Социален патронаж” и създаване на екипи за мобилна асистенция.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- Работа в насока разширяване на междусекторно партньорство между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на семействата при преодоляване на бедността и социалната изолация.
- Подобряване взаимодействието между институциите в работата с всички рискови групи – по-активното включване на образователните институции в процеса на превенция на агресията, противообществените прояви, децата с увреждания и отпадането от училище.
- Разкриване на социални услуги насочени към превенция на изоставянето на ниво родилен дом и превенция на отделянето на деца от родните семейства;
- Разкриване на услуги за директна работа и подкрепа на родителите и семействата в риск - обучения в родителски умения, както и превантивна подкрепа на семействата и на децата, в риск от социално изключване; работа за мобилизиране на родителите за поемане на отговорност при отглеждането и възпитаването на децата си;
- Разкриване на социални услуги за деца с девиантно поведение, противообществени прояви, с наркотични зависимости и деца с психични заболявания;
- Въвеждане на информационни и комуникационни технологии /ИКТ/ при обгрижването на възрастни хора в домашна среда с цел оказване на навременна подкрепа при спешно възникнали ситуации. Използването на ИКТ при предоставянето на услуги в домашна среда ще доведе до повишаване на ефективността и ефикасността на този вид услуги и оптимизиране на разходите за тях.
- Продължаване на дейности по реформиране и реструктуриране на съществуващите специализирани институции и разкриване на алтернативни форми на подкрепа.
- Предоставяне на услуги в домашна среда за превенция на настаняване на възрастни и самотни хора с увреждания в институции чрез осигуряване на устойчивост на предоставяните от районните администрации социални услуги – личен асистент и социален асистент по ОПРЧР, процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Независим живот”.
- Да продължи активната работа по развитие на приемната грижа в област – София град;
- Да продължи ефективното използване за финансиране от Структурните фондове на ЕС и усвояване на средства от различни национални и донорски програми в областта на социалните услуги през новия програмен период 2014-2020;
- Да се разработват механизми за осигуряване на устойчивост в управлението на наличните ресурси и стимулиране участието на всички заинтересовани страни;
- Да се осигури устойчивост на алтернативни форми на социални услуги, доказали се като ефективни чрез финансирането им като делегирани от държавата дейности;
- Да се насърчават доброволчески практики и осъществяване на по-тясно взаимодействие с неправителствения сектор в процеса на осигуряване на ефективността и качеството на социалните услуги;
- Необходимо е да се разшири обхвата на услугите за деца и семейства в риск в общността.

Анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в Столична община и Област София

- За идентифициране на децата, жертви на домашно насилие и за семейства с агресивно поведение на родителите е необходимо да се подобри комуникацията с детските градини, училищата и неправителствените организации. Ресурсите на образователната система и тенденцията на развитие на извънкласни дейности могат да бъдат използвани за превенция на агресивното поведение.
- Необходимо е да продължи партньорството с неправителствения сектор за участие в разработването и прилагането на местни политики.
- Повишаване капацитета и услугите за родители на деца с увреждания.
- Повишаване стандартите за финансиране на социалните услуги – направеният анализ и изведените данни показват, че повечето услуги на територията на областта са затруднени да ангажират достатъчно квалифициран персонал, т.к. трудът им не е достатъчно заплатен, поради ниския стандарт на финансиране.
- Развитие на услуги за дългосрочна грижа и междусекторни услуги в семейна, или близка до семейната среда за възрастните хора и хората с увреждания, зависими от грижите на професионалисти; осигуряване на комплексна подкрепа на семействата, които полагат грижи за хора с увреждания и възрастни хора чрез развиване на форми на социални услуги в подкрепа на зависими членове на семейството, спомагащи и за трудовата реализация на лицата, полагащи грижи за тях.
- Да се подобри капацитета и взаимодействието при реализирането на комплексни услуги в сферата на образованието, здравеопазването, спорта, заетостта и социалните услуги при постигане на общи цели за социално включване.
- Необходимо е да се организират регулярни информационни кампании във връзка с представяне и осведомяване на широката общественост за видовете, целите и целевите групи, към които са насочени социалните услуги.
- Необходимо е засилена работа за преодоляване на „стигмата” сред обществото – в рамките на съществуващите услуги да се работи за популяризиране на обществената информираност.